

วารสารสิทธิปริทัศน์

SUTHIPARITHAT JOURNAL 1

ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๙๔ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๓ ISSN 0857-2690

บทความวิจัย (Research Articles)

- การประยุกต์ใช้เหมืองข้อมูลสำหรับการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ในอุตสาหกรรมโรงแรม
Application of Data Mining for Customer Relationship Management in the Hotel Industry
Tzu-ching Lin 7

- ความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจและผลที่มีต่อประสิทธิภาพ
การดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การธุรกิจไทย
Information Technology Strategy and Business Strategy Alignment and Its Effects on Information
Technology Effectiveness of Thai Business Organizations
ชัยรัตน์ จุสปาโล, สมบูรณ์วัลย์ สัตยารักษ์วิทย์, ปริญ เพ็ญวุฒิ 21
Chairat Jussapalo, Somboonwan Satyarakwit, Parin Fuangvut

- ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาพร้อมไหมสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง
Are Tertiary Students Ready for Learner Autonomy?
รสสุคนธ์ เสวตเวชากุล 39
Rosukhon Swatevacharkul

- ทิศทางการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยไปตลาดสหรัฐอเมริกา
Direction of exports of gems and jewelry of Thailand to the U.S. market
พฤทธิสรรค์ สุทธิไชยเมธี 61
Prueethsan Suthichaimetee

- การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์ของตัวแบบการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุเมื่อข้อมูล
มีระดับการกระจายแตกต่างกัน
A Comparison of Forecasting Efficiency of Multiple Regression Analysis Model, when data
have different variation levels.
กนิษฐา ยิมนาค 79
Kanitttha Yimnak

บทความวิชาการ (Academic Articles)

- CPD กับนักบัญชีวิชาชีพในประเทศไทย
Continuing Professional Development (CPD) For Accountants in Thailand
สงกรานต์ ไกวงษ์ 93
Songkran Gaivong

- แนวคิดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สิน
The Concept of Fair Value for Assets and Liabilities
อัมพร เทียงตระกูล 107
Amporn Theingtrakul

- การใช้เขตอำนาจของรัฐต่อผู้กระทำความผิดโดยวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน
State Jurisdiction over a Criminal through an Extradition
อภิญา เลื่อนฉวี 127
Apinya Luemshavee

หนังสือแนะนำ (Book Review)

- กระชากรหน้ากากอุตสาหกรรมอาหาร
Appetite for Profit
กุลทิพย์ ศาสตระจุ 147
Kullatip Satararuj

สุทธปริทัศน์

ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๗๔ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๓ ISSN 0857-2690

*** เจ้าของ**

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
110/1-4 ถนนประชาชื่น
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
โทร. 02-954-7300
(อัตราค่าตี 30 หมายเลข) ต่อ 361
E-mail : dpujournal@hotmail.com

*** กองบรรณาธิการ**

รศ.พินิจ ทิพย์มณี
ผศ.ดร.นิตย์ เพ็ชรรักษ์
ผศ.ดร.พริษา พลศิริ
ดร.คม คัมภีรานนท์
ดร.นพพร ศรีวรวิไล
ดร.อดิสร ณ อุบล
ผศ.ดร.ติกะ บุญนา

*** คณะที่ปรึกษา**

ศ.ดร.บุญเสริม วิสกุล
รศ.ดร.อนุมงคล ศิริเวทิน
ศ.ดร.ไพฑูรย์ สีนลรัตน์
รศ.ดร.สมบุญวัลย์ สัตยารักษ์วิทย์
คณบดีทุกคณะ

*** กองจัดการ (ธุรการ การเงินและสมาชิก)**

ศรีนภา พรหมแสง

*** ออกแบบรูปเล่ม-จัดหน้า**

นันทกา สิทธิพฤษ์
ศิริพร ลำภู

*** บรรณาธิการ**

ผศ.ดร.กุลทิพย์ ศาสตระจุจิ

*** กำหนดออก**

ราย 4 เดือน ฉบับละ 80 บาท

*** กองบรรณาธิการบุคคลภายนอก**

ศ.ดร.ทวีป ศิริวิทย์
รศ.ดร.พรทิพย์ ดีสมโชค
รศ.ดร.ปรีญา วิบูลย์เศรษฐ์
ผศ.ดร.วิโรจน์ อรุณมานะกุล
ศ.ดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์

*** จัดจำหน่าย**

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
โทร. 02-954-7300 ต่อ 445, 292, 690

*** พิมพ์ที่**

โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
โทร. 02-954-7300 ต่อ 540
<http://www.dpu.ac.th/dpuprinting>

ทัศนะข้อคิดเห็นใดๆ ที่ปรากฏในวารสารสุทธปริทัศน์ เป็นทัศนะวิจารณ์อิสระทางคณะผู้จัดทำไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยกับทัศนะข้อคิดเห็นเหล่านั้นแต่ประการใด ลิขสิทธิ์บทความของผู้เขียนและวารสารสุทธปริทัศน์ และได้รับการสงวนสิทธิ์ตามกฎหมาย

SUTHIPARITHAT

Volume 24 Number 74 September - December 2010

* **Owner**

Dhurakij Pundit University
110/1-4 Prachachuen Road
Laksi, Bangkok 10210
Telephone 02-954-7300
(Automatic 30 Number) # 361
E-mail : dpujournal@hotmail.com

* **Editorial Consultant**

Prof. Dr. Boonserm Weesakul
Assoc. Prof. Dr. Anumongkol Sirivedhin
Prof. Dr. Paitoon Sinlarat
Assoc. Prof. Dr. Somboonwan Satyarakwit
Dean of all DPU Faculty

* **Editor - in - Chief**

Asst. Prof. Dr. Kullatip Satararuji

* **Editorial Consultant Board**

Prof. Dr. Tawee Sirirassamee
Assoc. Prof. Porntip Desomchok
Assoc. Prof. Preeya Vibulsresth
Asst. Prof. Wirote Aroonmanakun
Prof. Dr. Parichart Sthapitanon

* **Editorial Board**

Assoc Prof. Pinit Tipmanee
Asst. Prof. Dr. Nit Petcharak
Asst. Prof. Dr. Piruna Polsiri
Dr. Kom Campiranon
Dr. Nopporn Srivoravilai
Dr. Adisorn Na Ubon
Asst. Prof. Dr. Kita Bunnag

* **Assistant Editors**

Srinapa Promsang

* **Cover Design**

Nunthaga Sitthipruk
Siriporn Lampu

* **Periodicity**

4 month per year issue 80 baht

* **Distribute**

Dhurakij Pundit University
Telephone 02-954-7300 # 445, 292, 690

* **Printed by**

Dhurakij Pundit University Printing
Telephone 02-954-7300 # 540
http : // www.dpu.ac.th/dpuprinting

The View Expressed in each Article are Solely those of Author(s).

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความภายนอก (Peer Review)

ศาสตราจารย์ ดร.ทวีป ศิริศรีคม
รองศาสตราจารย์ ดร.พรทิพย์ ดีสมโชค
รองศาสตราจารย์ ดร.ราณี อธิชัยกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.ปริยา วิบูลย์เศรษฐ์
รองศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ ทิมพุดิ
รองศาสตราจารย์ ดร.วาทิต เบญจพลกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร พานิช
รองศาสตราจารย์ ดร.สมสุข หินวิมาน
ศาสตราจารย์ ดร.ปริชาติ สถาปัตนานท์
ดร.ยุพภรณ์ อารีพงษ์
ดร.มานิต บุญประเสริฐ
ดร.เชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.พนารัตน์ ปานมณี
อาจารย์ปรกรณ์ เพ็ญภาคกุล
ดร.ประสพโชค ประมงกิจ

มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
มหาวิทยาลัยรังสิต
มหาวิทยาลัยมหิดล
อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
บริษัท ไมโครซอฟ ประเทศไทย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความภายใน (Peer Review)

ศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม วิสกุล
ศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์
รองศาสตราจารย์ ดร.อุปัทม์กร สายแสงจันทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ วงศ์วิภาณนท์
ดร.คม คัมภีรานนท์
ดร.รังสิต ศรีจิตติ
ดร.นพพร ศรีวีริไล
ดร.สาวิตรี สุทธิจักร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มณฑาทิพย์ แลงเคสเดอรั
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ติกะ บุญนาค
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศุภรา คณะสุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติมา สิทธิพงษ์พานิช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลิศพร ภาระสกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิสร่า พงศ์ยี่เหล่า
ดร.อดิศร ณ อุบล

[illegible]

สารบัญ

บทความวิจัย

การประยุกต์ใช้เหมืองข้อมูลสำหรับการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ในอุตสาหกรรมโรงแรม Tzu-ching Lin	7
ความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจและผลที่มีต่อประสิทธิภาพ การดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การธุรกิจไทย ชัยรัตน์ จุสปาโล, สมบูรณ์วัลย์ สัตยารักษ์วิทย์, ปริญ เพื่องวุฒิ	21
ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาพร้อมไหมสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง รสสุคนธ์ เสวตเวชากุล	39
ทิศทางการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยไปตลาดสหรัฐอเมริกา พทุทธ์สรรค์ สุทธิไชยเมธี	61
การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์ของตัวแบบการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ เมื่อข้อมูลมีระดับการกระจายแตกต่างกัน กนิษฐา ยี่มนาค	79

บทความวิชาการ

CPD กับนักบัญชีวิชาชีพในประเทศไทย สงกรานต์ ไกยวงษ์	93
แนวคิดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สิน อัมพร เทียงตระกูล	107
การใช้เขตอำนาจของรัฐต่อผู้กระทำความผิดโดยวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน อภิญา เลื่อนฉวี	127

หนังสือนำอ่าน

กระชากหน้ากากอุตสาหกรรมอาหาร กุลทิพย์ ศาสตรระจุ	147
--	-----

Contents

Research Articles

Application of Data Mining for Customer Relationship Management in the Hotel Industry Tzu-ching Lin	7
Information Technology Strategy and Business Strategy Alignment and Its Effects on Information Technology Effectiveness of Thai Business Organizations Chairat Jussapalo, Somboonwan Satyarakwit, Parin Fuangvut	21
Are Tertiary Students Ready for Learner Autonomy? Rosukhon Swatevacharkul	39
Direction of exports of gems and jewelry of Thailand to the U.S. market Pruethsan Suthichaimetee	61
A Comparison of Forecasting Efficiency of Multiple Regression Analysis Model, when data have different variation levels. Kanittha Yimnak	79

Academic Articles

Continuing Professional Development (CPD) For Accountants in Thailand Songkran Gaivong	93
The Concept of Fair Value for Assets and Liabilities Amporn Theingtrakul	107
State Jurisdiction over a Criminal through an Extradition Apinya Luernshavee	127

Book Review

Appetite for Profit Kullatip Satararuji	147
--	-----

บทบรรณาธิการ

วารสารสุทธิปริทัศน์ วารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มีความมุ่งมั่นพัฒนาวารสารสู่ระดับสากล สำหรับฉบับที่ 74 นี้ประกอบด้วยบทความวิจัยจำนวน 5 บทความ และบทความวิชาการจำนวน 3 บทความ และบทวิจารณ์หนังสืออีกหนึ่งบทความ

บทความวิจัยเรื่องแรกได้แก่เรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ในอุตสาหกรรมโรงแรม ของ Tzu-ching Lin ตามด้วยเรื่องความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ และผลที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การธุรกิจไทยของอาจารย์ชัยรัตน์ จุสปาโล ทั้งนี้มีด้านการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เรื่องผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาพร้อมไหมสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเองของ ดร.รสสุคนธ์ เสวตเวชากุล และบทความวิจัยทางด้านการบริหารเรื่อง ทิศทางการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยไปตลาดสหรัฐอเมริกาของอาจารย์ พงษ์สรรค์ สุทธิไชยเมธี และบทความวิจัยเรื่องสุดท้ายคือ การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์ของตัวแบบการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุเมื่อข้อมูลมีระดับการกระจายแตกต่างกันของอาจารย์กนิษฐา ยี่ม่นาค

สำหรับบทความทางวิชาการทั้งสามเรื่องได้แก่ เรื่อง CPD กับนักบัญชีวิชาชีพในประเทศไทย โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สงกรานต์ ไกยวงษ์ และเรื่องแนวคิดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สิน โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัมพร เทียงตระกูล จากสาขาการบัญชี ตามด้วย บทความวิชาการในสาขานิติศาสตร์เรื่องการใช้เขตอำนาจของรัฐต่อผู้กระทำความผิดโดยวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของรองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา เลื่อนฉวี

กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้ประเมินบทความทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการประเมินบทความและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ผู้เขียนบทความ รวมทั้งขอขอบคุณคณะกองบรรณาธิการทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการของวารสารสุทธิปริทัศน์ด้วยดีเสมอมา อย่างไรก็ตามกองบรรณาธิการขอเชิญผู้อ่าน นักวิชาการ นักวิจัยร่วมส่งผลงานมายังกองบรรณาธิการ ได้ที่ dpujournal@hotmail.com หรือทางไปรษณีย์ได้ที่ วารสารสุทธิปริทัศน์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210 หรือ โทร 0-2954-7300 ต่อ 445

บรรณาธิการ

การประยุกต์ใช้เหมืองข้อมูลสำหรับการจัดการ
ลูกค้าสัมพันธ์ในอุตสาหกรรมบริการโรงแรม

Application of Data Mining for Customer
Relationship Management in the Hotel Industry

Tzu-Ching Lin*

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำ ภาควิชาการตลาด, เทคโนโลยีทรานเวิลด์, ประเทศไต้หวัน

* Assistant Professor of Marketing in Transworld Institute of Technology, Taiwan
E-mail: brian@tit.edu.tw <http://mail.tit.edu.tw/~cla>

บทคัดย่อ

ในระยะเวลาไม่นานมานี้ ธุรกิจหลายประเภทได้นำเหมืองข้อมูลไปใช้อย่างกว้างขวาง อาทิ ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า และธนาคาร ด้วยวิธีการใช้เหมืองข้อมูลทำให้ธุรกิจสามารถดึงข้อมูลของลูกค้าที่ซ่อนอยู่ในฐานข้อมูลขนาดใหญ่กำหนดเป้าหมายและระบุกลุ่มลูกค้าที่มีคุณค่าได้ อย่างไรก็ตามเทคนิคนี้ยังไม่ค่อยได้นำมาใช้กับอุตสาหกรรมบริการโรงแรมเท่าใดนัก เพื่อแสวงหาความสัมพันธ์ทางธุรกิจในระยะยาวกับลูกค้าอุตสาหกรรมบริการโรงแรมต้องให้ความสำคัญกับการจัดการลูกค้าสัมพันธ์และถือปฏิบัติเป็นประเด็นสำคัญของการจัดการในลำดับแรกๆ การศึกษาครั้งนี้ได้นำการวิจัยเชิงคุณภาพมาใช้เพื่อเข้าใจแนวคิดของเหมืองข้อมูลและการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้เหมืองข้อมูลสำหรับการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ในอุตสาหกรรมบริการโรงแรมของไต้หวันได้รับการตรวจสอบด้วยวิธีการสัมภาษณ์บุคคลเชิงลึก จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า การทำเหมืองข้อมูลกำลังกลายเป็นเทคนิคของการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในไต้หวัน และในการศึกษานี้ยังได้เสนอการแนะนำขั้นตอนการใช้เหมืองข้อมูลสำหรับอุตสาหกรรมบริการโรงแรมในไต้หวันอีกด้วย

คำสำคัญ : เหมืองข้อมูล การจัดการลูกค้าสัมพันธ์ อุตสาหกรรมโรงแรม
ประเทศไต้หวัน

Abstract

In recent years, data mining has been widely utilized by many businesses such as shopping centers, department stores, and banks. By using data mining, a business can extract hidden information's customers from large databases to target and identify valuable customers. However, this technique is still rarely applied to the hotel industry. To seek long-term business relations with their customers, the hotel industry must look into Customer Relationship Management (CRM) and treat it as one of the top priority management issues. The qualitative research approach were undertaken to understand the concept of data mining and CRM in this study. The applications of data mining in CRM in Taiwan's hotel industry were investigated by means of personal in-depth interviews. According to the result of this study, data mining has increasingly become a popular CRM technique in Taiwan. A recommended process describing the procedures of using data mining were also proposed in this study for the hotel industry in Taiwan.

Key Words : Data Mining, Customer Relationship Management,
Hotel Industry, Taiwan

INTRODUCTION

Faced with fierce and mounting competition pressures, businesses in Taiwan's hotel industry need to maintain a sustainable competitive advantage in order to survive and thrive. Data mining, a new Customer Relationship Management (CRM) technique, is one of the available promising options to help businesses achieve this goal. Although there have been many discussions over utilizing data mining in banks, shopping centers, and department stores, few relevant researches (e.g. Min et al., 2002; Ha & Park, 1998) were conducted to investigate the application of data mining in the hotel industry. Particularly, in Taiwan's highly competitive environment, the task related to application of data mining to maintain customers is more concerned for the hotel industry since the primary focus of the hotel industry is to deliver a constantly improving level of service to existing customers and to win new guests through marketing initiatives. In this regard, data mining is becoming an indispensable tool for hotel marketers as many hotel organizations grew more customer-oriented due to high competition.

There has been an explosive growth of methods for discovering new knowledge from raw data in recent

years. Traditionally, analysts are the ones who perform the task of extracting useful information from recorded data. However, as the data sets grow in size and complexity in modern business, the task of converting the captured data into information or even knowledge is becoming so demanding that human workers cannot handle it at an acceptable speed. Recently, CRM has an important recognition for many hotels' strategies because CRM mainly revolves around marketing and begins with a comprehensive analysis of consumer behavior (Kotler, 1997; Kotler and Keller, 2009). However, it will be difficult to analyze and segment customers without a suitable technique such as data mining. In order to succeed in CRM, hotels must apply data mining to develop valuable information for better and closer interactions with the customer. As addressed by Forcht and Cochran (1999), data mining is an effective technique for tracking hotel customers' patterns that can discover useful information or knowledge within a database that can be used to improve actions or guide decisions for hotel industry. Further, it is an analytic process designed to explore data, normally large amounts of data, in search of consistent patterns or systematic relationships between variables.

The purpose of this paper is to understand and explore the application of data mining in CRM in Taiwanese hotel industry because this sector is currently under intense pressure due to not only the hotel itself sharing this highly competitive market but also the different types of accommodation including private hotel, motel, etc. Thus, the main strategy for hotels in Taiwan now is to maintain customer relationship instead of exploiting prospective guests. In this study, the review of literature was first conducted to establish a fundamental understanding of the data mining concept and CRM. Next, fifteen hotels in Taiwan were interviewed with qualitative semi-structured questions used to investigate whether data mining technique has been applied to CRM in Taiwan's hotel industry. Lastly, results and discussion were proposed, followed by conclusion of this study.

THE HOTEL INDUSTRY IN TAIWAN

The World Tourism Organization reports that tourism has become a major source of foreign exchange in many countries. According to the Government Information Office in Taiwan, the number of the people visited Taiwan in 2009 accounted for 4.4 million, which generated income of about US\$ 12.5 billion. The three main

purposes of visitors to Taiwan have been sightseeing, business, and visiting relatives (Taiwan Today, 2010). The average visitor's daily expenditure in Taiwan is about US \$ 210, and most of this (about 45 per cent) accounts for the hotel cost. Thus, the hotel industry is an important part of Tourism in Taiwan, and will become more significant in the coming decade. Additionally, this industry is one of the most competitive sectors in the country. According to Go et al. (1994), this intense competition has resulted from long-term overbuilding and the resultant excess capacity.

The international tourist hotel industry in Taiwan has been expanding since 1970 resulting from the devotion of the Taiwanese government to actively planning and promoting tourism until the saturation of the market. The hotels in Taiwan can be classified into four groups according to standards of accommodation: international tourist hotel, ordinary tourist hotel, ordinary hotel, and hostels. International tourist hotel is the most popular group in Taiwan's tourism industry. As of the end of May 2009, Taiwan had 63 international tourist hotels with a total of 18,348 rooms. Taiwan also had 31 regular tourist hotels with 3,672 rooms, and 5,464 ordinary hotels as well as bed and breakfast hostels with a total of

117,256 guest rooms. There are 38 international tourist hotels in the planning stage with an estimated 11,034 guest rooms, representing a total investment of nearly US\$ 2.62 billion. The competition among the international tourist hotels is forecasted to be even more aggressive in the future due to new developments, market structure changes and major business hotel competition. The top five hotels are the Grand Hyatt Taipei, Sheraton Taipei Hotel, Howard Plaza Hotel Taipei, The Splendor Kaohsiung, and the Grand Formosa Regent respectively (Sourcingtaiwan, 2010).

DATA MINING

Recently, the importance of databases has been increasing in the business sector, and therefore, it requires a method for collecting, storing, and, analyzing a massive amount of data. As a result, data mining is introduced to facilitate what business needs due to its benefit for easily handling large and complex data sets (Peacock, 1998). The study of Min et al. (2002) defined data mining as a process of searching formerly unknown but meaningful information by filtering large data sets and using a combination of pattern-recognition, model building, and validation techniques. Data mining is also known as an interactive computer-

based method employing statistics to gather and filter vast data sets into a format beneficial to analysis (Frawley et al., 1992; Smith, 2001; Wells et al., 1999). Its ability to manage a number of data is appropriate in representing the complexity of business environment rather than other statistical methods (Kantardzic, 2003; Tischelle and Maselli, 2001). The process of data mining involves organizing data, checking errors and eliminating irrelevant data. Afterward, the data are extracted into a specific pattern or trend and next data are verified to assure how well they match. At this stage, the data are ready to be easily used.

Forcht and Cochran (1999) claimed that data mining has a significant impact on businesses since its main benefit is to find out new patterns about buyer behavior in customer databases. Data mining can help managerial practitioners in comprehending the data captured from customers via computer databases. According to the study of Shaw et al. (2001), utilizing the technology of data mining enables to reveal valuable information about clients' attributes and their purchasing patterns. Further, Hoontrakul and Sahadev (2008) explored the process of customer segmentation by using the application of data mining

in the on-line travel industry in Thailand. Their findings showed that data mining techniques were very useful in solving the pattern of customer enquiries in on-line settings. In the aspect of hotel industry, this technology has been currently utilized as an effective marketing tool for predicting or discovering hotel guests' behaviors. For example, Harrah's hotels and casinos in Las Vegas introduced a trademarked loyalty-card program, "Total Rewards", which tracks customers' purchasing activities and provides rewards that encourage spending at Harrah's properties. Harrah's used an information system called WINet to link all its properties, allowing the firm to collect and share customer information. The process effectively changed the corporate culture from an every-property-for-itself mentality to a collaborative, customer-focused enterprise. The WINet system connects and consolidates customer information from all of the company's transaction, slot-machine, hotel-management, and reservation systems. Based on this information, Harrah's designs marketing strategies to retain their customers by offering different sales promotions for different customers as follows. Customers who live outside the local area receive complimentary hotel rooms or transportation, while drive-in

customers get food, entertainment, or cash incentives (Levinson, 2001). Another good example is the Howard Hotels & Resorts in Taiwan. In the collaboration with Fubon Bank, the Howard Hotels & Resorts offered their customers loyalty cards, which customers collect point rewards and receive discount, and then customers are able to redeem rewards and spend more at Howard's properties. By analyzing data collected from loyalty cards, the Howard Hotels & Resorts can track customers' purchasing activities. Consequently, the hotel could prevent their customers from defecting to competitors.

To sum up, the hotel industry should be aware of future trends and develop marketing strategies much more inclined with customers' needs such as creating seasonal promotions and incentives, establishing customer loyalty campaign, and forecasting the number of rooms for reservation. In order to achieve all customer-oriented tasks, the hotels are likely to require such reliable technology as the data mining in order to effectively manage richer information of the current customers. However, using this technology is in a preliminary stage due to its complexity, costly and time consuming. A hotel which is ready to implement this system should well manage the existing data, provide

relevant training for staffs, and prepare a sufficient amount of investment in hardware and software systems.

CUSTOMER RELATIONSHIP MANAGEMENT (CRM)

Nowadays, businesses are encouraged to adopt Customer relationship management (CRM), which refers to a process designed to collect data related to customers, to grasp features of customers, and to craft marketing campaign accordingly (Swift, 2001; Zaltman, 1997), in order to manage the relationships with their customers effectively. An increased relationship with customers can ultimately lead to greater customer loyalty and retention and, ultimately, profitability. According to Newell (2000), businesses should pay special attention to the top group (top 10 percent) which normally consists of very loyal customers because of their high profitability. It is especially important to win customer loyalty from the more and more demanding customers in today competitive era otherwise those customers incline to switch to other competitors. By this CRM is important because it increases the best services possible through better understanding customer needs and wants. If a hotel business can somehow maintain or

improve customer loyalty, a gain in customer profitability would surely entail because customer retention allows a hotel not only to protect its potential revenue but also to create other revenue opportunities.

In the hotel industry, it is significant for any marketing campaign to collect customer information and later to provide customized services to each customer based on the accumulated information. With CRM, best customers can be targeted based on frequency of purchasing services and hotel marketing managers then identify clear goals and objects for those targeted customers. This is consistent with the findings of Min et al. (2002) that CRM often focuses on valued customers who repeatedly purchased lots of hotel services. The study by Lo et al. (2010) showed that CRM has been implemented in managing customer relationships for large-size hotels from their qualitative research used semi-structured interviews with hotel managers in Hong Kong. On the contrary, CRM may become interesting challenges for small hotels as suggested by Moriarty et al., (2008). CRM also extracts valuable knowledge from various customer interactions over time, which would be much easier with the assistance of suitable IT solutions.

Innovations and advancements of IT such as database technology (i.e. data mining) have played a central part in changing the world market, particularly hotel sector. By analyzing customer information aggregated from previously different databases, data mining can allow hotels to discover and predict the most profitable customers. For instance, Hilton Corporation employed a new technology (i.e. data mining) at its Beverly Hills headquarters to predict consumer-behavior trends in other applications such as marketing and management (Stevens, 2001).

RESEARCH METHODOLOGY

The qualitative approach was chosen because this study aimed to understand and explore the application of data mining in CRM in Taiwan's hotel industry. The study is therefore framed within the hotel sector in Taiwan. Taiwan is regards as one of economic development countries in the Asia-Pacific region and has now become one of the global high technology countries where many hotel accommodations are located. This allows for an interesting sample to investigate the reality and applicability of data mining in the hotel sector.

Data collection was commenced in 2008 and purposive sampling with a

snowball technique was employed due to time constraints to organize personal in-depth interviews with hotel directors. Key management staff from twenty-three hotels in Taiwan was approached for interviews. These hotels were selected because of their similar characteristics in terms of a number of guest rooms, city-center location, and good reputation among hotel customers. All potential participants had to meet the criteria of being directors with a marketing or service background. Of twenty-three hotels invited to this study, fifteen agreed to participate, representing a response rate of 65.2 percent.

A semi-structured and face-to-face interview approach was adopted in order to explore the perceptions of Marketing Director or Service Director from those participating hotels. The semi-structured interview allows the interviewer to add supplementary questions to probe, or get a deeper insight into, the content and meaning of the answers given (Cavana, Delahaye & Sekaran, 2001). Initially, general topics were introduced and determined questions were followed as the conversation developed and opportunities took place. The questions attempted to gain insight into the knowledge and application of data

mining in the hotel sector and how hotel industry may utilize data mining practice in terms of developing CRM into their organizations. Specifically the questions were developed to provide feedback on each individual's understanding of the data mining application toward the business. The interviews were performed by a single interviewer, ensuring the purpose of study was maintained and to avoid biasing the research with a second researcher. Importantly noted, the role of the interviewer was to create and ease the atmosphere in which participants could feel free to describe their opinions. Nevertheless, the size of the sample suggests that the results represent only an exploratory study but these should provide a basis for further research in this area.

RESULTS AND DISCUSSION

All fifteen directors claimed that they had heard of or read about data mining. They also acknowledged that computerized database systems are used in their businesses to store guest records. Hence, all research participants agreed that data mining technology was essential for the development of long-term relationships with customer. For confidentiality reasons, the exact

data mining products used in their hotels were not recorded in this study.

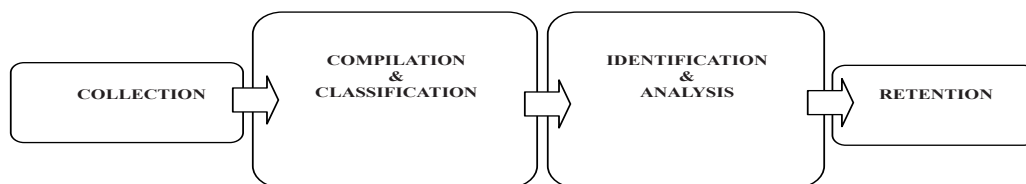
In the hotel industry, data mining is a computer-assisted analysis technology with many applications. Data mining is also regarded as an efficient and effective means through which hotel industry can maintain lasting relationships with customers. With a data mining tool, it enabled hotel industry to relate CRM to their marketing activities such as targeted promotions focusing on frequent customers. Using forecasting as an example, hotels could use data trends to schedule hotel amenities that consumers feel most important. All the interviewees indicated a preference for data mining as a hotel information source in improving customer service and reducing costs. In addition, all directors ascertained the importance of maintaining strong relationships with the channel members. The wholesale and retail tourist agents were viewed as "an extension of sales team." The channel members were seen as the main role in bringing new business to the hotel chains. In terms of hotel's relationships with customers, all directors admitted that their priority was customer retention. All directors believed that "if you can keep your customers, they will generate new business by word of

mouth for you.” However, hotels need to understand that data mining technology alone does not guarantee marketing success. Data mining simply cannot replace face-to-face interactions between hotel staff and customers. As stated by Ohmae (1999), improved insight and perspective could sometimes be gained from talking to three customers for two hours instead of by surveying a thousand customers.

According to the interview results, it was clear that hotels have already tried to take advantage of data mining. All directors agreed that the improvement brought about by data

mining is beneficial in retaining customers for hotel industry. The directors interviewed also shared the opinion that data mining could serve as a tool to establish, maintain and enhance long-term relationships with customers. Nevertheless, the majority of directors claimed that many small and medium-sized hotels in Taiwan still have not employed data mining to compile and analyze their customers. To help the hotel industry establish a competitive advantage, a recommended process of data mining is proposed as shown in Figure 1 and discussed as follows.

Figure 1: The process of data mining for CRM

Step 1. Gather customer data from accommodation bookings and the membership registration process. In room division, catering division or boutique, it is possible for hotels to retrieve other valuable information from hotel records such as special requests, frequency of stay and spending behavior.

Step 2. Use data mining to compile information from collected data related to each customer’s purchases or demands. Using classification technique, customers are arranged into pre-defined segments that allow the size and structure of groups to be monitored. In the end, marketing analyst could use the demographic information to allocate customers to segments.

Step 3. Identify the targeted segment(s). Use data mining to identify groups of customers with similar behaviors and track as well as measure customers' reactions to different offers. CRM strategies can be devised after this step and used to establish good lasting relationships with customers.

Step 4. Improve services according to the responses collected from the targeted campaign so that high-profitability customers can be retained. Use data mining to customize the services according to their preferences.

7. CONCLUSION

The personal in-depth interviews offered interesting insights into the issues of data mining and its potential as a tool of marketing and customer relationship management (CRM) in the hotel industry. It is apparent, according to the results of the interviews, that data mining has grown to be the dominant technique for identifying different types of relationship customers in the near future. Gaining a competitive advantage

through customer knowledge is vital in strengthening customer relationships for the hotel industry in Taiwan. The goal of CRM is to deliver knowledge at the right time to the right person. For CRM to succeed, it is essential to identify valuable high-profitability customers and establish last relationship with these customers. Data mining is certainly beneficial and indispensable in this regard. It is highly recommended that small and medium-sized hotels properly recognize the danger of being left behind if larger hotel organizations continue to develop data mining capabilities and customer relationship management programs. It is also strongly recommended that small and medium-sized hotels use the proposed data mining process as a roadmap in establishing their CRM strategies. Future research could investigate how the application of data mining for CRM effects satisfactions from customers' perspectives. Such findings may contribute more in-depth to the body of knowledge into the field of data mining.

บรรณานุกรม

- Cavana, R. Y., Delahaye, B. L., & Sekaran, U., (2001). **Applied business research: qualitative and quantitative methods**. Milton, Qld : John Wiley&Sons.
- Forcht, K. A., & Cochran, K., (1999). Using data mining and datawarehousing techniques. **Industrial Management & Data Systems**, 99(5), 189-196.
- Frawley, W., Piatetsky-Shapiro, C., & Matheus, C., (1992). Knowledge discovery in databases: an overview. *AI Magazine*, Fall, 213-228.
- Go, F., Pine, R., & Yu, R., (1994). Hong Kong: Sustaining competitive advantage in Asia' s hotel industry. **Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly**, 35(5), 50-61.
- Ha, S.H., & Park, S.C., (1998). Application of data mining tools to hotel mart on the Internet for database marketing. **Expert Systems with Applications**, 15, 1-31.
- Hoontrakul, P. & Sahadev, S., (2008). Application of data mining techniques in the on-line travel industry: a case study from Thailand. **Marketing Intelligence & Planning**, 26(1), 60-76.
- Kantardzic, M., (2003). **Data mining: concepts, models, methods, and algorithms**. Hoboken, NJ : Wiley-Interscience.
- Kotler, P., (1997). **Marketing management: analysis, planning, implementation, and control**. 9th edn, Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Kotler, P.,& Keller, K., (2009). **Marketing management**, 13th edn, Upper Saddle River, NJ: Prentice-Hall.
- Lo, A.S., Stalcup, L.D.,& Lee, A., (2010). Customer relationship management for hotels in Hong Kong. **International Journal of Contemporary Hospitality**, 22(2), 139-159.
- Min, H., Min, H., & Emam, A., (2002). A data mining approach to developing the profiles of hotel customers. **International Journal of Contemporary Hospitality Management**, 14(6), 274-285.

- Moriarty, J., Jones, R., Rawley, J. & Kupiec-Teahan, B., (2008). Marketing in small hotels: qualitative study. **Marketing Intelligence & Planning**, 26(3), 293-315.
- Newell, F., (2000). **Loyalty.com: customer relationship management in the new era of internet marketing**. New York, NY: McGraw-Hill.
- Levinson, M., (2001). **Harrah's Knows What You Did Last Night**, Darwin Magazine, May 2001.
- Ohmae, K., (1999). **The borderless world**. New York: McKinsey & Company, Inc.
- Peacock, P.R., (1998). Data mining in marketing: part 1. **Marketing Management**, Winter, 9-18.
- Shaw, M., Subramaniam, C., Tan, G., and Welge, M., (2001). Knowledge management and data mining for marketing. **Decision Support Systems**, May, 127-137.
- Smith, M., (2001). Refining raw data. **Printing Impressions**, 43(9), 36-37.
- Sourcingtaiwan (2010), viewed 26 February 2010,
<http://sourcingtaiwan.taiwantrade.com.tw/english/pdf/03_13_Tourism%20&%20Recreation%20Industry.pdf>
- Stevens, L., (2001). CRM analytics-CRM by the slice-running analytics is expensive, so companies are focusing on areas with customers. **Internetweek**, 9, 35-38.
- Swift, R.S., (2001). **Accelerating customer relationships using CRM and relationship technologies**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Taiwan Today (2010), viewed 5 March 2010,
< <http://taiwantoday.tw/ct.asp?xItem=93261&ctNode=413>>
- Tischelle, G., & Maselli, J., (2001). Hotels turn to IT to stem losses. **Informationweek**, 17, 31-32.
- Wells, J.D., Fuerst, W.L., Choobineh, J., (1999). Managing information technology (IT) for one-to-one customer interaction. **Information & Management**, 35(1), 53-62.
- Zaltman, G., (1997). Rethinking market research: putting people back in, **Journal of Marketing Research**, 34(4), 424-437.

ความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศ
กับกลยุทธ์ธุรกิจ และผลที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน
เทคโนโลยีสารสนเทศขององค์กรธุรกิจไทย

Information Technology Strategy and Business
Strategy Alignment and Its Effects on
Information Technology Effectiveness of Thai
Business Organizations

ชัยรัตน์ จุสปาโล*
สมบุญณวัณย์ สัตยารักษ์วิทย์**
ปริญ เพ็ญวุฒิ***
Chairat Jussapalo
Somboonwan Satyarakwit
Parin Fuangvut

* ผู้อำนวยการศูนย์คอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

**รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

***ผู้อำนวยการฝ่ายระบบสารสนเทศ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Director of computer Center, Hatyai University.

Associate Professor Vice President for Academic Affairs, Dhurakij Pundit University.

Director of Information Systems Division, Dhurakij Pundit University.

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวัดระดับความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจขององค์การธุรกิจไทย เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจขององค์การธุรกิจที่มีประเภทอุตสาหกรรมแตกต่างกัน ที่มีรูปแบบการจัดองค์การแตกต่างกัน และเพื่อศึกษาผลของความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ ที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การธุรกิจ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์การธุรกิจที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้ให้ข้อมูลคือผู้บริหารธุรกิจและผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การการวิจัยใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่าความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจขององค์การตัวอย่างอยู่ในระดับไม่สูงนัก เมื่อวิเคราะห์แยกตามประเภทอุตสาหกรรมเกือบทุกประเภทอุตสาหกรรมไม่มีความแตกต่างในระดับของความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศและกลยุทธ์ธุรกิจ ยกเว้นสองประเภทอุตสาหกรรมที่มีค่าความสอดคล้องสูงสุดคือเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมที่มีค่าความสอดคล้องต่ำสุดคือทรัพยากร เมื่อทดสอบตามรูปแบบการจัดองค์การพบความแตกต่างของระดับความสอดคล้อง การศึกษานี้ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีส่วนให้เกิดความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศและกลยุทธ์ธุรกิจ ซึ่งได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจและกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศ การที่ผู้บริหารให้การสนับสนุนงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการจัดการความรู้และการสื่อสารระหว่างผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศกับผู้บริหารธุรกิจ ความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิผลการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศ

การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารธุรกิจและผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การที่มีระดับค่าความสอดคล้องของกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศและกลยุทธ์ธุรกิจสูงสุดและต่ำสุด ทำให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสอดคล้องซึ่งสนับสนุนผลการศึกษาที่ได้จากข้อมูลเชิงปริมาณ

คำสำคัญ : การวัดความสอดคล้อง เทคโนโลยีสารสนเทศ กลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศ

Abstract

This research study aimed to measure the level of information technology strategy and business strategy alignment of Thai business organizations. In this research project, the difference of the alignment levels among types of industries and types of organization structures were also tested. The study also investigated the effects of the alignment on the information technology effectiveness. The research data for this study was collected from organizations registered on the Stock Exchange of Thailand. The study employed quantitative as well as qualitative research.

The research data revealed that there were low levels of the alignment between information technology strategy and business strategy in Their business organizations. The statistical test showed the difference levels of alignment between only two types of industries, technology industry with highest level of alignment and resource industry with lowest alignment level. There were no difference in the alignment levels between other industries. The organizations with different types of organization structures had different levels of alignment.

This study also identified the factors which contributed to the levels of alignment. These factors are 1) the participation of business and information technology executives in developing both information technology and business strategies, 2) whether there is executives support for information technology, and 3) the amount of knowledge management and communication between information technology and business executives.

In-depth interviews were conducted with executives of the organizations with the highest and lowest levels of alignment to investigate the particular factors affecting their alignment. The findings from the interviews confirmed the analysis from quantitative data.

Keywords : Measurement Alignment; Information Technology;
Strategic Alignment

1. บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานขององค์การธุรกิจ รวมถึง ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานขององค์การธุรกิจเป็นอย่างมาก เทคโนโลยีสารสนเทศประกอบด้วย เทคโนโลยีฮาร์ดแวร์ เทคโนโลยีซอฟต์แวร์และเทคโนโลยีการสื่อสารข้อมูล องค์การธุรกิจที่มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินงานธุรกิจ คาดหวังประสิทธิผลที่ได้รับจากผลการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้บริหารธุรกิจ และผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้ความสนใจและต้องการทราบแนวทางในการประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การธุรกิจ เรื่องนี้มีนักวิชาการทำวิจัยอย่างต่อเนื่อง (สมบุญวัลย์ สัตยารักษ์ วิทย์ และคณะ, 2543; Chang, 2001; Hyonsong, 2002; DeLone and McLean, 2003) เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศที่องค์การธุรกิจนำเข้ามาใช้งานนั้นมีค่าใช้จ่ายสูงและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ (Scott Morton, 1991; Hunag, 2003) ประสิทธิภาพการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนหนึ่งมาจาก กลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศ และกลยุทธ์ธุรกิจ ในต่างประเทศมีการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ ต่อเนื่องหลายปี จนถึงปัจจุบันเรื่องนี้ก็ยังเป็นที่น่าสนใจศึกษาอยู่ (Luftman, Bullen, Liao, Nash, and Neuman, 2004; Strnadl, 2006; Rivard,

Raymod, and Verreault, 2006; Vargas, Plazaola and Ekstedt, 2008) และการศึกษาเรื่องนี้ได้รับการการจัดอันดับ ให้เป็นหัวข้อที่น่าสนใจต่อการศึกษาและวิจัยอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 1991 เป็นต้นมา (Watson, Kelly, Galliers, and Brancheau, 1997; Rivard et al., 2006)

การวัดระดับความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ มีหลายวิธี และใช้วัดองค์การธุรกิจของต่างประเทศ ข้อมูลกลยุทธ์ได้จากการสอบถามความเห็นมิใช่ได้จากข้อเท็จจริงในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นอกจากนี้ยังไม่พบข้อมูลการศึกษา เรื่องคุณลักษณะธุรกิจกับความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาระดับความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจขององค์การธุรกิจไทย โดยการวัดกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศจากข้อมูลเชิงประจักษ์ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจขององค์การธุรกิจของแต่ละประเภทอุตสาหกรรมและรูปแบบการจัดองค์การ ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรหรือไม่ และแม้ว่าในต่างประเทศจะมีการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ก็ยังไม่กว้างขวางมากนัก โดยเฉพาะประเด็นนี้ในประเทศไทยยังไม่มีผู้ศึกษามาก่อน จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่ศึกษาเช่นกัน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาการวัดระดับความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจขององค์การธุรกิจไทย

2. ศึกษาความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจขององค์การธุรกิจที่มีประเภทอุตสาหกรรมแตกต่างกัน

3. ศึกษาความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจขององค์การธุรกิจที่รูปแบบการจัดองค์การแตกต่างกัน

4. ศึกษาผลของความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจที่มีต่อประสิทธิผลการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การธุรกิจ

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ตั้งสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

สมมุติฐานที่ 1 ประเภทอุตสาหกรรมที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจที่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 2 รูปแบบการจัดองค์การที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจที่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 3 ความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศ

3. ประโยชน์ที่จะได้รับ

การศึกษานี้นำเสนอวิธีการประเมินกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุนกลยุทธ์ธุรกิจ และเสนอวิธีการวัดระดับความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ เพื่อให้ผู้บริหาร ธุรกิจและผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถนำไปใช้ในการประเมินว่ากลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยสนับสนุนให้องค์การบรรลุความสำเร็จตามกลยุทธ์ธุรกิจที่กำหนดขึ้นมากน้อยเพียงใด

4. นิยามศัพท์

1. ประเภทอุตสาหกรรม หมายถึง ประเภทอุตสาหกรรมขององค์การธุรกิจ แบ่งตามตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แบ่งเป็น 8 ประเภท ดังนี้ 1. ทรัพยากร 2. อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง 3. บริการ 4. เทคโนโลยี 5. วัตถุดิบสินค้าอุตสาหกรรม 6. ธุรกิจการเงิน 7. เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร 8. สินค้าอุปโภคบริโภค (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2551)

2. รูปแบบการจัดองค์การธุรกิจ หมายถึง รูปแบบการแบ่งหน่วยงานย่อย และการบริหารงานในองค์การ ได้แก่ 1. แบ่งตามหน้าที่ 2. แบ่งตามกระบวนการ 3. แบบผสม

3. กลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การกำหนดส่วนผสมของขนาดการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและระบบสารสนเทศและรวมถึงความสามารถของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ประยุกต์ใช้งานในการดำเนินงานขององค์การธุรกิจ (Henderson and Vankatraman, 1993)

4. กลยุทธ์ธุรกิจ หมายถึง แนวทางการดำเนินงานขององค์การธุรกิจ มุ่งเน้นสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยแบ่งเป็นแนวทางต่างๆ ได้แก่ ผู้นำด้านต้นทุนการดำเนินงาน การสร้างความแตกต่าง การมุ่งเน้นลูกค้าเฉพาะกลุ่ม นวัตกรรม การเติบโต และการจัดการห่วงโซ่อุปทาน เพื่อให้องค์การธุรกิจบรรลุเป้าหมาย (Porter, 1985; Clarke, 1994)

5. ความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ หมายถึง ระดับความตรงกันหรือเหมือนกันของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และลำดับความสำคัญของกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่องค์การธุรกิจนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการดำเนินงานเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และลำดับความสำคัญในการดำเนินงานตามกลยุทธ์ธุรกิจขององค์การธุรกิจ (Chan and Reich, 2007; Henderson and Venkatraman, 1993)

6. ประสิทธิภาพการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง ผลการดำเนินงาน หรือความสำเร็จของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้งานในกระบวนการทำงานขององค์การธุรกิจ พิจารณาจากด้านคุณภาพของสารสนเทศ ด้านคุณภาพของระบบ ด้านคุณภาพการบริการ ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน และผลการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศโดยภาพรวม (Myers Kappelman and Prybutok, 1997; DeLone and McLean, 2003)

5. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ทำการศึกษา คือ องค์การธุรกิจในประเทศไทยที่จดทะเบียนที่กระทรวงพาณิชย์ แต่เนื่องจากเรื่องที่ศึกษาเกี่ยวข้องกับกับกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศและกลยุทธ์ธุรกิจ องค์การที่อยู่ในข่ายที่มีข้อมูลในเรื่องนี้จะเป็นองค์การขนาดใหญ่ที่มีระบบการทำงานเป็นสากล มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างกว้างขวาง และใช้เพื่อให้เกิดการได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน ซึ่งสะท้อนจากกลยุทธ์ธุรกิจกรอบตัวอย่าง (Sampling Frame) จึงกำหนดเป็นองค์การที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 541 แห่ง ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เลือกตัวอย่างจาก 2 องค์การที่มีความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจในระดับสูงและต่ำอย่างละ 1 องค์การ

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้ที่ให้ข้อมูลขององค์การจะเป็นผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและผู้บริหารธุรกิจ โดยใช้แบบสอบถาม 2 ชุด มีคำถามต่างกันเพียงบางส่วน แบ่งเป็น ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหาร ส่วนที่ 2 ลักษณะของธุรกิจ ส่วนที่ 3 กลยุทธ์ธุรกิจ กลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศและการดำเนินงาน ส่วนที่ 4 การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการกลยุทธ์ธุรกิจ ส่วนที่ 5 ประสิทธิภาพการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อสัมภาษณ์ผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและผู้บริหารธุรกิจเกี่ยวกับสาเหตุ

และปัจจัยที่ทำให้องค์การมีผลของความสอดคล้องอยู่ในระดับสูงหรือต่ำ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกกว่าข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม

6. ผลการวิจัย

ข้อมูลของการวิจัยนี้ได้จากผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและผู้บริหารธุรกิจขององค์การตัวอย่างจำนวน 150 องค์การ จากองค์การที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 541 องค์การ อัตราการตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 27.72 ข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารธุรกิจจะใช้คำตอบจากผู้บริหารธุรกิจ ส่วนข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศจะใช้คำตอบจากผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้ได้มีการทดสอบคำตอบในข้อคำถามที่เหมือนกันของผู้บริหารทั้งสองกลุ่มพบว่าไม่มีความต่างกัน ข้อมูลทั่วไปและผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไป

ผู้บริหารธุรกิจขององค์การตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีระดับตำแหน่งเป็นประธานเจ้าหน้าที่บริหาร มีระยะเวลาดำรงตำแหน่งเฉลี่ย 6.8 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และมีอายุเฉลี่ย 46.7 ปี ส่วนผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การตัวอย่าง เป็นผู้จัดการฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศที่ตอบแบบสอบถามมากกว่าระดับตำแหน่งอื่นๆ ระยะเวลาดำรงตำแหน่งเฉลี่ย 5.1 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท และมีอายุเฉลี่ย 40.4 ปี

องค์การตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อปีมากกว่า 1,000 ล้านบาท มีพนักงานมากกว่า 1,000 คน ส่วนใหญ่มีรูปแบบการจัดองค์การตามหน้าที่ และผู้ถือหุ้นรายใหญ่และผู้บริหารระดับสูงเป็นคนไทย และมีการกระจายตัวในอุตสาหกรรมที่ใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 10.7 – 16.0)

องค์การตัวอย่างมีการวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจร้อยละ 88.7 และกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ร้อยละ 78.0 มีระดับการใช้กลยุทธ์ธุรกิจ ในภาพรวมเฉลี่ย 3.69 จากคะแนนเต็ม 5 ถือว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละกลยุทธ์พบว่ามีความเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ การจัดการห่วงโซ่อุปทาน (4.02) ผู้นำต้นทุนการดำเนินงาน (3.86) การสร้างความแตกต่าง (3.75) การมุ่งเน้นลูกค้าเฉพาะกลุ่ม (3.54) การใช้นวัตกรรม (3.52) และการเติบโต (3.48)

กลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศ ประเมินจากใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสนับสนุนกลยุทธ์ธุรกิจโดยใช้คำถามเกี่ยวกับระบบสารสนเทศที่องค์การใช้จริง ซึ่งสามารถเชื่อมโยงได้ว่าระบบสารสนเทศใดสนับสนุนกลยุทธ์ธุรกิจใดในการประเมินใช้ระดับคะแนน 1 ถึง 4 ในภาพรวมได้ 2.79 ถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณากลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุนแต่ละกลยุทธ์ธุรกิจ พบว่ามีค่าเฉลี่ยดังนี้ ผู้นำด้านต้นทุนการดำเนินงาน (3.18) การจัดการห่วงโซ่อุปทาน (2.88) การสร้างความแตกต่าง (2.78) การเติบโต (2.77) การมุ่งเน้นลูกค้าเฉพาะกลุ่ม (2.62) และ การใช้นวัตกรรม (2.52) ตามลำดับ

ประสิทธิผลการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศประกอบด้วย คุณภาพสารสนเทศ

คุณภาพระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ คุณภาพบริการ ความพึงพอใจการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศ และผลประโยชน์โดยภาพรวมจากการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศพบว่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 จากคะแนนเต็ม 5 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าองค์การตัวอย่างมีประสิทธิภาพการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศค่อนข้างมาก

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

1. การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ โดยนำค่าคะแนนกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศแต่ละด้านคูณด้วยค่าคะแนนกลยุทธ์ธุรกิจแต่ละด้าน พบว่า องค์การตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจเพียงครั้งหนึ่ง (เฉลี่ย 10.72) ของคะแนนเต็ม (20) เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแต่ละด้าน พบว่า การจัดการห่วงโซ่อุปทานมีค่ามากที่สุด (12.64) รองลงมาผู้นำด้านต้นทุนการดำเนินงาน (12.60) การสร้างความแตกต่าง (10.74) การเติบโต (9.75) การมุ่งเน้นลูกค้าเฉพาะกลุ่ม (9.46) และการใช้นวัตกรรม (9.11) ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าค่าเฉลี่ยความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจค่อนข้างต่ำ ดังนั้นเพื่อต้องการทราบปัจจัยอื่นๆ ที่มีส่วนทำให้เกิดความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ จึงวิเคราะห์ตัวแปรจากแบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารธุรกิจกับผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งมีอยู่ 10 ตัวแปร (Javenpaa and Ives, 1991) จากการ

วิเคราะห์ปัจจัยโดยใช้วิธีการ Principle Component Analysis และทำการหมุนแกนใช้หลักการของ Varimax โดยมีค่า KMO เท่ากับ 0.911 ค่า Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square เท่ากับ 2315.441 มี Degree of Freedom เท่ากับ 45 และ ค่า P-Value เท่ากับ 0.00 พบว่า จาก 10 ตัวแปร สามารถสร้างปัจจัยใหม่ได้ 3 ปัจจัย คือ 1. การมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการวางแผนทั้งกลยุทธ์ธุรกิจและกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศ 2. ผู้บริหารให้ความสำคัญและสนับสนุนงานเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 3. การจัดการความรู้และการสื่อสารระหว่างผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศกับผู้บริหารธุรกิจ ทั้ง 3 ปัจจัย มีค่า Percent of Cumulative Rotation Sums of Squared Loadings เท่ากับ 79.691 สุดท้ายคำนวณคะแนนปัจจัยทั้ง 3 และนำมาวิเคราะห์การถดถอยพหุ เพื่อพิสูจน์ว่าปัจจัยใหม่ที่กำหนดขึ้นมีอิทธิพลต่อความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจหรือไม่ พบว่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยอิสระทั้ง 3 ปัจจัยมีค่ามากกว่าศูนย์อย่างมีนัยสำคัญ สมการถดถอยจึงสามารถใช้พยากรณ์ความสอดคล้องระหว่าง กลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจได้ แต่ร้อยละของความแปรปรวนของค่าความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ ที่อธิบายได้จากปัจจัยทั้ง 3 ตัว มีเพียงร้อยละ 34.6 ซึ่งไม่สูงนัก

2. ค่าความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจขององค์การธุรกิจของแต่ละประเภทอุตสาหกรรมไม่แตกต่างกัน โดยมีข้อสังเกตว่าค่าความ

สอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศ กับกลยุทธ์ธุรกิจของอุตสาหกรรมทรัพยากร ค่อนข้างต่ำกว่าอุตสาหกรรมอื่นๆ เนื่องจาก แตกต่างระหว่างความสอดคล้องของอุตสาหกรรม ที่มีค่าต่ำสุดและอุตสาหกรรมที่มีค่าสูงสุด รายละเอียดผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของค่าความสอดคล้องระหว่าง กลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

ประเภทอุตสาหกรรม	ค่าเฉลี่ย	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
		8.47	11.00	11.22	13.04	11.15	11.14	9.89	9.88
ทรัพยากร (1)	8.47				.007*				
อสังหาริมทรัพย์และ ก่อสร้าง (2)	11.00								
บริการ (3)	11.22								
เทคโนโลยี (4)	13.04								
วัตถุดิบสินค้า อุตสาหกรรม (5)	11.15								
ธุรกิจการเงิน(6)	11.14								
เกษตรและ อุตสาหกรรมอาหาร (7)	9.89								
สินค้าอุปโภคบริโภค (8)	9.88								

หมายเหตุ : *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

องค์การตัวอย่างจำนวน 150 องค์การกระจายตัวอยู่ในแต่ประเภทอุตสาหกรรมใกล้เคียงกัน จากข้อมูลพบว่าประเภทอุตสาหกรรมเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจสูงสุด (13.04) และประเภทอุตสาหกรรมทรัพยากรมีค่าเฉลี่ยความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจต่ำสุด (8.47) นอกจากนี้ พบข้อมูลที่น่าสนใจก็คือ องค์การตัวอย่างที่มีความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ

สูงสุด (20.00) อยู่ในอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน ส่วนองค์การที่มีความสอดคล้องต่ำสุด (3.83) อยู่ในอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค

3. รูปแบบการจัดองค์การธุรกิจที่ต่างกัน ได้แก่ องค์การตามหน้าที่งาน และองค์การแบบผสม มีค่าความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งปรากฏผลการทดสอบดังนี้

ตารางที่ 2 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของค่าความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ จำแนกตาม รูปแบบการจัดองค์การธุรกิจ

รูปแบบการจัดองค์การธุรกิจ	จำนวนองค์การ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	P-value
องค์การตามหน้าที่งาน	87	10.32	2.72	-1.989	0.014
องค์การแบบผสม	63	11.27	3.42		

4. ความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจขององค์การธุรกิจ มีความสัมพันธ์เป็นเชิงบวกต่อประสิทธิผลการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ได้คือ 0.582 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ สรุปผลได้ดังนี้ องค์การธุรกิจที่มีความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจสูงสุด คือ องค์การธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมการเงิน องค์การให้ความสำคัญกับการบริการลูกค้า ผู้บริหารธุรกิจ และผู้บริหารเทคโนโลยี

สารสนเทศให้ความสนใจ และติดตามความก้าวหน้า มีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันในเรื่องการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานขององค์การ โดยที่ผู้บริหารธุรกิจ มีการวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจ ซึ่งเป็นแผนระยะยาวมีอายุ 3 ปี ในแผนนี้มีทิศทางในการดำเนินงานชัดเจน ทำให้ผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศรับทราบ โดยเข้าไปมีส่วนร่วม และมีการสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และองค์การมีการปรับโครงสร้างองค์การที่เหมาะสมกับแผนกลยุทธ์ธุรกิจ มีการจัดสรร

ทรัพยากรให้อย่างเต็มที่สำหรับงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการว่าจ้างที่ปรึกษาจากต่างประเทศ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างชัดเจน

ส่วนองค์การธุรกิจที่มีความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจต่ำ อยู่ในอุตสาหกรรมสินค้าอุปโภคบริโภค ผู้บริหารธุรกิจไม่ได้ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศมากนัก แต่จะให้ความสำคัญกับการผลิตสินค้าเพื่อให้ได้คุณภาพ การตลาด การขาย และ ภาพลักษณ์องค์การเป็นหลัก ถึงแม้ว่าแผนกลยุทธ์ธุรกิจจะมีความชัดเจนระดับหนึ่ง แต่ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศไม่นำแผนกลยุทธ์ธุรกิจมาใช้เป็นหลักในการจัดทาหรือพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อตอบสนองกลยุทธ์ธุรกิจ โดยส่วนใหญ่จะจัดหาระบบสารสนเทศ เพื่อรองรับการทำงานในหน้าที่หลัก เช่น ระบบการขาย ระบบบัญชี ระบบบริหารทรัพยากรมนุษย์ และฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเน้นบทบาทเป็นเพียงผู้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้สามารถประมวลผล รองรับการทำงานในกิจกรรมทางธุรกิจบางเรื่องเท่านั้น มากกว่าที่ทาหน้าที่เป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์การ

7. อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่าระดับความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศและกลยุทธ์ธุรกิจไม่สูงนัก อาจเป็นเพราะองค์การธุรกิจในไทยยังให้ความสำคัญกับระบบสารสนเทศที่ใช้ในงานประจำต่าง ๆ ไม่ได้ใช้เพื่อให้ได้เปรียบในการแข่งขันในเชิงกลยุทธ์

ทำให้บทบาทของผู้บริหารธุรกิจและผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อการพัฒนากลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่ตอบสนองต่อกลยุทธ์ธุรกิจจึงไม่เห็นภาพชัดเจน

ความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจของแต่ละประเภทอุตสาหกรรมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นอุตสาหกรรมประเภทเดียวที่มีค่าความสอดคล้องต่ำกว่าอุตสาหกรรมอื่นๆ ซึ่งผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการดำเนินงานในแต่ละอุตสาหกรรมขององค์การธุรกิจไทยอาจขึ้นกับรูปแบบการบริหารงานของผู้บริหาร หรือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้รองรับการประมวลผลข้อมูลขององค์การมากกว่าที่จะนำมาใช้ในเชิงกลยุทธ์ ตรงกับผลการวิจัยที่สะท้อนค่าความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจอยู่ระหว่าง 8.47 กับ 13.04 จากคะแนนเต็ม 20 ซึ่งถือว่าไม่สูง การวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ Johnston และ Carrico (1988) ที่พบว่าการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนองต่อกลยุทธ์ธุรกิจของ 3 กลุ่มอุตสาหกรรมมีความแตกต่างกัน คือ

- 1) กลุ่มอุตสาหกรรมอุปกรณ์สำนักงานและอุตสาหกรรมน้ำมัน
- 2) อุตสาหกรรมอาหารและสินค้าทั่วไปและ

3) กลุ่มอุตสาหกรรมการเงินและอุตสาหกรรมการบิน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การธุรกิจในประเทศตะวันตกกับองค์การธุรกิจของประเทศไทยอยู่ในระดับที่แตกต่างกัน องค์การธุรกิจในประเทศตะวันตกได้ผ่านการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่องานภายในองค์การ

มานานหลายสิบปีแล้ว ปัจจุบันเน้นการพัฒนา ระบบสารสนเทศเพื่อให้ได้เปรียบเชิงแข่งขัน เพื่อวิเคราะห์และพยากรณ์ตลาด และเพื่อการ ตอบสนองและเชื่อมโยงกับลูกค้าหรือ คู่ค้า ขณะที่องค์การธุรกิจในประเทศไทยส่วนใหญ่ยัง ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่องานประจำภายใน องค์การ

รูปแบบการจัดองค์การธุรกิจที่แตกต่าง กัน ส่งผลต่อความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์ เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ องค์การ ตัวอย่างตอบว่า มีโครงสร้างตามหน้าที่งาน ร้อยละ 58 และ ร้อยละ 42 เป็นโครงสร้าง องค์การแบบผสม ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้อง กับศึกษาของ Nickels (2005) ส่วนหนึ่งที่ศึกษา พบว่า โครงสร้างองค์การแบบยืดหยุ่น หมายถึง โครงสร้างองค์การแบบผสม มีความสัมพันธ์ เชิงบวกต่อความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์ เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ และ โครงสร้างองค์การแบบผสมมีอิทธิพลและ สามารถพยากรณ์ ระดับค่าสอดคล้อง ระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับ กลยุทธ์ธุรกิจได้ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากโครงสร้าง องค์การแบบผสม สร้างขึ้นมาเพื่อให้บุคลากร ขององค์การมีความคล่องตัวในการทำงาน โดย มีการจัดการทรัพยากรหลายเรื่อง อาจรวมเรื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การด้วย เพื่อที่ จะให้ทรัพยากรให้คุ้มค่าตรงกับการใช้งานเพื่อ สนองต่อการทำงานขององค์การ ดังนั้นผลการ ศึกษาครั้งนี้ เป็นข้อค้นพบที่สนับสนุนการศึกษา ของ Nickels

ความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยี สารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ มีความสัมพันธ์ใน เชิงบวกต่อประสิทธิผลการดำเนินงานเทคโนโลยี

สารสนเทศ ($R = 0.582$) ซึ่งสอดคล้องกับจาก สมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการที่องค์การ จะได้รับประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศที่ ใช้งานมาจากการบริหารจัดการเทคโนโลยีสาร สารสนเทศ เช่นความสามารถทางเทคนิคใน การพัฒนาระบบสารสนเทศ การประยุกต์ใช้ ทรัพยากรที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานทางด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการเรื่อง ความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสาร สารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Johnson (2001) ($R = 0.280$) และ Chan และคณะ (1997) ($R = 0.222$) ที่พบว่า ความสอดคล้องระหว่าง กลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับ กลยุทธ์ธุรกิจ เกิดจากผู้บริหารธุรกิจและผู้บริหารเทคโนโลยี สารสนเทศร่วมกันบริหารจัดการทรัพยากรที่ เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การ ให้เกิดความคุ้มค่าในการนำมาใช้ในการดำเนิน งานโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม มาใช้งาน ในระดับกลยุทธ์ธุรกิจขององค์การ ก็จะทำให้เกิดประสิทธิผลการดำเนินงาน เทคโนโลยีสารสนเทศ แต่ผลการศึกษาค้นคว้านี้ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าการศึกษา ของ Johnson และ Chan และคณะ

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารธุรกิจและ ผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การ ที่มีความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยี สารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจ ในระดับสูงและ ระดับต่ำ สององค์การพบว่าองค์การที่มีความ สอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศ กับกลยุทธ์ธุรกิจในระดับสูง ผู้บริหารธุรกิจและ ผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความเข้าใจ เห็นความสำคัญ มีการติดตามความก้าวหน้า และมีการแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน สอดคล้อง

กับข้อค้นพบเชิงปริมาณในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสอดคล้องที่ได้ศึกษาในประเด็นของการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและผู้บริหารธุรกิจ เพราะถ้าผู้บริหารทั้งสองกลุ่มมีข้อมูล มีความเข้าใจ และมีการติดตามความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นระยะ อาจทำให้พบโอกาสที่เหมาะสมที่จะนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้งานในองค์กร ผู้บริหารธุรกิจมีการกำหนดกลยุทธ์ธุรกิจได้เชิญผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเข้าร่วมทำให้ผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศรับทราบข้อมูลกลยุทธ์ธุรกิจอย่างต่อเนื่องและมีการติดต่อสื่อสารเป็นอย่างดี ส่วนองค์กรที่มีความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจในระดับต่ำ ผู้บริหารธุรกิจไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ไม่ได้นำแผนกลยุทธ์ธุรกิจมาใช้เป็นแนวทางในการจัดหาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสนับสนุนข้อค้นพบเชิงปริมาณในเรื่องปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมและความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารธุรกิจและผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีผลต่อความสอดคล้องเช่นกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1. จากผลการวิจัยที่ว่าความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจไม่มีความแตกต่างกันในประเภทอุตสาหกรรมที่ต่างกัน แสดงว่าไม่ว่าองค์กรจะอยู่ในอุตสาหกรรมใดควรทำแผนกลยุทธ์ธุรกิจและแผนกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศที่สอดคล้องกัน กลยุทธ์ธุรกิจจะมีความแตกต่างกันไปตามประเภทอุตสาหกรรม ดังนั้นผู้บริหารที่อยู่ในแต่ละอุตสาหกรรม ควรติดตามความก้าวหน้า

ของเทคโนโลยีสารสนเทศ ว่ามีเทคโนโลยีสารสนเทศอะไรบ้าง เช่น โปรแกรมประยุกต์ และโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะเรื่องเหล่านี้ เป็นสิ่งท้าทายสำหรับผู้บริหารองค์การธุรกิจของทุกอุตสาหกรรม ดังนั้นผู้บริหารควรศึกษาถึงหน้าที่และบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่จะกระทบต่อการดำเนินงาน และต้องตัดสินใจนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมเข้ามาใช้งานในองค์การธุรกิจ

2. ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงว่าความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจมีความแตกต่างกันในรูปแบบการจัดองค์การที่ต่างกัน ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสนใจในการออกแบบหรือการจัดโครงสร้างองค์การที่เหมาะสมกับการดำเนินงาน โดยเฉพาะการจัดองค์การแบบผสมที่เกิดจากการผสมของโครงสร้างองค์การตามหน้าที่งานกับโครงสร้างองค์การตามกระบวนการทำงาน เนื่องจากโครงสร้างองค์การรูปแบบนี้ทำให้บุคลากรมีคล่องตัวในการทำงาน ระบบงานมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับระบบการทำงานให้สอดคล้องกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ ๆ ได้ง่าย

3. จากการวิจัยที่ว่าความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศ ดังนั้นทั้งผู้บริหารธุรกิจและผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศควรทำให้เกิดความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจขององค์การให้ได้ โดยผู้บริหารธุรกิจต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินงานเทคโนโลยีสารสนเทศขององค์การ ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศต้อง

เข้าใจการดำเนินงานขององค์การและรับรู้ ข้อมูลกลยุทธ์ธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหาร ธุรกิจและผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศต้อง ความสร้างสัมพันธ์และมีการสื่อสารที่เหมาะสม ต่อกัน ร่วมกันจัดลำดับความสำคัญของ โครงการลงทุนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ ประเด็นสุดท้ายผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ ควรชี้นำให้องค์การเห็นประโยชน์ของการนำ เทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมมาใช้งาน (Luffman Papp and Brier, 1999)

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากงานวิจัยฉบับนี้เน้นศึกษา จากองค์การธุรกิจขนาดใหญ่ที่จดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้นใน โอกาสต่อไปควรทำวิจัยลักษณะเดียวกัน โดย ขยายประชากรให้ครอบคลุมองค์การธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมด้วย ซึ่งจะทำให้ ผลการวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปในวงกว้างได้ มากขึ้น และอาจมีการเปรียบเทียบสอดคล้อง ระหว่างกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ ธุรกิจ ขององค์การขนาดใหญ่ กับขนาดกลาง และขนาดย่อม

2. ศึกษาปัญหาอุปสรรค ที่เป็นสาเหตุ ที่ทำให้ไม่เกิดความสอดคล้องระหว่างกลยุทธ์ เทคโนโลยีสารสนเทศกับกลยุทธ์ธุรกิจของ องค์การทั้งองค์การภาคธุรกิจ และภาครัฐ เพื่อ รวบรวมปัญหาอุปสรรค จากผู้บริหารองค์การ และผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศ นำมาบูรณา การในการแก้ปัญหาให้ครอบคลุมทั้งระบบซึ่งน่า จะเป็นประโยชน์มากขึ้นสำหรับผู้บริหารทั้งสอง กลุ่ม

3. การวัดกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการให้คะแนน 1 ถึง 4 ซึ่งมีความแตกต่าง จากคะแนนที่วัดกลยุทธ์ธุรกิจ ที่มีการให้ คะแนน 1 ถึง 5 ในการศึกษาครั้งต่อไป ควร ให้คะแนนกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศ 1 ถึง 5 เพื่อให้มีรูปแบบเดียวกันกับการวัดกลยุทธ์ ธุรกิจ โดยอาจปรับข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับการ วัดกลยุทธ์เทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจาก การศึกษาครั้งนี้ใช้คำถามสองข้อ เกี่ยวกับ เทคโนโลยีสารสนเทศและระบบสารสนเทศ ที่องค์การใช้งานมีส่วนช่วยสนับสนุนกลยุทธ์ ธุรกิจ ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปควรถาม คำถามเพียงข้อเดียวและให้คะแนนตามจำนวน เทคโนโลยีสารสนเทศและระบบสารสนเทศที่ องค์การใช้งานมีส่วนช่วยสนับสนุนกลยุทธ์ธุรกิจ

4. การวัดประสิทธิผลการดำเนินงาน เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือความสำเร็จของ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้งานใน กระบวนการทำงานขององค์การธุรกิจ การ ศึกษาครั้งต่อไปควรตั้งคำถามโดยพิจารณาจาก เรื่องสำคัญ ในแต่ละด้านดังนี้ ด้านคุณภาพ ของสารสนเทศ ด้านคุณภาพของระบบ ด้าน คุณภาพการบริการ และด้านความพึงพอใจของ ผู้ใช้งาน

บรรณานุกรม

- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2551). ข้อมูลรายชื่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 15 สิงหาคม 2550, จาก <http://www.set.or.th/th/company/companylist.html>
- สมบูรณ์วัลย์ สัตยารักษ์วิทย์ และคณะ. (2541). การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์การอันเนื่องมาจากเทคโนโลยีสารสนเทศ: กรณีขององค์การไทย. (รายงานวิจัย) กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมบูรณ์วัลย์ สัตยารักษ์วิทย์ และคณะ. (2543). การศึกษาการวิธีการประเมินผลการใช้ระบบสารสนเทศขององค์การในประเทศไทย.(รายงานวิจัย) กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Chan Y.E., Huff, S.L., Barclay, D.W., and Copeland, D.G. (1997). "Business Strategic Orientation, Information Systems Strategic Orientation, and Strategic Alignment." **Information System Research**, **8**,2. pp.125-150.
- Chan, Y. E., and Reich B.H. (2007). "Stat of art IT Alignment: What Have We Learned?." **Journal of Information Technology**, **22**,4. pp.297-315.
- Chang, Cha-Jan Jerry. (2001). **The Development of A Measure to Assess The Performance of The Information System Function : A Multiple - Constituency Approach**. Ph.D. Pittsburgh : Pittsburgh University.
- Hunag, Chin-Yuen. (2003). **The Relationship between Information Technology and Firm Performance In Selected Industries**. D.B.A. Nova Southeastern University.
- Clarke, R. (1994). The Part of Development of Strategic Information System Theory. From <http://www.anu.edu.au/people/Roger.Clarke/SOS/StratISTh.html> (20/05/2007).
- DeLone, W.H., and McLean, E.R. (2003). "The DeLone and McLean Model of Information System Success:A Ten-Year Update." **Journal of Management Information Systems Research**, **19**,4. pp.9-30.
- Henderson, J.C. and Venkatraman, N.(1993). "Strategic Alignment: Leveraging Information Technology for Transforming Organizations." **IBM Systems journal**, **32**,1. pp.4-16.

- Hyonsong Chong. (2002). **IS-MBNQA: A New Framework for The Relationship Between Information System and Organization Quality**. Ph.D. Texas : University of Texas.
- Javenpaa, S. L., and Ives, B. (1991). "Executive Involvement and Participation in the Management of Information Technology." **MIS Quarterly**, 15,2. pp.205-227.
- Johnson Alice, M. (2001). **Executive Communication and Its Effect on The Alignment of Information System with Business Strategy**. Ph.D. Kentucky: The University of Kentucky.
- Johnston, H. and Carrico, S. (1988). "Developing Capabilities to Use Information Strategically." **MIS Quarterly**, 3,1. pp.37-48.
- Luftman, J. N., Papp, R., and Brier, T. (1999). "Enablers and Inhibitors of Business-IT Alignment." **Communications of the Association for Information Systems**, 1,11. pp.1-33.
- Luftman J. N., Bullen, Christine V., Liao, Donald, Nash, Elby and Neuman, Carl. (2004). **Managing The Information Technology Resource (1st ed.)**. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Myers, B. L., Kappelman, L. A., Prybutok, V.R. (1997). "A Comprehensive Model for Assessing the Quality and Productivity of the Information System Function: Toward a Theory for Information System Assessment." **Information Resource Management Journal**, 10,1. pp.6-25.
- Nickels, D. W. (2005). **The Relationship Between IT-Business Alignment and Organizational Culture: An Exploratory Study**. Ph.D. University of Mephis.
- Porter, M. E. (1985). **Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance**, New York: The Free Press.
- Porter, M. E. (1985). **Competitive Strategy Techniques for Analyzing Industries and Competitors**, New York: The Free Press.
- Rivard, Suzanne, Raymod Louis and Verreault David. (2006). "Resource-based View and Competitive Strategy: An Intergrated Model of The Contribution of Information Technology to firm Performance." **Journal of Strategic Information Systems**, 2006,16,2. pp.25-50.

- Scott Morton, M.S. (1991). **The Corporation of the 1990: Information Technology and Organizational Transformation**. London: London Oxford Press.
- Strnadl, Christoph F. (2006). "Alignment Business and IT: The Process-Driven Architecture Model." **Information System Management**, **24,4**. pp.67-77.
- Vargas N., Plazaola L., Ekstedt M., (2008). A Consolidated Strategic Business and IT Alignment Representation: A Framework aggregated from Literature. **Proceedings of the 41st Hawaii International Conference on System Sciences, Hawaii, USA, 2008**. pp.1-18.
- Watson, R.T., Kelly, G.G., Galliers, R.D., Brancheau, J.C. (1997). "Key Issues in Information Systems Management : An American Perspective." **Journal of Management of Information Systems**, **13,4**. pp.91-115.

ผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาพร้อมไหม
สำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง
Are Tertiary Students Ready
for Learner Autonomy?

รสสุคนธ์ เสวตเวชชากุล*
Rosukhon Swatevacharkul

* อาจารย์ประจำสถาบันภาษา มหาวิทยาลัยบูรพา

* Lecturer, Language Institute, Dhurakij Pundit University.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความพร้อมในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง รูปแบบงานวิจัยคือการวิจัยเชิงการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพกับนักศึกษาจำนวน 380 คน ในมหาวิทยาลัยเอกชน 5 แห่งในเขตกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ยังใช้วิธีสัมภาษณ์กับนักศึกษาจำนวน 15 คนเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลในรายละเอียด จากผลการวิจัยพบว่า โดยเฉลี่ยระดับความพร้อมในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองของนักศึกษาอยู่ในระดับสูง กล่าวคือ ความเต็มใจในการเรียนรู้ แรงจูงใจในการเรียนและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับสูง ในขณะที่ความมั่นใจในการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับปานกลาง งานวิจัยนี้ได้นำเสนอข้อสังเกตที่ได้จากการอภิปรายผลวิจัยและเสนอข้อแนะนำแก่ผู้บริหารการศึกษา ผู้สอนภาษาอังกฤษ และนักวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้และเพื่อวิจัยประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อไป

คำสำคัญ : ความพร้อม การเรียนรู้ด้วยตนเอง ภาษาอังกฤษ อุดมศึกษา

Abstract

The objective of this study was to investigate the readiness for learner autonomy of students for their English learning. This study took the form of survey research using questionnaires to collect both quantitative and qualitative data from 380 students in five private universities in the Bangkok Metropolis. Scores of 5-point Likert Scale questionnaires were computed to find mean score and standard deviation (SD). Semi-structured interviews were also conducted with 15 students to gain insights. The findings revealed that on average, the readiness level for learner autonomy of the students is high. To elaborate, their willingness, motivation and capacity to learn autonomously was high, but their self-confidence to perform autonomous learning was at the moderate level. The study provided implications and recommendations for educational administrators, teachers of English, and researchers in order to apply the findings and to conduct further research on related issues.

Keywords : Readiness, Learner Autonomy, English learning, Higher education

1. Problem Statement

According to Benson (2001), autonomy is broadly defined as the capacity to take charge of one's own learning and is considered a prerequisite of effective learning. Autonomous learners develop more learning responsibility and critical thinking skills by making choices for their learning and making decisions about their learning. In the view of Littlewood (1996), autonomous learners are able and willing to make choices independently. 'Ability' and 'willingness' are therefore the key concepts of autonomy. When gaining more knowledge and skills, students will be more confident to perform independently. Individual involvement in decision making enhances motivation to learn and, consequently, increases learning effectiveness (Dickinson, 1995). The relationship between learning autonomy and learning effectiveness is therefore made clear.

However, it cannot be denied that culture plays a vital role in learner autonomy. Hofstede (1986) contrasts individualist and collectivist cultures. Individualist cultures value individual interest, while collectivist societies value social or 'in-group' relations. A collectivist dimension encourages individuals to perceive themselves as

an inseparable part of an in-group. According to Hofstede's model, Thailand is a collectivist culture. When applied to the teacher-student and student-student interaction, the collectivist dimension is distinguished from the individualist dimension in several aspects. Among them, in collectivist societies students expect to learn how to do while in the individualist societies students expect to learn how to learn. Apparently, there seems to be a mismatch between the cultural characteristics of Thai students and the expectations of an autonomous learning approach.

As a result, this study attempts to investigate attitudes towards learner autonomy of Thai tertiary students who are in the collectivism culture. Their attitudes are believed to reflect their readiness level for learner autonomy. This leads to the research objective: to investigate the readiness for learner autonomy of tertiary students, and the research question is: At what level are students ready for learner autonomy?

1.1 Definition of Key Terms

Learner autonomy refers to the sense of responsibility, willingness and perceived capacity of each student for all the decisions concerning all aspects of his/her learning, i.e. determine objectives, define the contents and progressions,

select methods and techniques to be used, monitor the procedure of acquisition properly, and evaluate what has been acquired in and out of class. Readiness for learner autonomy refers to attitudes towards learner autonomy of the students, which reflects their readiness for learner autonomy. Readiness for learner autonomy was measured by the questionnaire.

Tertiary students refers to students in the private universities in the Bangkok Metropolis.

2. Learner Autonomy and its Components

According to Wenden (1991:52), ability and willingness are considered under the notion of 'attitudes' towards learner autonomy. Attitudes are defined as 'learned motivations', 'valued belief', 'evaluation', 'what one believes is acceptable', or 'responses oriented towards approaching or avoiding'.

Wenden points out that there are two attitudes important to learner autonomy: learner's role in the language learning process, and their capacity as learners. First, autonomous learners are willing to assume responsibility for their learning. They see that they have an important role in their learning. Second, they are self-confident; they believe that they are able to learn and self-direct, or manage their learning. They are

capable of working independently without teachers. The concept of learner attitudes towards autonomy is supported by Dickinson (1995) who maintains that learners should be prepared to take, or do take, responsibility for their own learning, especially for decision making about their own learning.

According to Littlewood (1996), autonomy is composed of ability and willingness, which is the same concept as of Wenden's. However, ability depends on knowledge about choices that have to be made from the alternatives, and necessary skills for exercising appropriate choices. Willingness depends on having both motivation and the confidence to take responsibility for the choices required. Clearly, autonomy has a link to motivation.

A link between autonomy and motivation is the concept strongly supported by Dickinson who maintains that motivation shares some concepts of autonomy that is learner choice, learner independence and learner responsibility (Dickinson, 1995). Ushioda (1996) articulates that by definition autonomous learners are motivated learners. Dickinson (1995) asserts that active and independent involvement of learners in their own learning, which is learner autonomy, increases motivation

to learn and therefore increases learning effectiveness. Motivation to learn and learning effectiveness can be increased in learners who take responsibility for their own learning, who understand and accept that their learning success is a result of their efforts. Clearly, motivation is essential for autonomous learning.

Based on the literature on autonomy and its components, it can be summarised in Figure 1.

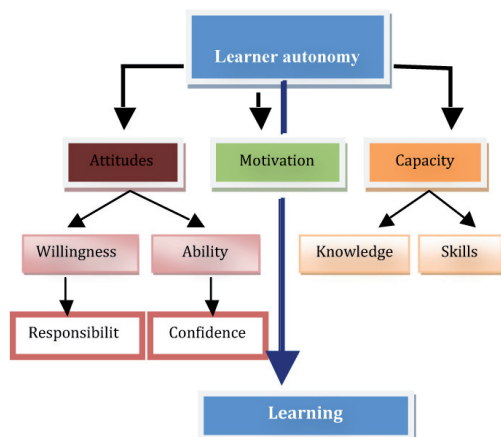

Figure 1: Autonomy and its components

3. Research Design

3.1 Subjects

The 380 students were selected from the five private universities in Bangkok by a stratified random sampling technique.

3.2 The Instruments

This study employed both quantitative and qualitative research instruments, namely a questionnaire and an interview to collect the data.

The 5-point Likert scale questionnaire was developed based on the components of learner autonomy (Figure 1) to investigate the readiness for learner autonomy of the students. The questionnaire comprises four main components of learner autonomy with 34 items, that is,

- 1) Students' willingness to take learning responsibility,
- 2) Students' self-confidence to learn autonomously,
- 3) Students' motivation to learn English, and
- 4) Students' capacities to learn autonomously. The content validity was 0.84, and the reliability was 0.94.

The evaluation criteria of the questionnaire were as follows: 0.00 - 1.50 means learner autonomy readiness was 'very low', 1.51-2.50 was 'low', 2.51-3.50 was 'moderate', 3.51-4.50 was 'high', and 4.51 - 5.00 was 'very high'.

Semi-structured interviews were conducted with 15 students (3 from each university). They were used as guidelines to probe and gain further insights to support the discussions.

The following are the interview

questions, which are adapted from Chan (2001).

1. What do you understand by 'learner autonomy'?
2. Do you think that learner autonomy is important for your English learning? Why? Why not?
3. What are the characteristics of autonomous learners, in your opinion?
4. To what extent do you consider yourself to be an autonomous learner?
5. What can the teacher do to help students become autonomous?
6. What are the factors that help or hinder learner autonomy?

4. RESULTS

Scores of the 5-point Likert Scale questionnaires were computed to find mean score and standard deviation

(SD). The data analysis shows that the mean (M) is 3.63 and standard deviation (SD) is 0.40. This means that on average the readiness level for autonomous learning of students is at the high level, according to the evaluation criteria stipulating that the range from 3.51 to 4.50 suggests high learner autonomy readiness.

A further descriptive statistical analysis of each domain in the questionnaire was conducted, and the results are demonstrated in Table 4.1 with the interpretations of the readiness for autonomy in each aspect.

Table 4.1 : Mean of each Domain and

Level of Learner Autonomy Readiness

Domain	Mean	SD	Meaning
Willingness to take learning responsibilities	3.69	0.49	High
Self-confidence to learn autonomously	3.17	0.48	Moderate
Motivation to learn English	3.93	0.62	High
Capacity to learn autonomously	3.58	0.47	High

Table 4.1 indicates that on average students are highly willing to assume their learning responsibility ($M = 3.69$, $SD = 0.49$). They also have a high motivation to learn English ($M = 3.93$, $SD = 0.62$) and high capacity to perform autonomous learning ($M = 3.58$, $SD = 0.47$). However, on average students are moderately

self-confident about their autonomous learning ($M = 3.17$, $SD = 0.48$).

Tables 4.2-4.5 display the mean of every statement in the student questionnaire and its interpretation in relation to the level of learner autonomy readiness.

Table 4.2 : Mean of each Statement of 'Willingness'

Domain	Mean	SD	Meaning
Willingness to take learning responsibilities	3.69	0.49	High
1. I think learning and teaching are the sole responsibility of the teacher.	2.69	1.03	Moderate
2. I need to control myself to do learning tasks that I think I should do.	4.08	0.79	High
3. I do not like to seek additional knowledge outside class if the teacher does not tell me to do so.	2.92	1.01	Moderate
4. I am pleased to take responsibility for my own learning.	4.17	0.87	High
5. I am willing to evaluate my learning whether it is good or bad.	4.25	0.80	High
6. I am pleased to take part in determining the content I want to learn in class	3.48	0.91	Moderate
7. I am pleased to decide what I will learn outside class.	3.43	0.89	Moderate

Table 4.2 shows that students were highly pleased to evaluate their learning whether it is good or bad (Item 5) and to take responsibility for their own learning (Item 4, $M = 4.17$,

$SD = 0.87$). However, regarding content or what to learn in and out of class (Items 6 and 7), students were moderately pleased to make a decision on the content.

Table 4.3 : Mean of each Statement of 'Self-Confidence'

Domain	Mean	SD	Meaning
Self-confidence to learn autonomously	3.17	0.48	Moderate
8. I like the teacher to be my supporter all the time because I am not confident in my learning.	3.46	0.97	Moderate
9. I want the teacher to tell me clearly what I should learn or what to do in and out of class.	3.80	0.91	High
10. I am confident that I can manage my time well for learning.	3.65	0.82	High
11. I am confident that I can make a good effort in seeking knowledge I want to learn.	3.66	0.81	High
12. I think I am an effective autonomous learner, both in and out of class.	3.40	0.83	Moderate
13. If I decide to learn anything, I can find time to study although I have something else to do.	3.59	0.77	High

As noted from Table 4.3 above, students held a moderate self-confidence level for autonomous learning. They reported that they highly want the teacher to tell them clearly what they should learn or what to do in and out of class (Item 9, $M = 3.80$, $SD = 0.91$).

This corresponds to the finding that students think that they are moderately effective autonomous learners both in and out of class (Item 12, $M = 3.40$, $SD = 0.83$), which is the lowest mean reported by students.

Table 4.4 : Mean of each Statement of 'Motivation'

Domain	Mean	SD	Meaning
Motivation to learn English	3.93	0.62	High
14. I like to have the chance to decide on what and how to learn about English.	3.69	0.86	High
15. I like to learn English because it is interesting and important.	3.90	0.97	High
16. I do not enjoy learning English.	2.39	1.17	Low
17. I like to take part in English activities when I have free time such as watching English movies or listening to English songs or news.	3.51	1.10	High
18. Studying English can be important for me because it will allow me to meet and converse with more and varied people.	4.18	0.90	High
19. Studying English can be important for me because I will be able to participate more freely in the activities of other cultural groups.	4.10	0.88	High
20. Studying English can be important for me because I will need it for my future education.	4.24	0.88	High
21. I like to learn English because I will be able to get a job easily.	4.04	0.91	High
22. I pay attention to learning English in order to get a good grade.	3.93	0.95	High
23. I think the teacher plays a crucial role in building students' motivation to learn English, in and out of class.	4.18	0.88	High

Obviously, Table 4.4 shows that students had high motivation to learn English. Every statement was rated highly. Interestingly, the finding of Item

16 was rated as low ($M = 2.39$, $SD = 1.17$). This means that in fact students enjoyed learning English.

Table 4.5 : Mean of each Statement of 'Capacity'

Domain	Mean	SD	Meaning
Capacity to learn autonomously	3.58	0.47	High
24. I have the ability to set my own learning objectives in class.	3.42	0.84	Moderate
25. I can tell whether or not I am making learning progress.	3.66	0.84	High
26. I know my learning weak points.	4.06	0.88	High
27. I try to improve on my learning weak points.	3.85	0.83	High
28. I am not capable of speaking about what I have learned.	2.93	1.04	Moderate
29. I am capable of finding appropriate learning methods and techniques for myself.	3.43	0.77	Moderate
30. I have the ability to choose my outside class learning objectives.	3.28	0.82	Moderate
31. I am able to choose learning materials outside class.	3.43	0.82	Moderate
32. I know where I can seek knowledge.	3.70	0.85	High
33. I can evaluate by myself whether my learning is good or bad.	3.74	0.77	High
34. I am capable of being totally responsible for my own learning.	3.70	0.83	High

According to Table 4.5, students reported that they knew their learning weak points (Item 26, which was rated the highest, followed by Item 27, students tried to improve on their learning weak points. Students' capacities to choose outside class learning objectives (Item 30) and learning materials for outside class learning (Item 31) were reported as moderate.

5. Discussions of the Findings

The finding shows that on average the readiness for learner autonomy of

the students was high. This may be due to the following reasons.

1. Learner Autonomy as a Universal Concept

The quantitative finding which reveals that students were highly ready for autonomous learning in particular in terms of their willingness and motivation to learn English autonomously is strongly supported by the qualitative results obtained from the students' interviews. There is some evidence suggesting that learner autonomy is considered to be a

universal concept, and autonomous learning is a legitimate mode of learning for Thai students as follows:

1.1 Values of Autonomous Learning

When asked whether they thought autonomous learning was important for their English studying, 60% of the students said it was very important and 40% said important. The finding was similar to the finding of the research conducted by Chan (2001) with Hong Kong tertiary students who had positive attitudes towards learner autonomy. The reasons were mainly because autonomous learning could increase English knowledge and build long retention of the knowledge.

Very important. Besides learning in a classroom with a teacher and a course book, autonomous learning can increase the knowledge level of students. There is a lot of English knowledge that is waiting for us to learn outside the classroom. Also, in a classroom a teacher may not be able to cover everything, so autonomous learning enables learners to gain more new English knowledge.

Very important because autonomous learning will lead to better understanding and retention of knowledge such as

doing exercises on the E-learning by myself. If we practice on a regular basis, we will increase our skills and can understand English better.

It is interesting to find that students mentioned practice of English outside class in whatever ways on a regular basis. This corroborates the findings on the definitions of autonomous learning obtained from the interviews with the students. Learning outside the classroom is the most frequently mentioned definition. This obviously shows their belief that regular practice leads to better English learning and improvement and more autonomy. As Scharle & Szabo (2000 : 4) point out, 'no matter how much students learn through lessons, there is always plenty more they will need to learn by practice on their own'.

1.2 No Extreme Cultural Incompatibility of Learner Autonomy

The finding which reveals students' appreciation of the values of learner autonomy for their English learning, suggests that there is no extreme cultural incompatibility of learner autonomy between the Western countries and Thailand.

According to the interview question on the characteristics of an

autonomous learner in students' opinion, 80% said autonomous learners are those who learn and practice each English skill – reading, vocabulary, listening, speaking, and grammar – on a regular basis, and those who seek knowledge all the time. Their answers definitely signify a life-long learning which results from autonomous learning.

Those (autonomous learners) will have self-confidence, dare to think, speak and express themselves and practise English and seek knowledge for themselves.

They are those who like to discover and learn new things all the time. They love learning English by themselves and like the freedom to learn English.

Some key words that signify the characteristics of autonomous learning are noted such as self-confidence, discover knowledge, capable, responsible, learn new things all the time, and freedom. This reveals that although autonomous learning was originally developed for Western education and which implies learning effectiveness leading to life-long learning, it is the concept that is also appreciated by Thai students.

Therefore, at the macro level there seems to be no mismatch between the cultural characteristics of Thai students in the collectivist cultures (Hofstede, 1986) and the expectations of an autonomous learning approach.

Implications

1. Developing Self-Confidence

The questionnaire finding reveals an interesting point on students' self-confidence to perform autonomous learning, that is, they reported their moderate level of self-confidence, while the other three components of learner autonomy were high. Self-confidence to learn autonomously is necessary for learning achievement. Strikingly, students reported that they highly wanted the teacher to tell them clearly what they should learn or what to do in and out of class, and this statement received the highest mean score among other statements under the domain 'self-confidence' to learn autonomously. This clearly reflects a characteristic of teacher-dependence of the students for their autonomous learning, at least to some extent.

According to the interviews on the hindrances of autonomous learning, the followings are noted:

The hindrance of an ability to perform autonomous learning is that I don't dare to try to do things or to search for new information because I'm afraid that the information may be wrong.

Difficulty of English when students had to perform autonomous learning is a remarkable reason. This does not yield a surprising reason if a consideration is made on the student's English proficiency. Generally speaking, students in private universities are less capable in terms of studying any subjects including English than those who can pass the national examination and study in the state universities. Therefore, studying English autonomously without a teacher is harder for them.

Incomprehensibility of something that learners learn by themselves because there is no teacher to give advice

Clearly, there is a characteristic of teacher-dependence of the Thai students in this study. This might be explained by the power distance, which is one dimension of collectivism. (Hofstede, 1986). In large power distance societies like Thailand, the less powerful people in a society accept inequality in

power and consider this as normal. A teacher merits the respect of students, teacher-centred education is emphasized, students expect teachers to initiate communication, and students expect teachers to outline paths to follow. The interaction in small power distance societies is just in an opposite way. It is noted that most cultures which are high in collectivism are also high in large power distance.

It is acceptable that Thai culture in terms of the power distance might have some influence on the students' characteristic of teacher-dependence. However, this is not at the extreme degree since the finding shows a moderate level of self-confidence, not a low level for autonomous learning. The qualitative findings suggest that students need the teacher's advice or suggestions for their autonomous learning. This finding leads to a vital role of the teacher in helping students pass the transition period from teacher-dependence to self-dependence.

2. Role of Teachers in Autonomous Learning in the Thai Learning Context

The finding on students' self-confidence for autonomous learning and their characteristic of teacher-dependence reflects a vital role of teachers for learner autonomy

development. Students perceived that autonomous learning is definitely valuable and beneficial for their English learning, and they were highly willing to perform it. However, they need teachers' help, support, and guidance.

Teacher can help by giving suggestions on how to learn autonomously or anything that the teacher views appropriate for learners. This includes using the teacher's experience in giving guidelines for autonomous learning.

Teacher can give guidance so that students can perform their own autonomous learning. Based on the teacher's suggestions, students can effectively help themselves with their own learning.

Development of learner autonomy for Thai students in the private universities needs to take what Little (1990) suggests about learner autonomy into consideration, that is, autonomy does not have the same meaning as self-instruction. Autonomy does not mean learning without a teacher. In addition, autonomy does not result in a lack of responsibility on the teacher side in the formal instruction. Brockett

and Hiemstra (1993) point out that the degree of guidance and directions from teachers as facilitators must be in line with wants of different learners. If learners who are ready for autonomous learning and want a high degree of autonomy, and learners who want low autonomy for their learning and whose level of autonomy readiness is lower than the former, are given the appropriate degrees of autonomy as per their wish, they all will be successful in their learning. Therefore, optimal conditions for an autonomous mode of learning must be relevant to the learners' needs and expectations in order to yield successful learning. Considering what Littlewood (1999) proposes about the concept of proactive and reactive autonomy, teachers may see it as legitimate to consider use of reactive autonomy.

The findings on the supportive role of a teacher calls for any teachers who want to promote autonomous learning to be aware of their cognitively and affectively supportive role, which can have a significant effect on students' autonomous learning potential. The finding also supports what Dickinson (1987:2) maintains, '... Autonomy is achieved slowly, through struggling towards it, through careful training and careful

preparation on the teacher's part as well as on the learner's ...'

In short, learner autonomy in the Thai learning context needs to be 'glocalized' or a heterogeneous blend of global and local practices (Schmenk, 2005). Learner autonomy needs to be enhanced by integrating it into the learning process. It is clear that students valued autonomous learning and were highly willing to perform it. However, help, support, guidance, understanding and care of the teacher need to be given to the students. Nevertheless, since autonomy can be gradually developed the teacher as a facilitator and counsellor can gradually give the full learning responsibility to students until they can become fully autonomous.

2. Learning Motivation

The second reason that can explain why students are highly ready for learner autonomy is motivation. The finding from the student questionnaire reveals that motivation which includes both intrinsic and extrinsic motivation is the domain that received the highest mean score of 3.93. This finding appears to corroborate with the view that by definition autonomous learners are motivated learners (Ushioda, 1996). According to the interview question on the level of autonomous learning

that the students could perform, the following are some answers that can support the quantitative finding.

In a 'good' level because I love to learn English, because English is important to live my daily life, so I have an interest in English and in improving my English skills to be better and better.

A moderate level due to my lack of interest since the beginning, and this causes the loss of basic foundation of my English. However, we can learn to increase the knowledge of English provided that we have an interest and strong intention.

Although these are the subjective self-ratings of their autonomous learning, their answers clearly reflect learning motivation as the basic requirement of their autonomous learning. Motivation which results from inner interest or love of English learning will lead to enthusiasm to learn English autonomously. Some students explicitly mentioned motivation as the crucial factor for autonomous learning that in turn will lead to learning achievement. This is consonant with the argument made by Spratt, Humphreys and Chan (2002) that motivation is a key factor that influences the extent to which learners are ready to learn

autonomously, and that teachers might therefore endeavour to ensure motivation before they train students to become autonomous.

Implications

The findings about factors that support autonomous learning obtained from the interviews with the students reveal that intrinsic and extrinsic motivation gets involved in the learning process.

1. Extrinsic Motivation and Autonomous Learning

Many students reported on extrinsic motivation for their learning.

Having a dream to go abroad, ability to speak English well since currently English is very important in a society.

A wish to have a good future and good job, and an opportunity to exchange ideas with foreign friends whose language is different.

Extrinsic motivation therefore plays a vital role as part of students' autonomous learning since English is related to a good job and a good future as well as an ability to speak English well. In addition, in a country like Thailand which

uses English as a foreign language definitely provides minimal exposure to English in the real-life setting. Therefore, the use of English is limited, particularly outside the classroom. All of these reinforce the crucial role of extrinsic motivation on English language learning in Thailand.

2. The Role of Intrinsic Motivation

Intrinsic motivation is also necessary and equally important.

Sometimes it is too difficult and too hard to understand, and this makes us be discouraged and bored to learn English.

I don't have time and I'm lazy.

The factors that were mentioned the most as the hindrances of autonomous learning are difficulty of English, laziness or tiredness, and lack of time. This is not complex to understand. Difficulty of English especially without the presence of a teacher, can easily lead to incomprehensibility and uncertainty, which easily causes discouragement and boredom to continue their own learning. The question is therefore how intrinsic motivation can be maintained so that students can perform their continual autonomous learning.

Scharle and Szabo (2000) argue that in order to develop autonomy intrinsic motivation is specially to be encouraged because intrinsic motivation results from some inner drive or interest of the learner. Learners with intrinsic motivation are more able to establish learning goals, which leads to more willingness to take responsibility for their own learning and for the learning outcome.

6. Recommendations of the Study

The findings and discussions of the findings provide a number of recommendations for research consumers which are educational administrators and teachers of English. In addition, recommendations for further research are presented.

6.1 For Educational Administrators

1. The finding shows that autonomous learning is a legitimate mode of learning; therefore, educational administrators should promote learner autonomy by incorporating it as the language teaching policy.

2. It is necessary that in-service teacher training should be provided to teachers who lack knowledge of learner and teacher autonomy and expertise on how to put them into practice for the sakes of both students

and teachers' professional development.

6.2 For Teachers of English

1. Teachers should be aware of the readiness level of the students for learner autonomy and adjust their pedagogical methods in promoting learner autonomy accordingly in order to achieve more learning effectiveness and success.

2. The findings reveal the vital role of the teacher in the process of helping students develop their self-confidence and capacity for autonomous learning. Students appreciated the support provided by the teachers, which is crucial for helping students develop positive attitudes towards autonomous learning and their English learning experiences. Therefore, teachers should be aware of their crucial role in helping students pass the transition period from teacher-dependence to self-dependence. Students should not be left to perform autonomous learning without help and support from the teachers.

3. Teachers should also encourage deep learning and minimize a surface learning approach by delivering good teaching, assigning appropriate workload, and making sure that assessments encourage active learning and rid memorization or reproductive learning.

6.3 Recommendations for Further Research

1. Similar studies should be conducted with students in privileged state universities of which students' learning motivation is claimed to be higher than that of the private university students in order to strengthen the reliability of the findings and to compare the findings of this present study.

2. This study should be replicated with an inclusion of students in other Asian countries as subjects of the study

in order to investigate their readiness for learner autonomy with an attempt to generalize the findings to a larger extent to the Asian students.

3. Further studies on readiness for learner autonomy are recommended to investigate its relationship with learning achievement.

4. Exploration of English-related activities students prefer to engage in outside class is recommended in order to study their language learning behaviours outside class.

References

- Benson, P. (2001). **Teaching and researching autonomy in language learning**. London : Longman.
- Brockett, R. and Hiemstra, R. (1993). **Self-direction in adult learning: perspectives on theory, research, and practice**. London: Routledge.
- Chan, V. (2001). Readiness for learner autonomy: what do our learners tell us? **Teaching in Higher Education**. 6, 505-518.
- Dickinson, L. (1987). **Self-instruction in language learning**. Cambridge : Cambridge University Press.
- Dickinson, L. (1995). Introduction. In **Proceedings of seminar on self-access learning and learner independence: a South East Asean perspective**. Bangkok : KMITT, 1-10. Hofstede, G. (1986). Cultural differences in teaching and learning. **International Journal of Intercultural Relations**. 10, 301-320.
- Little, D. (1990). Autonomy in language learning. In I. Gathercole (Ed.), **Autonomy in Language Learning**. London: CILT, 7-15.
- Littlewood, W. (1996). Autonomy: an anatomy and a framework. **System**. 24(4), 427- 435.
- Littlewood, W. (1999). Defining and developing autonomy in East Asian Contexts. **Applied Linguistics**. 20(1), 71-94.
- Scharle, A. and Szabo A. (2000). **Learner Autonomy: a guide to developing learner responsibility**. Cambridge : Cambridge University Press.
- Schmenk, B. (2005). Globalizing learner autonomy. **TESOL Quarterly**. 39 (1), 107-118.
- Spratt, M. et al. (2002). Autonomy and motivation: which comes first? **Language Teaching Research**. 6 (3), 245-266.
- Ushioda, E. (1996). **Learner autonomy 5: The role of motivation**. Dublin: Authentik.
- Wenden, A. (1991). **Learner strategies for learner autonomy: planning and implementing learner training for language learners**. Hertfordshire: Prentice Hall International.

The author

Rosukhon Swatevacharkul received her BA in English from Thammasat University, Thailand in 1991. In 1997, she graduated from The University of Lancaster, U.K. with an MA in Education. In 2002, she was awarded an MA in Teaching English as a Foreign Language (TEFL) from Thammasat University. In 2007, she received her PhD in English as an International Language (EIL) from Chulalongkorn University, Thailand.

She started her English teaching career at the Language Institute, Dhurakij Pundit University, Thailand in December 2002, and has been a full time instructor there until the present.

Her research interests are learner autonomy, learning strategies, teacher autonomy, and English reading.

ทิศทาง การส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทย
ไปตลาดสหรัฐอเมริกา

Direction of exports of gems and jewelry
of Thailand to the U.S. market.

พฤษธรสรรค์ สุทธิไชยเมธี*
Pruethsan Suthichaimetee

* อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม
Lecturer Slam Technology College.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ทิศทางการส่งออกสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยไปตลาดสหรัฐอเมริกา ในการวิจัยนี้ ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยจากสหรัฐอเมริกาแต่ละประเภท คือ เพชร พลอย และเครื่องประดับแท้ และพยากรณ์แนวโน้มการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยไปตลาดสหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยแสดงได้ดังนี้

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์การนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยจากสหรัฐอเมริกาพบว่ามี 3 ประการ คือ ราคา (C.I.F) และอัตราแลกเปลี่ยน มีอิทธิพลต่อปริมาณการนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับแต่ละประเภท คือ เพชร พลอย และเครื่องประดับแท้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการพยากรณ์แนวโน้มการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยไปตลาดสหรัฐอเมริกาทั้ง 3 ประเภท คือ เพชร พลอย และเครื่องประดับแท้ มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : สินค้าอัญมณีและเครื่องประดับ, การส่งออก, การพยากรณ์

Abstract

The purposes of this study are to determine the direction of gems and jewelry exports of Thailand to the U.S. market. In this research, the factors that determine demand for imports of gems and jewelry from Thailand, the United States each of the Diamond, Gem and Jewelry. The results trends and forecasts the export of gems and jewelry in Thailand to the U.S. market are as follows.

Factors influencing demand for imports of gems and jewelry from Thailand, the United States are the price (C.I.F) and exchange rates (Baht per U.S. dollar). Influence the amount of imports of gems and jewelry, each of the diamonds, Gem, and Jewelry. Statistically significant at the 0.01 level.

Forecasting the outlook for exports of gems and jewelry in Thailand to the U.S. market through three types of Diamond, Gem, and Jewelry. Is increasing continuously.

Key Words : Gems and Jewelry, Exports, Forecasting

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยนํารายได้เข้าสู่ประเทศจำนวนมาก ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะใน พ.ศ. 2552 ข้อมูลจากกรมส่งเสริมการส่งออก (World Trade Atlas) กระทรวงพาณิชย์ แสดงให้เห็นว่า ธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับสามารถนํารายได้เข้าประเทศเป็นมูลค่าถึง 28,056.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา

ซึ่งจัดเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญในอันดับต้นๆ ของประเทศไทย และเมื่อพิจารณาตลาดต่างประเทศที่สำคัญของธุรกิจส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับ จะพบว่าตลาดสหรัฐอเมริกาเป็นตลาดต่างประเทศที่สำคัญเป็นอันดับหนึ่งของธุรกิจอัญมณีและเครื่องประดับของไทย คิดเป็นมูลค่าส่งออก 825.35 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 34.66 แสดงดังตารางที่ 1

ตาราง 1 ตลาดส่งออกสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับของไทย พ.ศ.2552

ตลาดต่างประเทศ	มูลค่าการส่งออก (ล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วน(ร้อยละ)
สหรัฐอเมริกา	825.35	34.66
อิสราเอล	398.92	16.75
ฮ่องกง	254.20	10.68
เบลเยียม	212.66	8.93
ญี่ปุ่น	132.87	5.58
สหราชอาณาจักร	110.27	4.63
สวิตเซอร์แลนด์	97.84	4.11
เยอรมนี	96.91	4.07
ฝรั่งเศส	53.85	2.26
สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	41.71	1.75
ตลาดอื่น ๆ มีมูลค่า	156.43	6.57

จากตารางที่ 1 พบว่า ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับไปตลาดต่างประเทศที่สำคัญอันดับหนึ่งคือ ตลาดสหรัฐอเมริกา แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาจากความต้องการนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศสหรัฐอเมริกาจากทั่วโลกแล้ว พบว่า ประเทศไทยกำลังเผชิญกับคู่แข่ง

ทางการค้า ที่มีศักยภาพ ซึ่งทำให้ไทยต้องสูญเสียส่วนแบ่งตลาดไป แสดงไว้ในตาราง 2 ประกอบกับปริมาณการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของไทยไปตลาดสหรัฐอเมริกาที่ผ่านมามีความผันผวนในระดับสูง และมีคู่แข่งสำคัญที่เพิ่มขึ้นจำนวนมาก เช่น อิสราเอล อินเดีย เบลเยียม แอฟริกาใต้ และแคนาดา

ดังนั้น การวิจัยทิศทางการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยไปตลาดสหรัฐอเมริกาจึงจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อเป็นข้อมูลหนึ่งใน

การวางแผนกลยุทธ์การแข่งขันธุรกิจระหว่างประเทศ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศต่อไป

ตาราง 2 การนำเข้าสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับของสหรัฐอเมริกา พ.ศ. 2552

	มูลค่า(MUS\$)	สัดส่วน(ร้อยละ)
มูลค่าการนำเข้ารวม	27,610.89	100.00
อิสราเอล (อันดับ 1)	5,634.38	20.41
อินเดีย (อันดับ 2)	2,948.47	10.68
เบลเยียม (อันดับ 3)	2,063.20	7.47
แอฟริกาใต้ (อันดับ 4)	1,753.20	6.35
แคนาดา (อันดับ 5)	1,446.24	5.24
ไทย (อันดับ 9)	732.11	2.65
อื่น ๆ	8,942.77	32.39

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์การนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยจากประเทศสหรัฐอเมริกาแต่ละประเภท คือ เพชร พลอย และเครื่องประดับแท้ และวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของอุปสงค์การนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยจากสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทย

2. เพื่อพยากรณ์แนวโน้มการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยไปตลาดสหรัฐอเมริกา

3. เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยไปประเทศสหรัฐอเมริกา

ขอบเขตการวิจัย

การวิเคราะห์อุปสงค์การนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยจากสหรัฐอเมริกา

จากประเทศไทยครั้งนี้ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเฉพาะผลิตภัณฑ์ประเภทอัญมณีและเครื่องประดับ (HS 71) โดยแบ่งการวิเคราะห์ทั้งหมด 3 รายการสินค้า ได้แก่ เพชร (HS 7102), พลอย (HS 7103) และเครื่องประดับแท้ (HS 7113) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) รายไตรมาส ตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2535 – ไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2552 รวมทั้งหมด 72 ข้อมูล (Observation)

วิธีการดำเนินการศึกษา

สำหรับขั้นตอนวิธีการดำเนินการวิจัยแสดงได้ดังนี้

1. สร้างแบบจำลอง (Model) อุปสงค์การนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยจากสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทย โดยการประมาณค่าด้วยแบบถดถอยพหุคูณเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) และใช้วิธีกำลังสองน้อย

ที่สุด (Ordinary Least Square Method) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในระบบสมการ

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Co-integration) เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในระบบสมการ

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะสั้น (Error Correction Mechanism: ECM) เพื่อดูการปรับเข้าสู่ดุลยภาพในระยะสั้น

4. แบบจำลอง (Model) โดยการนำขั้นตอนที่ 1-3 มาสร้าง The Best Model โดยใช้ ARIMAX Model การสร้างแบบจำลองอุปสงค์นั้น จะต้องทำการปรับข้อมูลให้เป็น Stationary Data โดยการทดสอบ Unit Root ด้วยวิธี Augmented Dickey Fuller: ADF และคัดเลือกระยะเวลาของตัวแปรในอดีต (Lagged Length) ที่เหมาะสม จากค่า Akaike Information Criteria (AIC – test) และทำการทดสอบค่า Residual ด้วย Chi-Square (χ^2)

นิยามศัพท์

อณุมณีและเครื่องประดับแท้ แบ่งได้ดังนี้

- เพชรทั้งที่เจียรระโนและที่ยังไม่ได้เจียรระโน

- พลอย ได้แก่ พลอยชนิดต่างๆ เช่น ทับทิม ไพลิน มรกต โทแพซ หยก โกเมน โอปอลล์ และเพทาย

- ไข่มุก ทั้งที่เจียรระโนและที่ยังไม่ได้เจียรระโน

- เครื่องประดับแท้ เครื่องประดับอณุมณีแท้ที่ตัวเรือนทำด้วยทองคำ เงิน และ ทองคำขาว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวางแผนการกำหนดนโยบายและแนวทางการแก้ไขปัญหาสินค้าอณุมณีและเครื่องประดับ

2. เพื่อช่วยพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าอณุมณีและเครื่องประดับของไทย

3. เผยแพร่ผลงานในวารสารงานวิจัย เพื่อเป็นองค์ความรู้ในการวิจัยต่อไป

แบบจำลองหรือกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

แบบจำลองอุปสงค์การนำเข้าอณุมณีและเครื่องประดับของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทยแต่ละประเภท (เพชร พลอย และเครื่องประดับแท้) จะใช้การวิเคราะห์แบบถดถอยพหุคูณเชิงซ้อน (Multiple Regression Analysis) และใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square Method) ในรูปแบบ ARIMAX (Auto Regressive Integrated Moving Average) ซึ่งเป็น Mix Model ระหว่างแบบจำลอง ARIMA กับตัวแปรอิสระอื่นๆ (X) และได้นำเอาแนวคิดของ Error Correction Mechanisms (ECM) มาอธิบายการปรับตัวในระยะสั้น (Short Run Dynamic Adjustment) ของตัวแปรต่างๆ ไปสู่ความสัมพันธ์เชิงดุลยภาพระยะยาว (Long Run Equilibrium Relationship) เข้ามาร่วมพิจารณาด้วย รูปแบบสมการมีทั้งหมด 3 สมการ แยกเป็น เพชร (x) พลอย (y) และเครื่องประดับแท้ (z) สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้อุปสงค์การนำเข้าอณุมณีและเครื่องประดับของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทยแต่ละประเภทนั้นทั้ง 3 สมการเหมือนกัน แสดงรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

$$\Delta \ln Q_{x,y,z_t} = \sum_{i=1}^n \alpha_{1i} \Delta \ln Q_{x,y,z_{t-i}} + \sum_{i=1}^m \alpha_{2i} MA_i + \alpha_3 \Delta \ln p_{x,y,z_{t-i}} + \alpha_4 \Delta \ln E_{t-i} + \alpha_5 ECM + \alpha_6 \Delta \ln Y_{t-i} + \varepsilon_t$$

โดยที่

Q_{x,y,z_t} = ปริมาณการนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับชนิด x, y และ z ในช่วงเวลา t

$Q_{x,y,z_{t-i}}$ = ปริมาณการนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับชนิด x, y และ z ในช่วงเวลาที่ t-i

$P_{x,y,z_{t-i}}$ = ราคา (C.I.F) ชนิด x, y และ z ในช่วงเวลา t-i

E_{t-i} = อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อเงินดอลลาร์สหรัฐในช่วงเวลา t-i

ECM = Error Correction Mechanism

MA(i) = Moving Average ระยะเวลาที่ระดับ i

Y_{t-i} = GDP Per Capita ของสหรัฐอเมริกา ณ เวลา t-i

ε_t = ค่าความคลาดเคลื่อนในช่วงเวลาที่ t

Δ = ผลต่างลำดับที่หนึ่ง (First Difference)

i = ช่วงเวลา (ไตรมาส)

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการนำเข้าสินค้า i ของสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลา t-i จะมีความสัมพันธ์กับปริมาณการนำเข้าสินค้า i ของสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลาปัจจุบัน ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อปริมาณการนำเข้าสินค้า i ของสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลา t-i เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ปริมาณการนำเข้าสินค้า i ของสหรัฐอเมริกาในช่วงเวลาปัจจุบันจะเพิ่มขึ้น

2. ความสัมพันธ์ระหว่างราคานำเข้าสินค้า i กับปริมาณการนำเข้าสินค้า i ของสหรัฐอเมริกา เป็นไปในทิศทางตรงข้ามกัน

กล่าวคือเมื่อราคานำเข้าสินค้า i เพิ่มขึ้น ปริมาณการนำเข้าสินค้า i ของสหรัฐอเมริกาจะลดลง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยน กับปริมาณการนำเข้าสินค้า i ของสหรัฐอเมริกา เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ อัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐเพิ่มขึ้น ปริมาณการนำเข้าสินค้า i ของสหรัฐอเมริกาจะเพิ่มขึ้น

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปริมาณการนำเข้าสินค้า i ของสหรัฐอเมริกา จะมีความสัมพันธ์กับรายได้ประชาชาติของสหรัฐอเมริกา

ในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ เมื่อรายได้ประชาชาติของสหรัฐอเมริกาเพิ่มสูงขึ้นจะส่งผลให้ปริมาณการนำเข้าสินค้า i ของสหรัฐอเมริกาเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ทิศทางการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยไปตลาดสหรัฐอเมริกา โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรก วิเคราะห์อุปสงค์การนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยจากสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทยแต่ละประเภท ได้แก่ เพชร พลอย และเครื่องประดับแท้ และส่วนที่สอง พยากรณ์แนวโน้มการส่งออกอัญมณี

กรณีเพชร

$$\begin{aligned}
 \Delta \ln Q_{x_t} &= -0.15 + 0.29 \Delta \ln Q_{x_{t-2}} + 0.17 \Delta \ln MA_{x_{t-1}} + \\
 &\quad (-1.11) \quad (2.25)^* \quad \quad \quad (2.01)^* \\
 &\quad 1.12 \Delta \ln E_{t-1} - 1.74 \Delta \ln p_{x_{t-1}} + 0.30 \Delta \ln Y_{t-2} \\
 &\quad (3.40)^{**} \quad \quad \quad (-3.89)^{**} \quad \quad \quad (2.01)^* \\
 &\quad - 0.48 ECM \\
 &\quad (-3.12)^{**} \quad \quad \quad (1) \\
 R^2 &= 0.79 \quad \text{Adjusted } R^2 = 0.74 \\
 LM - \text{Statistic} &= 2.10 \quad \text{ARCH Test} = 0.88
 \end{aligned}$$

จากสมการที่ (1) สามารถอธิบายถึงสาระสำคัญของการคำนวณได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงปริมาณการนำเข้าเพชร ในไตรมาสที่ t มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของตนเองในอดีตย้อนหลัง 2 ช่วงเวลา ($Q_{x_{t-2}}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความยืดหยุ่น เท่ากับ 0.29 หมายความว่า ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ

และเครื่องประดับของประเทศไทยไปตลาดสหรัฐอเมริกาแสดงได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการทดสอบแบบจำลอง ARIMAX

เมื่อนำข้อมูลที่มีคุณสมบัติเป็น Stationary ณ ระดับผลต่างลำดับแรก (At First Difference) รวมทั้งได้นำเอา ECM มาพิจารณาประกอบด้วยนั้น พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทำให้อุปสงค์การนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยจากสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทยแต่ละประเภท (เพชร พลอย และเครื่องประดับแท้) มีรูปแบบสมการอยู่ในรูปพลวัตระยะสั้น (Short – Term Dynamic Demand) ซึ่งผลการคำนวณปรากฏในแต่ละสมการดังนี้

คงที่ เมื่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าเพชรในช่วงเวลาปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบกับ ช่วงเวลาในอดีตย้อนหลัง 3 ช่วงเวลา เปลี่ยนแปลงไป 1% จะทำให้อัตราเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าเพชรในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป 0.29 % ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. การเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าเพชรในไตรมาสที่ t มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงราคาในอดีตย้อนหลัง 1 ช่วงเวลา ($P_{x,t-1}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความยืดหยุ่น เท่ากับ -1.74 ซึ่งหมายความว่า ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เมื่อการเปลี่ยนแปลงของราคาเพชรในช่วงเวลาปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบ (Relative) กับ ช่วงเวลาในอดีตย้อนหลัง 2 ช่วงเวลา เปลี่ยนแปลงไป 1% จะทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าเพชรในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป 1.74 % ในทิศทางตรงข้ามกัน ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการประมาณค่าแบบจำลอง ECM ที่นำค่า Residual จากสมการระยะยาว (Co-integration) มาเป็นตัวแปรอิสระอีกตัวหนึ่ง พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.48 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั้น แสดงให้เห็นว่าในระยะสั้นตัวแปรทางเศรษฐกิจสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงปริมาณการนำเข้าเพชรได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังรายละเอียดปรากฏในข้างต้น ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้มีค่าเป็นลบ แสดงถึงความคลาดเคลื่อนในการปรับตัวสู่ดุลยภาพ (equilibrium value) ในช่วงเวลาที่ผ่านมาจะได้รับการแก้ไขให้ค่าคลาดเคลื่อนดังกล่าวลดน้อยลงไตรมาสละ 48.00 % หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อความผิดพลาดในอดีต (ECM) โดยส่วนที่เบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพในระยะยาวจะมีค่าลดลง 48.00 % ในแต่ละช่วง

เวลาที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งถือว่าการปรับตัวได้ดีพอสมควร

4. การเปลี่ยนแปลงปริมาณการนำเข้าเพชรในไตรมาสที่ t มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของรายได้ต่อหัว (GDP Per Capita) ในอดีตย้อนหลัง 2 ช่วงเวลา (Y_{t-2}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความยืดหยุ่น เท่ากับ 0.30 ซึ่งหมายความว่า ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เมื่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติในช่วงเวลาปัจจุบันโดยเปรียบเทียบ (Relative) กับ ช่วงเวลาในอดีตย้อนหลัง 3 ช่วงเวลา เปลี่ยนแปลงไป 1% จะทำให้อัตราเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าเพชรในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป 0.30 % ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. การเปลี่ยนแปลงปริมาณการนำเข้าเพชรในไตรมาสที่ t มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อเงินดอลลาร์สหรัฐย้อนหลัง 1 ช่วงเวลา (E_{t-1}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความยืดหยุ่น เท่ากับ 1.12 ซึ่งหมายความว่า ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เมื่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อเงินดอลลาร์สหรัฐในช่วงเวลาปัจจุบันโดยเปรียบเทียบ (Relative) กับ ช่วงเวลาในอดีตย้อนหลัง 2 ช่วงเวลา เปลี่ยนแปลงไป 1% จะทำให้อัตราเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าเพชรในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป 1.12 % ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

กรณีพลอย

$$\begin{aligned} \Delta \ln Q_{y_t} = & -0.39 + 0.25 \Delta \ln Q_{y_{t-1}} + 0.25 + \Delta \ln MA_{y_{t-1}} \\ & (-1.45) \quad (2.77) \quad ** \quad (2.56)^* \\ & 5.54 \Delta \ln E_{t-1} - 3.24 \Delta \ln p_{y_{t-2}} + 0.65 \Delta \ln Y_{t-3} \\ & (3.49)** \quad (-3.89) \quad ** \quad (1.62)^* \\ & - 0.87 ECM \\ & (-2.97)** \end{aligned} \quad (2)$$

$$\begin{aligned} R^2 &= 0.81 & \text{Adjusted } R^2 &= 0.79 \\ \text{LM - Statistic} &= 3.99 & \text{ARCH Test} &= 2.12 \end{aligned}$$

จากสมการที่ (2) สามารถอธิบายถึงสาระสำคัญของการคำนวณได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงปริมาณการนำเข้าพลอย ในไตรมาสที่ t มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของตนเองในอดีตย้อนหลัง 1 ช่วงเวลา ($Q_{y_{t-1}}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความยืดหยุ่น เท่ากับ 0.25 หมายความว่า ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เมื่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าพลอยในช่วงเวลาปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบ (Relative) กับ ช่วงเวลาในอดีตย้อนหลัง 2 ช่วงเวลา เปลี่ยนแปลงไป 1% จะทำให้อัตราเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าพลอยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป 0.25 % ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. การเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าพลอยในไตรมาสที่ t มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงราคาในอดีตย้อนหลัง 2 ช่วงเวลา ($P_{y_{t-2}}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความยืดหยุ่น เท่ากับ -3.24 ซึ่งหมายความว่า ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่

เมื่อการเปลี่ยนแปลงของราคาพลอยในช่วงเวลาปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบ (Relative) กับ ช่วงเวลาในอดีตย้อนหลัง 3 ช่วงเวลา เปลี่ยนแปลงไป 1% จะทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าพลอยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป 3.24 % ในทิศทางตรงข้ามกัน ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการประมาณค่าแบบจำลอง ECM ที่นำค่า Residual จากสมการระยะยาว (Co-integration) มาเป็นตัวแปรอิสระอีกตัวหนึ่งพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.87 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั้น แสดงให้เห็นว่าในระยะสั้นตัวแปรทางเศรษฐกิจสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงปริมาณการนำเข้าพลอยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังรายละเอียดปรากฏในข้างต้น ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้มีค่าเป็นลบ แสดงถึงความคลาดเคลื่อนในการปรับตัวสู่ดุลยภาพ (equilibrium value) ในช่วงเวลาที่ผ่านมา จะได้รับการแก้ไขให้ค่าคลาดเคลื่อนดังกล่าวลดน้อยลงไตรมาสละ 87.00 % หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อความ

ผิดพลาดในอดีต (ECM) โดยส่วนที่เบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพในระยะยาวจะมีค่าลดลง 87.00 % ในแต่ละช่วงเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งถือว่าการปรับตัวได้ดีพอสมควร

4. การเปลี่ยนแปลงปริมาณการนำเข้าพลอยในไตรมาสที่ t มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของรายได้ต่อหัว (GDP Per Capita) ในอดีตย้อนหลัง 3 ช่วงเวลา (Y_{t-3}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความยืดหยุ่น เท่ากับ 0.65 ซึ่งหมายความว่า ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เมื่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติในช่วงเวลาปัจจุบันโดยเปรียบเทียบ (Relative) กับ ช่วงเวลาในอดีตย้อนหลัง 4 ช่วงเวลา เปลี่ยนแปลงไป 1% จะทำให้อัตราเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าพลอยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป 0.65 % ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. การเปลี่ยนแปลงปริมาณการนำเข้าพลอยในไตรมาสที่ t มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อเงินดอลลาร์สหรัฐย้อนหลัง 1 ช่วงเวลา (E_{t-1}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความยืดหยุ่น เท่ากับ 5.54 ซึ่งหมายความว่า ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เมื่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อเงินดอลลาร์สหรัฐในช่วงเวลาปัจจุบันโดยเปรียบเทียบ (Relative) กับ ช่วงเวลาในอดีตย้อนหลัง 2 ช่วงเวลา เปลี่ยนแปลงไป 1% จะทำให้อัตราเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าพลอยในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป 5.54 % ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

กรณีเครื่องประดับแท้

$$\begin{aligned} \Delta \ln Q_{Z,t} = & -0.45 + 0.69 \Delta \ln Q_{Z,t-1} + 0.48 \Delta \ln MA_{Z,t-2} + \\ & (-1.02) \quad (5.91) ** \quad (2.71) ** \\ & 6.52 \Delta \ln E_{Z,t-2} - 2.61 \Delta \ln p_{Z,t-2} + 0.55 \Delta \ln Y_{t-2} \\ & (3.81) ** \quad (-3.15) ** \quad (1.88) * \\ & - 0.57 ECM \\ & (-3.05) ** \end{aligned} \quad (3)$$

$$\begin{aligned} R^2 &= 0.87 \quad \text{Adjusted } R^2 &= 0.84 \\ \text{LM - Statistic} &= 3.14 \quad \text{ARCH Test} &= 2.59 \end{aligned}$$

จากสมการที่ (3) สามารถอธิบายถึงสาระสำคัญของการคำนวณได้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงปริมาณการนำเข้าเครื่องประดับแท่งในไตรมาสที่ t มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของตนเองในอดีตย้อนหลัง 1 ช่วงเวลา ($Q_{Z,t-1}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความยืดหยุ่นเท่ากับ 0.69 หมายความว่า ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เมื่อการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าเครื่องประดับแท่งในช่วงเวลาปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบ (Relative) กับ ช่วงเวลาในอดีตย้อนหลัง 2 ช่วงเวลา เปลี่ยนแปลงไป 1% จะทำให้อัตราเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าเครื่องประดับแท่งในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป 0.69 % ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

2. การเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าเครื่องประดับแท่งในไตรมาสที่ t มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงราคาในอดีตย้อนหลัง 2 ช่วงเวลา ($P_{X,t-2}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความยืดหยุ่น เท่ากับ -2.61 ซึ่งหมายความว่า ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เมื่อการเปลี่ยนแปลงของราคาเครื่องประดับแท่งในช่วงเวลาปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบ (Relative) กับ ช่วงเวลาในอดีตย้อนหลัง 3 ช่วงเวลา เปลี่ยนแปลงไป 1% จะทำให้อัตราการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าเครื่องประดับแท่งในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป 2.61 % ในทิศทางตรงข้ามกัน ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการประมาณค่าแบบจำลอง ECM ที่นำค่า Residual จากสมการระยะยาว (Co-integration) มาเป็นตัวแปรอิสระอีกตัวหนึ่ง พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.57 อย่างมีนัย

สำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั้น แสดงให้เห็นว่าในระยะสั้นตัวแปรทางเศรษฐกิจสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงปริมาณการนำเข้าเครื่องประดับแท่งได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังรายละเอียดปรากฏในข้างต้น ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้มีค่าเป็นลบ แสดงถึงความคลาดเคลื่อนในการปรับตัวสู่ดุลยภาพ (equilibrium value) ในช่วงเวลาก่อนหน้านั้น จะได้รับการแก้ไขให้ค่าคลาดเคลื่อนดังกล่าว ลดน้อยลงไตรมาสละ 57.00 % หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า เป็นการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อความผิดพลาดในอดีต (ECM) โดยส่วนที่เบี่ยงเบนออกจากดุลยภาพในระยะยาวจะมีค่าลดลง 57.00 % ในแต่ละช่วงเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งถือว่าการปรับตัวได้ดีพอสมควร

4. การเปลี่ยนแปลงปริมาณการนำเข้าเครื่องประดับแท่งในไตรมาสที่ t มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของรายได้ต่อหัว (GDP Per Capita) ในอดีตย้อนหลัง 2 ช่วงเวลา (Y_{t-2}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความยืดหยุ่น เท่ากับ 0.55 ซึ่งหมายความว่า ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เมื่อการเปลี่ยนแปลงของรายได้ประชาชาติในช่วงเวลาปัจจุบันโดยเปรียบเทียบ (Relative) กับ ช่วงเวลาในอดีตย้อนหลัง 3 ช่วงเวลา เปลี่ยนแปลงไป 1% จะทำให้อัตราเปลี่ยนแปลงของปริมาณการนำเข้าเครื่องประดับแท่งในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป 0.55 % ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

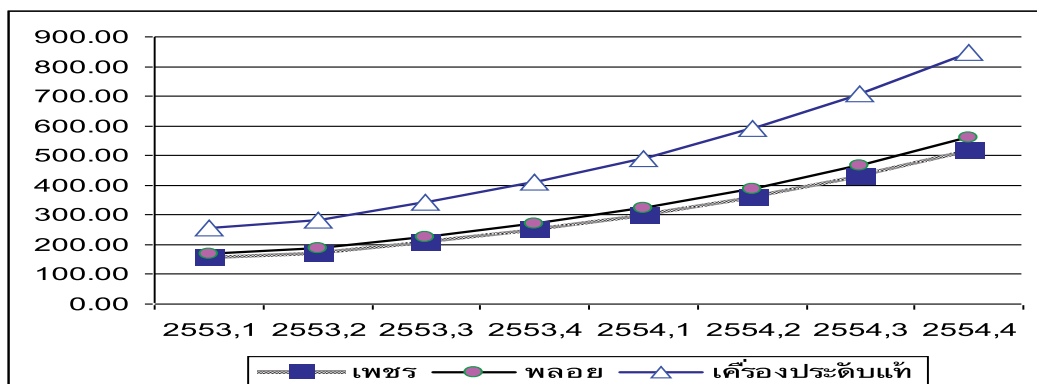
5. การเปลี่ยนแปลงปริมาณการนำเข้าเครื่องประดับแท่งในไตรมาสที่ t มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยน

เงินบาทต่อเงินดอลลาร์สหรัฐย้อนหลัง 2 ช่วงเวลา (E_{t-2}) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าความยืดหยุ่น เท่ากับ 6.52 ซึ่งหมายความว่า ถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ เมื่อการเปลี่ยนแปลงของอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อเงินดอลลาร์สหรัฐในช่วงเวลาปัจจุบัน โดยเปรียบเทียบ (Relative) กับ ช่วงเวลาในอดีตย้อนหลัง 3 ช่วงเวลา เปลี่ยนแปลงไป 1% จะทำให้อัตราแลกเปลี่ยนของปริมาณการนำเข้าเครื่องประดับแท้ในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป 6.52 % ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

6. ผลการพยากรณ์แนวโน้มการส่งออก อัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยไป ตลาดสหรัฐอเมริกา

การพยากรณ์ (Forecast) ปริมาณการนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับจากประเทศไทยไปตลาดสหรัฐอเมริกา ประเภทต่างๆ ได้แก่ เพชร พลอย และเครื่องประดับแท้ โดยทำการพยากรณ์ 8 ไตรมาสล่วงหน้า (ไตรมาสที่ 1 พ.ศ. 2553-ไตรมาสที่ 4 พ.ศ. 2554) จาก The Best Model ซึ่งเป็น Model ที่ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องของผลการพยากรณ์ ด้วยวิธี RMFE (Root Mean Square Forecast Error) แล้ว แสดงได้ดังต่อไปนี้

รูปที่ 1 แสดงผลการพยากรณ์ปริมาณนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับประเภทต่างๆ ของประเทศไทยไปสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทย (หน่วย : เมตริกตัน) ไปข้างหน้า 8 ไตรมาส ด้วยวิธี ARIMAX Model

จากรูปที่ 1 พบว่า แนวโน้มการส่งออก อัญมณีและเครื่องประดับประเภทต่างๆ ได้แก่ เพชร พลอย และเครื่องประดับของประเทศไทยไปตลาดสหรัฐอเมริกาเพิ่มสูงขึ้นในอัตราที่เพิ่มขึ้นทั้ง 3 ประเภท อย่างไรก็ตาม การที่ประเทศสหรัฐอเมริกามีความต้องการสินค้า

อัญมณีและเครื่องประดับจากประเทศไทย ได้มากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งออกเป็นสำคัญ ดังนั้น ประเทศไทย จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องของประสิทธิภาพและคุณภาพของสินค้าเป็นลำดับแรก

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออุปสงค์การนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทยในแต่ละประเภท คือ เพชร พลอย และเครื่องประดับแท้ ได้แก่ ราคา (C.I.F) และอัตราการแลกเปลี่ยน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อย่างไรก็ตาม เมื่อวิเคราะห์แนวโน้มการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทยทั้ง 3 ประเภทได้แก่ เพชร พลอย และเครื่องประดับแท้ ไปสหรัฐอเมริกา พบว่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ประเทศได้จำนวนมาก เมื่อเทียบกับสินค้าที่ประเทศไทยส่งออกชนิดอื่นๆ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิเคราะห์อุปสงค์การนำเข้าอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศสหรัฐอเมริกาจากประเทศไทยแต่ละประเภท ได้แก่ เพชร พลอย และเครื่องประดับแท้ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการส่งออกของประเทศไทยหลักคือ ราคาและอัตราการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ รัฐบาลจึงควรมีมาตรการควบคุมทางด้านราคาให้เหมาะสม รวมทั้งการควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนไม่ให้ค่าเงินบาทแข็งค่าเกินไป เพราะจะทำให้มีผลกระทบต่อการนำเข้าของสหรัฐอเมริกาได้ อย่างไรก็ตาม ในเรื่องของมาตรฐานสินค้าตลอดจนฝีมือแรงงานจะต้องรักษาคุณภาพด้านต่างๆ ไว้ให้สม่ำเสมอ และพัฒนาปรับปรุงด้านฝีมือให้สูงขึ้นเรื่อยๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในอนาคต

1. ควรจะต้องพิจารณาสินค้าชนิดอื่นๆ ที่สำคัญของประเทศให้มากขึ้น เพื่อใช้เป็นกลยุทธ์ในการปรับปรุงพัฒนา พร้อมทั้งวางแผนด้านระบบเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

2. ควรขยายการศึกษาในเรื่องประเทศคู่ค้า ที่นอกเหนือจากตลาดสหรัฐอเมริกา เพราะว่ายังมีตลาดส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับอีกหลายแห่งที่มีมูลค่าการส่งออกสูง เช่น ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส และประเทศอื่นๆ เป็นต้น

3. รูปแบบสมการ Statistic Model ในการเลือกใช้นั้นจำเป็นต้องพิจารณาหลักทฤษฎีที่ใช้ และจะต้อง diagnostic checking ให้ครบถ้วนและเหมาะสมที่สุดจริงๆ เพื่อความถูกต้อง จะต้องพิจารณาให้ครบถ้วนตามทฤษฎีทางเศรษฐมิติ และสิ่งที่นักวิเคราะห์จะต้องปฏิบัติ และสำคัญที่สุดคือจะต้องพิจารณาตัวแปรอิสระทุกตัวใน model ให้มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้จะต้องทดสอบด้วยตัวสถิติทั้งสองตัวควบคู่กันและจะขาดคุณสมบัติตัวใดตัวหนึ่งไม่ได้ นั่นคือ t- statistic และ พิจารณาด้วย Correlogram (Chi – Square)

4. หากมีการเลือกสินค้าที่นำมาวิเคราะห์ด้วย Statistic Model ข้างต้นนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาถึง trend ของสินค้านั้น ๆ

5. ควรขยายการศึกษาในเรื่องปัจจัยภายนอกเชิงกลยุทธ์ เช่น ด้านสภาพเศรษฐกิจ ด้านกฎหมาย ด้านสังคม และสภาพการแข่งขัน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2548). **โครงการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการค้าไทย-สหรัฐอเมริกา**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2548). **สถิติการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของไทย (World Trade Atlas)**. กระทรวงพาณิชย์.
- กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. (2548). **รายงานการวิจัยอัญมณีและเครื่องประดับ**. กรุงเทพฯ : กระทรวงพาณิชย์.
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2552). **สถิติการส่งออกสินค้าโดยรวมแต่ละประเทศในตลาดโลก (Global Trade Atlas)**. กระทรวงพาณิชย์.
- จิรพรรณ กุลดิลก. (2524). **รายงานการวิจัยประสิทธิภาพการส่งออกของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2529). **รายงานเรื่องอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับของประเทศไทย**. กรุงเทพฯ.
- พฤทธ์สรรค์ สุทธิไชยเมธี และคณะ. (2553) **วิเคราะห์แนวโน้มการส่งออกยางพาราของประเทศไทยไปตลาดจีน** งานวิจัย. ทุนวิจัยวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาอัญมณีและเครื่องประดับแห่งชาติ. (2546). **โครงการจัดทำข้อมูลอุตสาหกรรมเชิงเปรียบเทียบเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (สาขาอัญมณีและเครื่องประดับ)**. สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, กระทรวงอุตสาหกรรม.
- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2545). **กองนโยบายและวางแผนฟื้นฟูประเทศ. มาตรการส่งออกอัญมณีและเครื่องประดับของไทย, 50-76**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- สุพินดา วะสินรัตน์. (2538). **ศึกษาศักยภาพการส่งออกของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับของไทยใน พ.ศ. 2531-2535**. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ห้างทอง ธรรมวัฒน์. (2535). **รายงานเรื่องการวิเคราะห์ในภาพกว้าง และวิเคราะห์แนวโน้มปัญหา อุปสรรคในอนาคตของอุตสาหกรรมอัญมณีและเครื่องประดับของไทย**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.

- Akaike, H. (1969). **Fitting Auto regressions for Prediction** *Annals of the Institute of Statistical Mathematics* (Vol. 21, pp. 243-247). London: Mc Millan.
- Akaike, H. (1970). **Autoregressive Model Fitting for Control** *Annals of the Institute of Statistical Mathematics* (Vol.22, pp. 163-180). London: Mc Millan.
- Anderson, O.D. (1975). **Time Series Analysis and Forecasting – The Box – Jenkins Approach**. Butterworths, London: Mc Graw-Hill.
- Balassa, B. 1989. **Competitive Advantage Trade Policy and Economic Development**. Great Britain : BPCW Weatons Ltd. Exeter.
- Bank of India. 1997. **Investing Licensing and Trading in India 1997**.
- Box, George and D. Pierce. (1970). **Distribution of Autocorrelations in Autoregressive Moving Average Time Series Models**. *Journal of the American Statistical Association* (Vol.65, pp. 1509-26). American: Author.
- Christ, C.F. (1986). **Econometric Models and Method**. John Wiley & Son, New York: Author.
- Customs Department of India. 1996. **Monthly Statistic of the Foreign Trade of India**.
- De Jong, D.V. (1992). **The Power Problems of Unit Root Tests in Time Series with Autoregressive Errors**. *Journal of Econometrics* (Vol. 53, pp. 323-343). New York: Author.
- Dickey, and W.A. Fuller (1979). **Distribution of the Estimators for Auto – Regressive Time Series with a Unit Root**. *Journal of American Statistical Association* (Vol. 74, pp. 427-431). America: Author.
- Dickey, D. A. (1981). **Likelihood Ratio Statistics for Autoregressive Time Series with a Unit Root**. *Econometric*. (Vol. 2, pp. 251-76).
- Granger, Clive and P. Newbold. (1974). **Spurious Regressions in Econometrics**. *Journal of Econometrics* (Vol. 2, pp. 111-20).

- Hylleborg, S. Engle, R.F. Granger, C.W.J. and Yoo, B.S. (1990). **Seasonal integration and Co integration**. Journal of Econometrics (Vol. 1, pp. 200, 32, 499 – 509)
- Marcus J. Chambers. (1982). **The Analysis of Demand for Automobile Insurance in England** (Vol. 3, pp. 111 – 153).
- Nelson, C.R. (1973). **Applied Time Series Analysis for Managerial Forecasting**. Holden Day, San Francisco.
- O' Donovan, T.M. (1983). Short Term Forecasting. **An Introduction to the Box – Jenkins Approach**. John Wiley & Sons (Vol. 1, pp. 282). New York.
- Porter, E.M. 1980. **The Competitive Advantage of Nation**. New York : A Division of Macmillan, Inc.
- Tambunlertchai, S. and I. Yamazawa. 1981. **Manufactured Export and Foreign Direct Investment**. Research Report Series No.29. Faculty of Economics, Thammasat University.

การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์
ของตัวแบบการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ
เมื่อข้อมูลมีระดับการกระจายต่างกัน

A Comparison of Forecasting Efficiency of
Multiple Regression Analysis Model,
when data have different variation levels.

กนิษฐา ยิ้มนาค*
Kanitttha Yimnak

* อาจารย์ประจำภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
Lecturer of Mathematic and Statistics Department Faculty of Arts and Sciences, Dhurakij Pundit
University.

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของตัวแบบ การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุระหว่าง วิธีตัดปลายกำลังสองน้อยที่สุด(Least Trimmed Square ; LTS) และวิธีโครงข่ายประสาทเทียม (Artificial Neural Networks ;ANN) เมื่อข้อมูลมีค่าผิดปกติ(Outliers) ซึ่งทำให้เกิดการกระจาย ใน 3 ระดับ โดยแบ่งพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน (Coefficient of Variation , C.V.) ได้แก่ ระดับค่อนข้างต่ำ ($C.V. < 5\%$) ระดับไม่สูงและไม่ต่ำ ($5\% \leq C.V. \leq 15\%$) และระดับค่อนข้างสูง ($C.V. > 15\%$) โดยใช้ข้อมูลราคาขายพารา ในประเทศไทยปี 2005 ข้อมูลระดับความเค็มของน้ำทะเลบริเวณช่องแคบ North Carolina's Pamlico ปี 1980 และข้อมูลปริมาณการใช้ออกซิเจน ของตัวอ่อนแมลง เต่าทองปี 1961 เป็นตัวแทนของการกระจายทั้ง 3 ระดับ ตามลำดับ ผลการศึกษา พบว่า ตัวแบบจากวิธี ANN ให้ประสิทธิภาพในการพยากรณ์สำหรับการวิเคราะห์การ ถดถอยแบบพหุสูงกว่าตัวแบบที่ได้จากวิธี LTS โดยวัดจากค่าความคลาดเคลื่อนกำลัง สองเฉลี่ย (MSE) ข้อมูลราคาขายพาราในประเทศไทย ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีการกระจาย ค่อนข้างต่ำ ($C.V. = 2.11\%$) และ ข้อมูลปริมาณการใช้ออกซิเจนของตัวอ่อนแมลงเต่า ทองซึ่งจัดเป็นข้อมูลที่มีการกระจายค่อนข้างสูง ($C.V. = 19.01\%$) พบว่าวิธี LTS ให้ค่า MSE สูงกว่า วิธี ANN เพียง 1.353 เท่า และ 1.563 เท่าตามลำดับ ส่วน ข้อมูลระดับความเค็มของน้ำทะเลบริเวณช่องแคบ North Carolina's Pamlico ซึ่งมี การกระจายไม่สูงและไม่ต่ำ ($C.V. = 7.56\%$) พบว่าตัวแบบจากวิธี LTS ให้ค่า MSE สูงกว่า วิธี ANN ถึง 6 เท่า ดังนั้นการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สรุปได้ว่า กรณีที่ข้อมูลมีการกระจายค่อนข้างต่ำ และข้อมูลที่มีการกระจายค่อนข้างสูง ตัวแบบที่ได้จากการพยากรณ์ด้วยวิธี ANN และ วิธี LTS มีประสิทธิภาพไม่ต่างกันมาก ส่วนข้อมูลปริมาณการใช้ออกซิเจน ของตัวอ่อนแมลงเต่าทองซึ่งมีการกระจายไม่สูงและไม่ต่ำ วิธี LTS ให้ค่า MSE สูงกว่า วิธี ANN ค่อนข้างมาก แสดงว่า ในการศึกษาครั้งนี้ในกรณีที่ข้อมูลมีการกระจายไม่สูง และไม่ต่ำ วิธี ANN มีประสิทธิภาพดีกว่าวิธี LTS

คำสำคัญ : สัมประสิทธิ์การแปรผัน, วิธีตัดปลายกำลังสองน้อยที่สุด, วิธีโครงข่ายประสาทเทียม

Abstract

The objective of this research was to compare the forecasting performance of two estimation methods of multiple regression model with outliers, namely the Least Trimmed Square (LTS) and the Artificial Neural Networks (ANN). The coefficient of variation, C.V., represented the characteristic of the data which was categorized into 3 levels, i.e. the rather low level (C.V. <5%), the moderate level (5% < C.V. < 15%), and the rather high level (C.V. > 15%). The samples were the Natural Rubber Price in Thailand in 2005 (C.V.=2.11%), Oxygen Consumption of Wireworm Larva in 1961 (C.V.=7.56%), and the saltiness-value levels of the sea water in the North Carolina's Pamlico straight region in 1980 (C.V.=19.01%). The Mean Square Error (MSE) was used to measure the performance of the two methods.

From data analysis, it was found that the Natural Rubber Price in Thailand data (the rather low variation, C.V.=2.11%) and the saltiness-value levels of the sea water data (the quite high variation, C.V.=19.01%) fitted by the ANN method had better performance than the LTS Method with the relative efficiency (R.E. : the ratio of $MSE(\hat{e}_{LTS})/MSE(\hat{e}_{ANN})$) of 1.353 and 1.563, respectively.

However the Oxygen Consumption of Wireworm Larva data (the moderate level variation,

C.V. = 7.56%) the ANN method had better performance than the LTS method with the R.E. about 6.

In summary, this study revealed that there was a trivial different efficiency between the LTS method and the ANN method when the data had the rather low and rather high variation. While the Oxygen Consumption of Wireworm Larva, which had the moderate level of variation, the ANN method gave much better performance than the LTS method.

Key Words : (Least Trimmed Square ; LTS), (Artificial Neural Networks ; ANN)

1. บทนำ

การกระจายของข้อมูล (variation of data) คือ การที่ข้อมูลชุดหนึ่งชุดใดประกอบด้วยค่าที่มีความมากน้อยแตกต่างกัน โดยข้อมูล ที่มีการกระจายน้อยจัดเป็นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมากกว่าข้อมูล ที่มีการกระจายมาก การที่ข้อมูลมีระดับการกระจายแตกต่างกัน สาเหตุส่วนใหญ่มาจากปัญหาค่านอกกลุ่ม (Outliers) ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญในการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุ เนื่องจากหากข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์การถดถอยมีค่า นอกกลุ่มหลายค่า อาจจะทำให้เกิดปัญหาตัวประมาณค่าพารามิเตอร์ที่ได้ไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเกิดปัญหาในเรื่องค่าความแปรปรวน หรือการกระจายแตกต่างกัน (Heteroscedasticity problem) นอกจากนี้ยังส่งผลต่อการพยากรณ์ ข้อมูล โดยเฉพาะข้อมูลที่ต้องการความถูกต้อง ในการพยากรณ์ค่อนข้างสูง เช่น ข้อมูลในทางการแพทย์ ข้อมูลในงานด้านวิทยาศาสตร์ ฯลฯ การป้องกันการเกิดค่านอกกลุ่มเป็นสิ่งที่ป้องกันได้ยาก เนื่องจากลักษณะของข้อมูลที่เก็บรวบรวม วิธีการเก็บรวบรวม ตลอดจนจนลักษณะ แหล่งที่มาของข้อมูล ซึ่งส่งผลให้ข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ไม่ตรงตามข้อตกลงเบื้องต้น วิธีการหนึ่งที่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้คือ การตัดข้อมูลที่ผิดปกติดอกไป แต่ในการวิเคราะห์การถดถอยการตัดข้อมูลนี้อาจไม่เหมาะสม เพราะทำให้มีการตัดข้อมูลที่สำคัญ และมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามทิ้งไป ในปัญหาดังกล่าวได้นักสถิติหลายท่าน เช่น Rousseeuw และ Leroy (1987) เสนอวิธีการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นแบบ ด้วยวิธี Least Median of Square (LMS) โดยวิธีดังกล่าวจะเป็นวิธีที่หาค่าประมาณที่ทำให้ค่ามัธยฐาน (Median) ของค่า

ความคลาดเคลื่อนกำลังสองที่น้อยที่สุด แต่วิธีนี้มีข้อจำกัดในเรื่องความมีประสิทธิภาพเมื่อข้อมูลมีจำนวนมาก (Asymptotic Efficiency) ดังนั้น Rousseeuw และ Leroy (1987) จึงได้เสนอวิธีการที่ปรับปรุงมาจากวิธี LMS คือ วิธีตัดปลายกำลังสองน้อยที่สุด (Least Trimmed Square; LTS) ซึ่งเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพของตัวประมาณแบบ LMS โดยจะมุ่งหาค่าสังเกตจำนวน h ค่า ที่ทำให้ผลรวมของค่ากำลังสองของความคลาดเคลื่อนมีค่าน้อยที่สุด ซึ่งวิธีดังกล่าวนี้จัดเป็นเทคนิคทางสถิติที่มีประสิทธิภาพดีในการสร้างตัวแบบการถดถอย เพื่อพยากรณ์เมื่อข้อมูลมีค่านอกกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีเทคนิคการพยากรณ์อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นที่นิยมในการสร้างตัวแบบในการพยากรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ วิธีโครงข่ายประสาทเทียม (Artificial Neural Networks ; ANN) ซึ่งเป็นเทคนิคการพยากรณ์แบบใหม่ที่มีลักษณะพิเศษ เนื่องจากเป็นวิธีที่ไม่มีข้อตกลงเบื้องต้น และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลโดยไม่ขึ้นกับรูปแบบการแจกแจงของข้อมูล

บทความนี้จึงได้เสนอการเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพสัมพัทธ์ (Relative Efficiency : อัตราส่วนของ $MSE(\hat{\epsilon}_{LTS})/MSE(\hat{\epsilon}_{ANN})$) ของตัวแบบที่ได้จากวิธี LTS และวิธี ANN เมื่อข้อมูลมีการกระจายต่างกัน 3 ระดับ โดยพิจารณาจาก ค่าสัมประสิทธิ์การแปรผัน (Coefficient of Variation , C.V.) ได้แก่ ระดับค่อนข้างต่ำ ($C.V. < 5\%$) ระดับไม่สูงและไม่ต่ำ ($5\% \leq C.V. \leq 15\%$) และ ระดับค่อนข้างสูง ($C.V. > 15\%$) โดยข้อมูลที่จะใช้เป็นกรณีศึกษา แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายละเอียดของตัวแปรที่จะนำมาใช้ในการศึกษา

ข้อมูล	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ขนาดตัวอย่าง	สัมประสิทธิ์ความแปรผัน	แหล่งที่มา
1) ราคายางพาราในประเทศไทย	x_1 : ราคาซื้อขายของตลาดยางในสิงคโปร์ (บาท/kg) x_2 : อัตราแลกเปลี่ยนเงินเยน (บาท/100 เยน)	ราคารายางพาราในประเทศไทย (บาท/kg)	96	2.11% (การกระจายค่อนข้างต่ำ)	Office of The Rubber Replanting Aid fund, 2005
2) ปริมาณการใช้ออกซิเจนของตัวอ่อนแมลงเต่าทอง	x_1 : น้ำหนักของกลุ่มตัวอ่อนแมลงเต่าทอง (log cg) x_2 : อุณหภูมิ()	อัตราการใช้ออกซิเจนของกลุ่มตัวอ่อนแมลงเต่าทอง (log m/hr-0.5)	47	7.56% (การกระจายไม่สูงและไม่ต่ำ)	Yoshida, 1961
3) ระดับความเค็มของน้ำทะเลบริเวณช่องแคบ North Carolina's Pamlico	x_1 : ระดับความเค็มของน้ำทะเลช่วง 2 สัปดาห์ที่ผ่านมา(ppt) x_2 : จำนวนคาบเวลา (คาบละ 2 สัปดาห์) ที่ผ่านพ้นไปนับจากฤดูใบไม้ผลิ x_3 : ปริมาณน้ำในแม่น้ำที่ไหลลงสู่ช่องแคบ(m ³)	ระดับความเค็มของน้ำทะเล (ppt)	28	19.01% (การกระจายค่อนข้างสูง)	Ruppert and Carroll, 1980

โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพ กำลังสอง (Mean square Error : MSE) ของ
ของตัวแบบ คือค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อน ตัวประมาณโดยสูตรการคำนวณ MSE เป็นดังนี้

$$MSE = \frac{\sum_{i=1}^n (y_i - \hat{y}_i)^2}{n - p - 1}$$

เมื่อ y_i คือ ค่าสังเกตของตัวแปรตาม
 n คือ จำนวนค่าสังเกต

$\hat{y}_i$ คือ ค่าพยากรณ์ของตัวแปรตาม
 p คือ จำนวนตัวแปรอิสระ

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการพยากรณ์ของตัวแบบการวิเคราะห์การถดถอยระหว่างตัวแบบที่ได้จากวิธีการประมาณค่าพารามิเตอร์แบบ LTS และตัวแบบที่ได้จากวิธี ANN ของข้อมูลที่มีการกระจาย ใน 3 ระดับ ได้แก่ การกระจายค่อนข้างต่ำ การกระจายไม่สูงและไม่ต่ำ และการกระจายค่อนข้างสูง

3. วิธีการสร้างตัวแบบในการพยากรณ์

1. วิธีตัดปลายกำลังสองน้อยที่สุด (Least Trimmed Square ; LTS)

วิธี LTS มาจากแนวคิดของ Peter J. Rousseeuw และ Annick M. Leroy (1987) เป็นวิธีการหนึ่ง ในการประมาณค่าตัวแบบการวิเคราะห์การถดถอยที่แกร่ง (robust) ต่อค่าผิดปกติ ซึ่งวิธีดังกล่าวจะมุ่งหาค่าสังเกตจำนวน h จากขนาดตัวอย่างจำนวน n ค่าที่ทำให้ผลรวมของค่ากำลังสองของความคลาดเคลื่อนมีค่าน้อยที่สุด โดยอาศัยวิธีการสุ่มตัวอย่างใหม่ (Resampling) จนได้ค่าประมาณที่ทำให้

$$\min_a \sum_{i=1}^h (e^2)_{i:n} \quad \text{เมื่อ} \quad \frac{n+p+1}{2} \leq h \leq n$$

เมื่อ $(e^2)_{1:n} \leq (e^2)_{2:n} \leq \dots \leq (e^2)_{n:n}$ และ e^2 คือ ค่ากำลังสองของความคลาดเคลื่อน

2. วิธีโครงข่ายประสาทเทียม (Artificial Neural Networks; ANN)

โครงข่ายประสาทเทียม (Artificial Neural Networks) เป็นแขนงหนึ่งของระบบปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) โดยมีโครงสร้างและการทำงานคล้ายกับระบบประสาท

ของมนุษย์ แนวความคิดทฤษฎีโครงข่ายประสาทเทียม ได้แก่ การนำข้อดีของระบบประสาทมาใช้ในการทำงานร่วมกับความสามารถของคอมพิวเตอร์ เช่น ความสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ การจำแนกลักษณะสิ่งของที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกัน และการแปลความหมายของสัญลักษณ์และภาพ และงานอีกประเภทหนึ่งที่นำวิธีโครงข่ายประสาทเทียมมาใช้ คือ งานด้านการพยากรณ์ Delurgio (1998) กล่าวว่า วิธีโครงข่ายประสาทเทียมสามารถเรียนรู้รูปแบบของระบบที่มีความซับซ้อนสูงและหาค่าพยากรณ์จากข้อมูลในอดีตได้ดีกว่าวิธีการพยากรณ์แบบดั้งเดิม (Traditional Statistical Method) โดยในการศึกษาคั้งนี้ ใช้โครงข่ายแบบหลายชั้นแบบการแพร่แบบย้อนกลับ (Backpropagation)

ขั้นตอนในการพยากรณ์โดยวิธีโครงข่ายประสาทเทียม แบ่งออกเป็น 16 ขั้นตอนมีรายละเอียดดังนี้

1. กำหนดโครงสร้างของโครงข่ายประสาทเทียม ได้แก่ จำนวนโหนดในชั้นอินพุต (Input) ชั้นฮิดเดน (Hidden) ชั้นเอาต์พุต (Output) จำนวนชั้นฮิดเดน และประเภทของทรานสเฟอร์ฟังก์ชัน

2. แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม ข้อมูลกลุ่มที่ 1 ใช้สำหรับฝึกสอนโครงข่ายและข้อมูลกลุ่มที่ 2 ใช้เพื่อยืนยันความถูกต้อง (Validation) ของโครงข่ายประสาทเทียมที่ได้จากการฝึกสอนว่าสามารถแสดงถึงลักษณะการเคลื่อนไหวของอนุกรมเวลาได้ตามสภาพจริง ซึ่งช่วยเพิ่มความมั่นใจในการนำโครงข่ายประสาทเทียมที่ได้ไปใช้ในการพยากรณ์อนุกรมเวลา

3. ปรับค่าของตัวแปรให้อยู่ในสเกล แปรเอาท์พุทให้มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 โดยเดียวกัน ทั้งในส่วนของตัวแปรอินพุทและตัว ใช้สมการ

$$x'_i = \frac{x_{\max} - x_i}{x_{\max} - x_{\min}} \quad (1)$$

เมื่อ $x_{\max}$ คือ ค่าที่คาดว่าจะเป็นค่าสูงสุดของข้อมูล
 $x_{\min}$ คือ ค่าที่คาดว่าจะเป็นค่าต่ำสุดของข้อมูล
 x_i คือ ค่าของข้อมูลก่อนปรับ

4. กำหนดค่าน้ำหนักเริ่มต้นให้กับเส้นเชื่อมโยงระหว่างโหนด โดยการสุ่มหรือการกำหนดขึ้นเอง ให้มีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง 1

5. ป้อนข้อมูลที่ปรับค่าแล้วเข้าสู่โหนดอินพุท

6. ส่งข้อมูลจากโหนดอินพุทไปยังโหนดในชั้นฮิดเดน โดยไม่ผ่านขั้นตอนการคำนวณใดๆ

7. คำนวณผลรวมของสัญญาณอินพุทของแต่ละโหนดในชั้นฮิดเดน ได้จากสมการ

$$I_{o,j,o} = \sum_{i=1}^n O_{i,o,o} w_{i,j} \quad (2)$$

เมื่อ $I_{o,j,o}$ คือ ข้อมูลอินพุทของโหนดที่ j ในชั้นฮิดเดน
 $O_{i,o,o}$ คือ ข้อมูลเอาท์พุทของโหนดที่ i ในชั้นอินพุท
 $w_{i,j}$ คือ ค่าน้ำหนักบนเส้นเชื่อมโยงจากโหนดที่ i ไปยังโหนดที่ j

8. คำนวณค่าเอาท์พุทของโหนดที่ j ทั่วไปนิยมใช้ซิกมอยด์ฟังก์ชัน (Sigmoid Function) คำนวณจากสมการ

$$O_{o,j,o} = \frac{1}{1 + e^{-I_{o,j,o}}} \quad (3)$$

เมื่อ $O_{o,j,o}$ คือ ข้อมูลเอาท์พุทของโหนดที่ j ในชั้นฮิดเดน
 $I_{o,j,o}$ คือ ข้อมูลอินพุทของโหนดที่ j ในชั้นฮิดเดน

9. คำนวณผลรวมสัญญาณอินพุทของแต่ละโหนดในชั้นเอาต์พุท จากสมการ

$$I_{o,o,k} = \sum_{j=1}^m O_{o,j,o} w_{j,k} \quad (4)$$

เมื่อ $I_{o,o,k}$ คือ ข้อมูลอินพุทของโหนดที่ k ในชั้นเอาต์พุท
 $O_{o,j,o}$ คือ ข้อมูลเอาต์พุทของโหนดที่ j ในชั้นฮิดเดน
 $w_{j,k}$ คือ คำนวณน้ำหนักบนเส้นเชื่อมโยงจากโหนดที่ j ไปยังโหนดที่ k

10. คำนวณค่าเอาต์พุทของโหนด k ได้จากสมการ
 ในชั้นเอาต์พุทโดยใช้ ซิกมอยด์ฟังก์ชัน คำนวณ

$$O_{o,o,k} = \frac{1}{1 + e^{-I_{o,o,k}}} \quad (5)$$

เมื่อ $O_{o,o,k}$ คือ ข้อมูลเอาต์พุทของโหนดที่ k ในชั้นเอาต์พุท
 $I_{o,o,k}$ คือ ข้อมูลอินพุทของโหนดที่ k ในชั้นเอาต์พุท

11. ทำการปรับค่าน้ำหนัก โดยนำผล
 ที่ได้จากเอาต์พุทของโครงข่ายมาเปรียบเทียบกับเอาต์พุทเป้าหมาย (Target Output) ค่า
 ผิดพลาดที่ได้จะถูกส่งถอยหลังกลับไปยัง
 ชั้นเอาต์พุทและส่งต่อไปยังโหนดต่างๆของชั้น
 ภายใน และนำค่าผิดพลาดที่ได้มาใช้ในการ
 ปรับค่าน้ำหนัก ดังนี้

- คำนวณค่าความคลาดเคลื่อนของแต่ละนิวรอนในชั้นเอาต์พุทของโหนดที่ k

$$\text{Error}(k) = (D_k - O_{o,o,k})[f'(x_k)] \quad (6)$$

เมื่อ D_k คือ ค่าเป้าหมายของโหนดที่ k ในชั้นเอาต์พุท
 $O_{o,o,k}$ คือ ข้อมูลเอาต์พุทของโหนดที่ j ในชั้นฮิดเดน
 $f'(x_k)$ คือ อนุพันธ์อันดับที่ 1 ของซิกมอยด์ฟังก์ชันที่โหนด k

- คำนวณค่าความคลาดเคลื่อนของแต่ละนิวรอนในชั้นฮิดเดนของโหนดที่ j

$$\text{Error}(j) = \left(\sum_k \text{Error}(k) W_{j,k,o} \right) [f'(x_j)] \quad (7)$$

เมื่อ $f'(x_j)$ คืออนุพันธ์อันดับที่ 1 ของซิกมอยด์ฟังก์ชันที่โหนด j

- ปรับค่าน้ำหนักที่ชั้นเอาต์พุต

$$w_{jk}^{(\text{new})} = w_{jk}^{(\text{current})} + \Delta w_{jk} \quad (8)$$

$$\text{เมื่อ } \Delta w_{jk} = \eta \cdot \text{Error}(k) \cdot O_{o,o,k}$$

เมื่อ η คือ อัตราการเรียนรู้ มีค่าอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1

- ปรับค่าน้ำหนักที่ชั้นฮิดเดน

$$w_{ij}^{(\text{new})} = w_{ij}^{(\text{current})} + \Delta w_{ij} \quad (9)$$

$$\text{เมื่อ } \Delta w_{ij} = \eta \cdot \text{Error}(j) \cdot O_{o,o,i}$$

12. ทำซ้ำในขั้นตอนที่ 5 ถึง 12 จนทั้งหมดจนครบรอบว่า Epoch
กว่าข้อมูลจะถูกป้อนเข้าสู่โครงข่ายประสาทเทียมจนหมด ซึ่งจะเรียกการคำนวณที่ใช้ข้อมูลจากสมการ
13. คำนวณค่า RMSE ของแต่ละรอบ

$$\text{RMSE} = \sqrt{\frac{\sum e_i^2}{nt}} \quad (10)$$

- RMSE คือ ค่าประมาณของความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Residual Standard Error)
- e_i คือ ค่าความคลาดเคลื่อนของค่าพยากรณ์กับค่าจริงในรอบการสอน
- nt คือ จำนวนค่าความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นในแต่ละรอบการสอน

หากค่า RMSE มีค่าต่ำที่สุดหรืออยู่ในเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จะดำเนินการต่อในขั้นที่ 15 แต่ถ้า RMS มากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (Terminate Criteria) ให้ย้อนกลับไปทำขั้นตอนที่ 5 ถึง 14 ใหม่

14. ตรวจสอบความถูกต้องของโครงข่ายประสาทเทียม โดยการนำค่าน้ำหนักที่ได้จากการฝึกโครงข่ายมาใช้ในการสร้างค่าพยากรณ์ข้อมูลกลุ่มที่ 2 แล้วทำการเปรียบเทียบค่า RMSE ที่ได้จากข้อมูลที่ใช้ในการ

ฝึกสอนกับค่า RMSE ที่ได้จากข้อมูลกลุ่มที่ 2 หากมีค่าแตกต่างกันมากทำการแก้ไขโดย

- ทดลองตั้งค่าน้ำหนักเริ่มต้นใหม่
- ออกแบบโครงข่ายประสาทเทียมใหม่
- ทดลองเปลี่ยนวิธีโครงข่ายประสาท

เทียมที่ใช้ในการพยากรณ์

15 . นำโครงข่ายที่ได้ไปหาค่าพยากรณ์ต่อไป

4. ผลการศึกษา

ตัวแบบที่เหมาะสมสำหรับการพยากรณ์ข้อมูลที่มีการกระจายทั้ง 3 ระดับ ด้วยวิธีตัดปลายกำลังสองน้อยที่สุด (LTS) ได้แก่

1. ข้อมูลรายค่าทางพาราในประเทศไทย ปี 2005 ซึ่งมีการกระจายค่อนข้างต่ำ

$$\hat{y} = -6.0337 + 0.9188x_1 + 0.1203x_2$$

2. ข้อมูลปริมาณการใช้ออกซิเจนของตัวอ่อนแมลงเต่าทอง ปี 1961 ซึ่งมีการกระจายไม่สูงและไม่ต่ำ

$$\hat{y} = -0.6025 + 0.6826x_1 + 0.0347x_2$$

3. ข้อมูลระดับความเค็มของน้ำทะเลบริเวณช่องแคบ North Carolina's Pamlico ปี 1980 ซึ่งมีการกระจายค่อนข้างสูง

$$\hat{y} = 22.1759 + 0.7078x_1 - 0.2386x_2 - 0.7746x_3$$

ส่วนตัวแบบที่ได้จากวิธีโครงข่ายประสาทเทียม(ANN) ซึ่งจะพยากรณ์มาในรูปแบบของโครงข่าย โดยวิธีการดังกล่าวได้โครงข่ายที่เหมาะสมดังนี้

1. ข้อมูลรายค่าทางพาราในประเทศไทย ปี 2005 ซึ่งมีการกระจายค่อนข้างต่ำ

โครงข่าย 2-40-1 ซึ่งมีค่าอัตราการเรียนรู้เท่ากับ 0.1 และมีค่าโมเมนตัมเท่ากับ 0.9

2. ข้อมูลปริมาณการใช้ออกซิเจนของตัวอ่อนแมลงเต่าทองปี 1961 ซึ่งมีการกระจายไม่สูงและไม่ต่ำ

โครงข่าย 2-5-1 ซึ่งมีค่าอัตราการเรียนรู้เท่ากับ 0.3 และมีค่าโมเมนตัมเท่ากับ 0.9

3. ข้อมูลระดับความเค็มของน้ำทะเลบริเวณช่องแคบ North Carolina's Pamlico ปี 1980 ซึ่งมีการกระจายค่อนข้างสูง

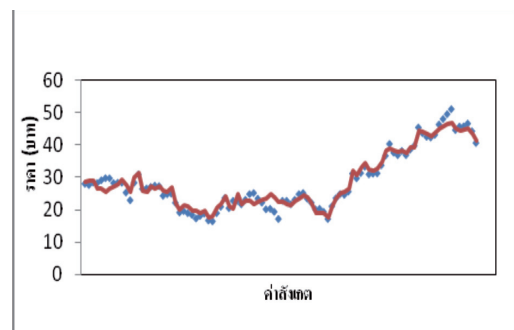
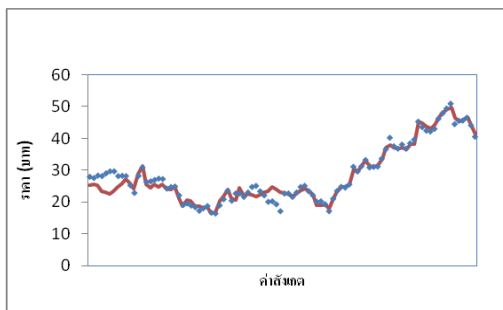
โครงข่าย 3-80-1 ซึ่งมีค่าอัตราการเรียนรู้เท่ากับ 0.3 และมีค่าโมเมนตัมเท่ากับ 0.7

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 2 ประกอบกับรูปที่1, รูปที่2 และ รูปที่3 แสดงการเปรียบเทียบ ตัวแบบที่ได้ จากการพยากรณ์ด้วยวิธี LTS และวิธี ANN พบว่า สำหรับข้อมูลรายค่าทางพารา ในประเทศไทย ซึ่งมีการกระจายค่อนข้างต่ำ และข้อมูลระดับความเค็มของน้ำทะเลบริเวณช่องแคบ North Carolina's Pamlico ซึ่งมีการกระจายค่อนข้างสูง วิธี LTS ให้ค่า MSE สูงกว่าวิธี โครงข่ายประสาทเทียมเพียง 1.353 และ 1.563 เท่าตามลำดับ และเมื่อพิจารณาจากรูปที่1 และ รูปที่3 พบว่า กราฟของตัวแบบพยากรณ์ที่ได้จากทั้ง 2 วิธี มีลักษณะใกล้เคียงกับข้อมูลจริง ส่วนข้อมูลปริมาณการใช้ออกซิเจนของตัวอ่อนแมลงเต่าทอง ซึ่งมีการกระจายไม่สูงและไม่ต่ำ พบว่า ตัวแบบพยากรณ์ที่ได้จากวิธีตัดปลายกำลังสองน้อยที่สุด ให้ค่า MSE สูงกว่าวิธีโครงข่ายประสาทเทียมถึง 6 เท่า

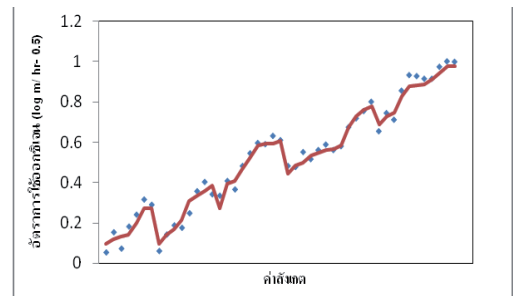
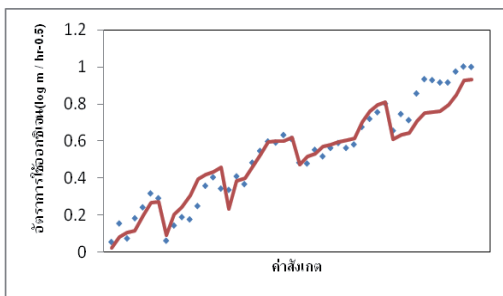
ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของวิธี LTS และ ANN

ข้อมูล	MSE		อัตราส่วนเปรียบเทียบค่า MSE LTS : ANN
	LTS	ANN	
1) ข้อมูลราคายางพาราในประเทศไทย	3.898	2.882	1.353 : 1
2) ข้อมูลปริมาณการใช้ออกซิเจนของ ตัวอ่อนแมลงเต่าทอง	0.006	0.001	6 : 1
3) ข้อมูลระดับความเค็มของน้ำทะเล บริเวณช่องแคบ North Carolina's Pamlico	3.333	2.133	1.563 : 1

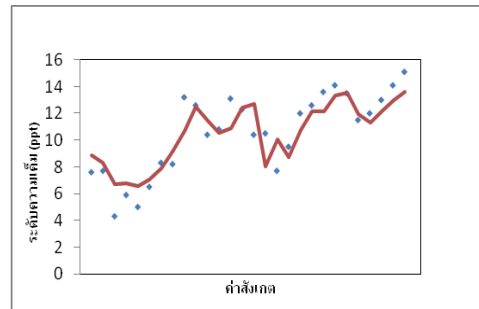
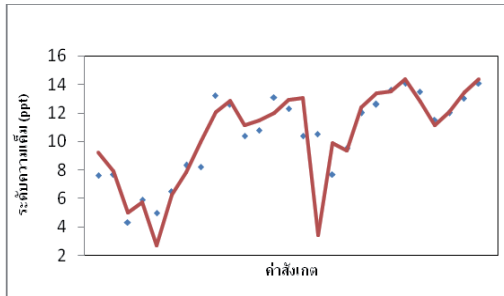
กราฟแสดงการเปรียบเทียบผลที่ได้จากการพยากรณ์ข้อมูลด้วยวิธี LTS และ วิธี ANN ของข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งแสดงไว้ในรูปที่1, รูปที่2 และรูปที่3

รูปที่1 การเปรียบเทียบผลการพยากรณ์ระหว่างข้อมูลจริง(เป็นจุด)กับค่าพยากรณ์(เป็นกราฟ)ด้วยวิธี LTS (รูปซ้าย) และระหว่างข้อมูลจริงกับค่าพยากรณ์ด้วยวิธี ANN (รูปขวา)ของข้อมูลราคายางพาราในประเทศไทยซึ่งแทนข้อมูลที่มีการกระจายค่อนข้างต่ำ

รูปที่ 2 การเปรียบเทียบผลการพยากรณ์ระหว่างข้อมูลจริง(เป็นจุด)กับค่าพยากรณ์(เป็นกราฟ) ด้วยวิธี LTS (รูปซ้าย) และระหว่างข้อมูลจริงกับค่าพยากรณ์ด้วยวิธี ANN (รูปขวา) ของข้อมูล ปริมาณการใช้ออกซิเจนของตัวอ่อนแมลงเต่าทอง ซึ่งแทนข้อมูลที่มีการกระจาย ไม่สูงและไม่ต่ำ

5. สรุปผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าตัวแบบ จากวิธีโครงข่ายประสาทเทียมให้ความแม่นยำ ในการพยากรณ์สำหรับการวิเคราะห์การถดถอย แบบพหุสูงกว่าตัวแบบที่ได้จากวิธีตัดปลาย กำลังสอง น้อยที่สุด เนื่องจากตัวแบบจากวิธี โครงข่ายประสาทเทียม ให้ค่า MSE ต่ำกว่า ในทุกข้อมูลที่มีการกระจายต่างกันทั้ง 3 ระดับ สำหรับข้อมูลรายทางพาราในประเทศไทย ปี2005 ซึ่งแทนข้อมูลที่มีการกระจายค่อนข้าง ต่ำ และ ข้อมูลระดับความเค็มของน้ำทะเล บริเวณช่องแคบ North Carolina's Pamlico ปี1980 ซึ่งแทนข้อมูลที่มีการกระจายค่อนข้าง สูง พบว่า วิธีตัดปลายกำลังสองน้อยที่สุด ให้ ค่า MSE สูงกว่า วิธีโครงข่ายประสาทเทียม เพียง 1.353 และ 1.563 เท่า เท่านั้น จากการ ศึกษาครั้งนี้พบว่ากรณีข้อมูลที่มีการกระจาย ค่อนข้างต่ำและค่อนข้างสูง ตัวแบบที่ได้ จากการพยากรณ์ด้วยวิธีโครงข่ายประสาท เทียม และ วิธีตัดปลายกำลังสองน้อยที่สุด มีประสิทธิภาพต่างกันน้อย ดังนั้นในการ

วิเคราะห์ข้อมูลสำหรับบางข้อมูลที่มีลักษณะ ดังกล่าว หากต้องการความสะดวกและรวดเร็ว ในการวิเคราะห์ข้อมูลอาจเลือกใช้วิธีตัดปลาย กำลังสองน้อยที่สุด ในการสร้างตัวแบบ แทน วิธีโครงข่ายประสาทเทียม เนื่องจากวิธีตัด ปลายกำลังสองน้อยที่สุด มีโปรแกรมที่ช่วยใน การคำนวณที่สะดวกกว่า วิธีโครงข่ายประสาท เทียม เพราะการที่จะได้ตัวแบบจากวิธีโครงข่าย ประสาทเทียมนั้น จะใช้เวลาในการสร้างตัว แบบซึ่งเป็นโครงข่ายนานกว่าวิธีตัดปลายกำลัง สองน้อยที่สุด เนื่องจาก จะต้องมีการปรับเปลี่ยน โครงข่ายหลายโครงข่ายจนกว่าจะได้โครงข่ายที่ เหมาะสมที่จะเป็นตัวแบบในการพยากรณ์ที่ดี ที่สุด

ส่วนข้อมูลปริมาณการใช้ออกซิเจนของ ตัวอ่อนแมลงเต่าทองปี1961ซึ่งเป็นข้อมูลที่มี การกระจายไม่สูงและไม่ต่ำพบว่าตัวแบบจาก วิธีตัดปลายกำลังสองน้อยที่สุด ให้ค่า MSE สูงกว่าตัวแบบจากวิธีโครงข่ายประสาทเทียมถึง 6 เท่า ซึ่งเมื่อพิจารณาจากข้อมูลดังกล่าวพบว่า

ถึงแม้ข้อมูลมีการกระจาย ในระดับไม่สูงและไม่ต่ำแต่ข้อมูลนี้ไม่มีสัดส่วน ของค่านอกกลุ่ม จึงทำให้ตัวแบบที่ได้จากวิธีตัดปลายกำลังสองน้อยที่สุดมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ต่ำกว่า

วิธีโครงข่ายประสาทเทียมหลายเท่า เพราะวิธีตัดปลายกำลังสองน้อยที่สุดจะสร้างตัวแบบที่มีประสิทธิภาพ ในการพยากรณ์เมื่อข้อมูลมีค่านอกกลุ่ม

บรรณานุกรม

- กัญญารัตน์ โพธิ์สุทธิ. (2547). การประมาณค่าพารามิเตอร์ในตัวแบบการถดถอยเชิงเส้นเมื่อมีค่าผิดปกติในตัวแปรตาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาสถิติ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประกายรัตน์ สุวรรณ. (2539). การเปรียบเทียบการพยากรณ์อนุกรมเวลาที่มีฤดูกาลโดยวิธีนิรอลเน็ตเวิร์คแบบแบ็คพรอดพะเก้นกับวิธีบอกซ์และเจนกินส์. รายงานการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาสถิติประยุกต์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพ็ญพรรณ ไขษวดเจริญ. (2541). การจดจำอักษรพิมพ์ภาษาไทยโดยโครงข่ายประสาทเทียมแบบจำลองแดป อะทีฟโซแนตเทียร์. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ศุภัทรา สุนทรภักย์. (2539). การพัฒนาเครื่องมือซอฟต์แวร์ในการจำลองการทำงานของนิรอลเน็ตเวิร์ค. วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Bruce, D. and F. X. Schumacher(1935). **Forest Mensuration**. New York : McGraw-Hill.
- Delurgio, S.A. (1998). **Forecasting Principles and Applications**. Singapore : Mc Graw-Hill companies.
- Office of the Rubber Replanting Aid fund. (2005). Thailand Rubber Price. (Online). Available at http://rubber.co.th/rubber_price/rubberprice_mon_yr.php.
- Rousseeuw, P.J. and Leroy, A.M. (1987). Robust Regression and Outlier Detection. New York : John Wiley Sons Inc.
- Ruppert, D.and Carroll, R.J. (1980). **Trimmed Least Squares Estimation in the Linear Model**. Journal of the American Statistical Association. 75 (December) : 828 – 838
- Yoshida, M. (1961). **Ecological and Physiological Researches on the Wireworm , Melanotus caudex Lewis Iwata**. Shizuoka Pref., Japan.

CPD กับนักบัญชีวิชาชีพในประเทศไทย
Continuing Professional Development (CPD)
For Accountants in Thailand

สงกรานต์ ไกวงษ์*
Songkran Gaivong

* ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนานักวิชาชีพบัญชี และอาจารย์ประจำคณะการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
Director of Institute for Professional Accounting Development (IPAD) and Lecturer, Faculty of
Accounting, Dhurakij Pundit University.

บทคัดย่อ

ปัญหาทางเศรษฐกิจทั่วโลกในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งมาจากการบิดเบือนการรายงานทางการเงินบัญชี ซึ่งเกิดจากการที่นักบัญชีวิชาชีพไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ(International Accounting Standards Board: IASB) เป็นหน่วยงานที่ทำงานและพยายามที่จะกำหนดมาตรฐานการบัญชีให้สอดคล้องกันเพื่อใช้ได้ทั่วโลก (International Financial Reporting Standards: IFRS) จากผลกระทบนี้จึงทำให้สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ของประเทศไทยได้กำหนดให้นำมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศมาใช้เป็นแนวทางในการกำกับและพัฒนากิจการปฏิบัติงานของนักบัญชีวิชาชีพ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาการศึกษาต่อเนื่องทางวิชาชีพของนักบัญชีในประเทศไทยว่าจะทำอย่างไรจึงจะพัฒนานักบัญชีวิชาชีพได้อย่างเหมาะสม การศึกษานี้มุ่งศึกษาจากแนวคิดของผู้ทำวิจัยและวรรณกรรมต่างๆหลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศรวมถึงแนวคิดของผู้เขียนบทความนี้ จากผลการศึกษาได้ข้อสรุปดังนี้โดยเริ่มจากหน่วยงานกำกับดูแลได้กำหนดให้นักบัญชีวิชาชีพเข้ารับการอบรมพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพ (Continuing Profession Development หรือ CPD) ในประเทศไทย การกำหนดไว้ในปัจจุบันมีความเหมาะสมในการกำหนดชั่วโมงของ CPD ของนักบัญชีวิชาชีพ การจัดหลักสูตรการอบรมรวมถึงระยะเวลาในการอบรมควรมีการปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นและหลักสูตรนั้นควรเป็นหลักสูตรที่เพิ่มคุณวุฒิให้แก่ผู้เข้ารับการอบรม มีการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานสำหรับการอบรมให้เหมาะสมในแต่ละหลักสูตร อีกทั้งการจัดหลักสูตรควรมีความหลากหลายรูปแบบและหลากหลายสาขาวิชา ในส่วนของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ซึ่งเป็นหน่วยงานกำกับดูแลที่ต้องจัดระบบติดต่อสื่อสารที่สะดวกและรวดเร็วมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพในประเทศไทยยังมีความเห็นที่แตกต่างกันในกลุ่มของนักบัญชีวิชาชีพไทย โดยบางกลุ่มไม่เห็นด้วยกับการบังคับให้มีการอบรม CPD และบางกลุ่มเห็นด้วยที่จะกำหนดให้มีการนับชั่วโมงอย่างเป็นทางการ ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาอีกทางหนึ่งสำหรับนักบัญชีวิชาชีพในประเทศไทยการกำหนดให้มีการนับชั่วโมง CPD ถือว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุดในขณะนี้

คำสำคัญ : นักบัญชีวิชาชีพ, การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ

Abstract

Economic problems around the world today. Partly a result of distorted reporting of accounting. Caused by the failure to comply with accounting professional accounting standards. International Accounting Standards Board. A unit of work and try to set accounting standards to be uniform for a major international global (International Financial Reporting Standards: IFRS) by developing and issuing regulations to record a new account to make the world a common global accounting language. This makes the impact of FAP. Thailand has set the standard to be used to guide the development, control and performance of accounting professionals. This paper aims to review the guidelines development for continuing study of accounting profession in Thailand on how to develop the appropriate profession accounting program. In addition, another research objective is to review research and existing literature which relate to the concept development of continuing profession program. The results of this paper reveal that Continuing Profession Development (CPD) is imperative to maintain competency of accounting profession. The review concludes that the setting of CPD program currently is appropriate for ensuring accounting profession competence. The setting of CPD a program consists of the appropriateness of training hours, of curriculum and of courses. Moreover, the curriculum should be organized and diverse variety of subject areas. And the need for FAP, a governing organization to communicate quickly and conveniently. Have different opinions in a group of Thai accounting professionals. Some parts do not agree to force the CPD training and some agree to grant to the official after hours to the development of a way for accounting professionals in Thailand

Keywords : Accountants, Continating Professional Development.

บทนำ

จากการเปลี่ยนแปลงตามเศรษฐกิจโลก ในปัจจุบัน ตั้งแต่กรณีการปิดเปิดการรายงานทางการเงินจนทำให้บริษัทชั้นนำหลายบริษัทต้องปิดกิจการลงจนเป็นวิกฤติทางการเงินครั้งยิ่งใหญ่ในปี ค.ศ. 2008 ที่เรียกว่า “แฮมเบอร์เกอร์ไครซิส : Hamburger Crisis” ที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาในช่วงที่ผ่านมา เริ่มตั้งแต่กรณีบริษัท Enron มาถึงกรณีบริษัท World Com จนมาถึงการล่มสลายของสถาบันการเงินจากกรณี sub prime ยังอยู่ในความทรงจำของนักลงทุน ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดมาก่อนส่งผลกระทบต่อประชาชนสังคม และระบบเศรษฐกิจทั่วโลก ทั้งหมดนี้เกิดจากการไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีของบริษัทชั้นนำของอเมริกา มีบทความเป็นจำนวนมากที่กล่าวถึงตัวอย่างของบริษัทที่ไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี ตัวอย่างเช่น

บริษัท Sunbeam เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 1997 บริษัทได้มีการบันทึกบัญชีเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในการปรับโครงสร้างหนี้ของกิจการที่สูงกว่าความเป็นจริง ต่อมา มีการกลับรายการมาเป็นรายได้ และมีการรับรู้รายได้จากการขายที่ยังไม่มีความแน่นอน โดยที่ความเสี่ยงและผลตอบแทนส่วนที่เป็นสาระสำคัญก็ยังไม่ได้ออกรายให้ผู้ซื้อซึ่งเป็นการรับรู้รายได้เร็วเกินไปและยังมีการให้ส่วนลดมากกว่าปกติแก่ลูกค้าบางคน

บริษัท Enron เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2001 บริษัทได้ทำการบันทึกบัญชีที่มีการหลีกเลี่ยงการบันทึกหนี้สินโดยการทำธุรกรรมผ่านนิติบุคคลเฉพาะกิจและการอาศัยช่องโหว่ของมาตรฐานการบัญชี รวมถึงการไม่จัดทำงบการเงินรวมถึงทำให้งบการเงินไม่สะท้อนภาพและสถานะทางการเงินที่แท้จริงของธุรกิจส่งผลให้นักกล

ทุนเข้าใจผิดถึงผลการดำเนินงานที่ต้องการจะลงทุนนั้น

บริษัท World Com เกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2002 บริษัทได้มีการหลีกเลี่ยงการรับรู้ค่าใช้จ่ายโดยการรับรู้ค่าใช้จ่ายเป็นสินทรัพย์ไม่หมุนเวียนแล้วค่อยทยอยตัดเป็นค่าเสื่อมราคาของสินทรัพย์ในภายหลัง เพื่อเป็นการตกแต่งกำไรของกิจการให้ดูดี ทำให้นักลงทุนเข้าใจผิดในผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกิจการ

ผลจากการล่มสลายของบริษัทขนาดใหญ่ที่กล่าวข้างต้นนี้ ส่งผลให้บริษัทต่างๆ ทั่วโลก รวมถึงบริษัทหลายบริษัทในประเทศไทย ต้องประสบปัญหาทางการเงินจนต้องประกาศล้มละลายอย่างต่อเนื่องจนทำให้เกิดภาวะวิกฤติการณ์ทางการเงินขึ้นทั่วโลก เหตุการณ์เหล่านี้ส่งผลให้ทั่วโลกหันกลับมามองที่มาตรฐานการบัญชีที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นจึงมีความพยายามเพื่อให้มาตรฐานทุกอย่างสอดคล้องเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วโลก IASB (International Accounting Standard Board) หรือคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ เป็นหน่วยงานที่ทำงานและพยายามที่จะกำหนดมาตรฐานการบัญชีให้เป็นรูปแบบเดียวกันเพื่อใช้เป็นหลักสากลทั่วโลก (International Financial Reporting Standards: IFRS) โดยพัฒนาและออกกฎระเบียบการบันทึกบัญชีใหม่เพื่อให้โลกมีมาตรฐานบัญชีที่สอดคล้องกัน สำหรับในประเทศไทยโดยสภาบัญชีวิชาชีพในพระบรมราชูปถัมภ์ มีการทำงานและประสานงานร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอด อาทิเช่น สมาพันธ์นักบัญชีแห่งภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (Confederation of Asian and Pacific

Accountants-CAPA) และสหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (International Federation of Accountants- IFAC) และจากการที่สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ในพระบรมราชูปถัมภ์เป็นสมาชิกของ IFAC จึงเป็นผลให้มีการผลักดันให้ดำเนินการยกระดับมาตรฐานการบัญชีไทยให้เป็นแนวทางเดียวกับมาตรฐานระหว่างประเทศ โดยได้นำเอากรอบแนวคิดของมาตรฐานทางวิชาชีพระหว่างประเทศมาใช้ มีการเผยแพร่ให้นักบัญชีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นยุคของนักบัญชีวิชาชีพและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลนักบัญชีวิชาชีพต้องมีการพัฒนาเป็นอย่างมาก จึงเป็นที่มาของการกำหนดให้มีการอบรมพัฒนาความรู้ต่อเนื่องบัญชีวิชาชีพ ในบทความนี้ต้องการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการอบรมพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องโดยประมวลมาจากบทความทางวิชาการ และจากผลการประเมินของผู้เข้ารับการอบรมของสถาบันพัฒนานักบัญชีวิชาชีพของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตที่ผู้เขียนเป็นผู้อำนวยการสถาบันในปัจจุบัน รวมถึงความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและนักบัญชีวิชาชีพที่มีประสบการณ์มาสรุปเป็นข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพที่เหมาะสมกับนักบัญชีวิชาชีพในประเทศไทย โดยมีจุดประสงค์ให้เกิดเป็นแนวทางที่จะพัฒนานักบัญชีวิชาชีพไทยให้เทียบเท่ากับนักบัญชีวิชาชีพสากลต่อไป

“การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ” หรือ Continuing Professional Development : CPD นั้นเป็นข้อกำหนดที่ให้ผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ ต้องเข้ารับการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการรักษาสถานะภาพความรู้

ความสามารถทางวิชาชีพของตนเองให้คงอยู่ตลอดเวลา สำหรับบัญชีวิชาชีพ กำหนดให้มีการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องใน 3 วิชาชีพได้แก่ ผู้ทำบัญชี ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Certified Public Accountant - CPA) และผู้สอบบัญชีภาษีอากร (Tax Auditor -TA) การกำหนดการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องนี้เป็นการนำแนวคิดมาจาก มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับนักบัญชีวิชาชีพ (International Accounting Education Standards for Professional Accountants : IES) IES มีการออกมาตรฐานการศึกษาทั้งสิ้น 8 ฉบับ บทความนี้จะกล่าวเฉพาะฉบับที่เกี่ยวข้อง และกล่าวถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบบัญชีวิชาชีพ (IES 7, IFAC 2003)

มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับนักบัญชีวิชาชีพฉบับที่ 7 (International Accounting Education Standard for Professional Accountants: IES-7) กล่าวถึงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ (Continuing Professional Development: CPD) ว่า CPD เป็นการช่วยผู้ประกอบบัญชีวิชาชีพให้พัฒนาความสามารถทางวิชาชีพในการให้บริการอย่างมีคุณภาพเพื่อผลประโยชน์ของสาธารณชน การวัดผลความสำเร็จของการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพสามารถทำได้อย่างน้อย 3 วิธีดังต่อไปนี้

1. วิธี Input-based กำหนดจำนวนของกิจกรรมการเรียนรู้ที่พิจารณาแล้วว่าเหมาะสมสำหรับการพัฒนาและรักษาไว้ซึ่งความสามารถของผู้ประกอบวิชาชีพ

2. วิธี Output-based กำหนดให้ผู้ประกอบบัญชีวิชาชีพแสดงผลงานที่มีการพัฒนาและรักษาไว้ซึ่งความสามารถเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ

3. วิธีผสม เป็นการรวมพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของวิธี Input-based และวิธี Output-based มีการกำหนดจำนวนกิจกรรมการเรียนรู้และวัดผลสำเร็จที่ได้ โดยทั่วไปแล้ววิธีที่นิยมใช้กันก็คือวิธี Input-based ซึ่งวิธี Input-based มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่ดูแลและจะต้องคำนึงถึงเรื่องต่างๆดังต่อไปนี้

ก) ทุกๆ 3 ปีจะต้องปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างน้อย 120 ชั่วโมงหรือหน่วยการเรียนรู้ที่เทียบเท่า ซึ่งจะต้องมีอย่างน้อย 60 ชั่วโมงหรือหน่วยการเรียนรู้ที่เทียบเท่าที่สามารถตรวจสอบได้

ข) ในแต่ละปีจะต้องปฏิบัติกิจกรรมดังกล่าวอย่างน้อย 20 ชั่วโมงหรือหน่วยการเรียนรู้ที่เทียบเท่า และ

ค) ตรวจสอบและวัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่าเป็นไปตามข้อกำหนดข้างต้น

2. ข้อกำหนดเกี่ยวกับการเข้ารับการฝึกอบรมหรือเข้าร่วมประชุมสัมมนา เพื่อพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ตามประกาศของสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์

ตามข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ (ฉบับที่ 15) ได้กำหนดให้ผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) มีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพดังนี้

2.1 จำนวน 12 ชั่วโมง สำหรับปีก่อนปี ที่ใบอนุญาตสิ้นผล และ

2.2 จำนวน 12 ชั่วโมง สำหรับปีที่ใบอนุญาตสิ้นผล เว้นแต่ขอรับใบอนุญาตใหม่ ภายในปีที่ใบอนุญาตสิ้นผล ให้มีจำนวนชั่วโมงตามจำนวนเดือนก่อนขอรับใบอนุญาตใหม่

2.3 จำนวนชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพต้องมีการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการบัญชี หรือการสอบบัญชีไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง

3. ข้อกำหนดการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชีประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ตามพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 กำหนดให้ผู้ทำบัญชีที่ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้าต้องมีการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ โดยมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และระยะเวลา ดังนี้

3.1 ผู้ทำบัญชีต้องเข้ารับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ ในทุกรอบ 3 ปี %

3.2 ในแต่ละรอบ 3 ปี ต้องไม่น้อยกว่า 27 ชั่วโมง และต้องมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับบัญชีไม่น้อยกว่า 18 ชั่วโมง

3.3 และในแต่ละปี จะต้องเข้ารับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพทางด้านบัญชี ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

4. ข้อกำหนดของกรมสรรพากรเกี่ยวกับการอบรมพัฒนาต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร

ตามคำสั่งกรมสรรพากร ที่ ท.ป. 98/2544 เรื่องการอบรม เมื่อได้รับการขึ้นทะเบียน และได้รับใบอนุญาตเป็นผู้สอบบัญชีภาษีอากรแล้ว ผู้สอบบัญชีภาษีอากรต้องเข้ารับการอบรมทางด้านกฎหมายภาษีอากรและความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพผู้สอบบัญชีภาษีอากรไม่

น้อยกว่า 9 ชั่วโมงต่อปีสำหรับความรู้ทางการ
ภาษาและการและความรู้ทางการบัญชีและการ
ตรวจสอบอีก 3 ชั่วโมงจากองค์กรบัญชีวิชาชีพ
หรือหน่วยงานที่อธิบดีให้ความเห็นชอบ

บทวิจารณ์ (Discussion)

จากที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าในวิชาชีพ
การบัญชี มีหน่วยงานกำกับดูแลถึง 3 หน่วยงาน
และแต่ละหน่วยงานยังมีอำนาจในการ
กำหนดประเภทหลักสูตร และจำนวนชั่วโมง
ที่แตกต่างกัน ผู้เขียนจึงเสนอข้อคิดเห็นใน
ส่วนของการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทาง
วิชาชีพโดยแยกออกเป็น 6 ประเด็นดังนี้

ประเด็นที่ 1. การกำหนดให้มีชั่วโมงการ
พัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของหน่วยงาน
กำกับดูแล

จากการที่หน่วยงานกำกับดูแล (สภาวิชา
ชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ กรมสรรพากร
และกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์)
ได้กำหนดให้แต่ละวิชาชีพทางการบัญชีมีชั่วโมง
การพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพที่มี
ความแตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปเปรียบเทียบ
ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ

หน่วยงานกำกับดูแล	จำนวน ชั่วโมงต่อปี	จำนวนชั่วโมงรวม	วิชาเฉพาะ	นักบัญชีวิชาชีพ
กรมพัฒนาธุรกิจการค้า เริ่มปี พ.ศ. 2547	6	27 ชั่วโมง ภายใน 3 ปี	ชั่วโมงการบัญชี ไม่น้อยกว่า 18 ชั่วโมง ภายใน 3 ปี	ผู้ทำบัญชี
สภาวิชาชีพบัญชีใน พระบรมราชูปถัมภ์ เริ่มปี พ.ศ. 2550	12	ไม่มี	ชั่วโมงการบัญชี ไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง	ผู้สอบบัญชี รับอนุญาต
กรมสรรพากร เริ่มปี พ.ศ. 2544	12	ไม่มี	ชั่วโมงกฎหมาย และภาษีอากร 9 ชั่วโมง	ผู้สอบบัญชี ภาษีอากร

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าข้อกำหนดการนับชั่วโมงการอบรมพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของแต่ละหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแลมีการกำหนดไว้แตกต่างกัน อุษณา ภัทรมนตรี (2545) ศึกษาข้อ

กำหนดการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพในสถาบันบัญชีวิชาชีพพระดับสากลพบว่าในการต่อใบอนุญาตผู้ประกอบการบัญชีวิชาชีพมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องเพื่อพัฒนาวิชาชีพ กำหนดจำนวนชั่วโมงดังนี้

สถาบันวิชาชีพ	จำนวนชั่วโมงที่ต้องศึกษาต่อเนื่อง
สหพันธ์นักบัญชีระหว่างประเทศ (IFAC)	90 ชั่วโมงภายใน 3 ปี หรือ 30 ชั่วโมงต่อปี
สมาคมนักบัญชีบริหาร (IMA)	30 ชั่วโมงต่อปี
สมาคมนักบัญชีทั่วไป (CGA)	30 ชั่วโมงต่อปี
สมาคมผู้ตรวจสอบภายใน (IIA)	90 ชั่วโมงภายใน 3 ปีหรือ 30 ชั่วโมงต่อปี
สมาคมผู้ตรวจสอบระบบสารสนเทศ (ISACA)	120 ชั่วโมงภายใน 3 ปีหรืออย่างต่ำปีละ 20 ชั่วโมงต่อปี

ผลของการศึกษาดังกล่าวยังได้กล่าวถึงการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานไว้เป็นแนวทางคือ

1. โครงสร้างการจัดองค์กรของหน่วยงานกำกับดูแลวิชาชีพ มีแนวโน้มตรงกับพระราชบัญญัติการบัญชีวิชาชีพเป็นการวางนโยบายกำกับดูแลเกี่ยวกับการศึกษาต่อเนื่องเพื่อพัฒนาวิชาชีพ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีรวมถึงความคาดหวังของผู้ประกอบวิชาชีพ

2. จัดมาตรฐานการศึกษาต่อเนื่องเพื่อการพัฒนาวิชาชีพซึ่งกำหนดไว้ 2 มาตรฐานคือ

ก) มาตรฐานสำหรับสมาชิก ได้แก่ มาตรฐานทั่วไป มาตรฐานกิจกรรม และการนับจำนวนชั่วโมง มาตรฐานการรายงาน

ข) มาตรฐานสำหรับการบริหารจัดการ ได้แก่ มาตรฐานสถาบันการจัดอบรม มาตรฐานการพัฒนาหลักสูตร มาตรฐานการสอนของวิทยากร มาตรฐานการประเมินผลและมาตรฐานการเก็บหลักฐาน

ประเด็นที่ 2 ความสำคัญหรือความจำเป็นที่ต้องมีการกำหนดการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ

การพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพของนักบัญชีวิชาชีพนั้น ผู้เขียนมีความเห็นสอดคล้องกับข้อกำหนดและสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวเนื่องจากมีความสำคัญเป็นอย่างมากในประเทศไทย การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพเป็นการรักษาสถานะภาพความรู้ ความสามารถทางวิชาชีพของตนเองให้คงอยู่ตลอดเวลา ปัจจุบันสาขาวิชาชีพหลายสาขาได้กำหนดให้ต้องมีการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพเช่นกัน อาทิเช่น สภาวิศวกรแห่งประเทศไทย กำหนดให้ในการต่อใบอนุญาต แต่ปี จะต้องมีการอบรมนับชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ ก่อนจึงจะต่อใบอนุญาตได้ ความสำคัญของการกำหนดการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพนั้นมีงานวิจัยและบทความวิชาการในต่างประเทศที่ศึกษาและสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

Zajkowski. (2007) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพจาก นักวิชาการในสถาบันการศึกษาในประเทศ นิวซีแลนด์ และประเทศออสเตรเลียมีผลการ วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทาง วิชาชีพ สรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ เป็นความรับผิดชอบส่วนบุคคลที่จะต้องศึกษา หาความรู้ทางวิชาชีพเพิ่มเติม รวมถึงมีการ ศึกษาทางวิชาชีพเพิ่มเติมที่สูงกว่าในระดับ ปริญญาตรี

2. การเข้าร่วมอบรมสัมมนาเพื่อเพิ่ม ความสามารถในการเป็นมืออาชีพและเป็นที่น่า เชื่อถือของผู้รับบริการ

Roth well. (2007) ได้ศึกษา เรื่อง นักบัญชีวิชาชีพกับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่อง ทางวิชาชีพมีผลการศึกษาว่าการพัฒนาความรู้ อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพหลังการศึกษาภาค บัณฑิตแล้วดังนี้

1. การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ มีส่วนทำให้วิชาชีพประสบความสำเร็จมาก กว่าการมีประสบการณ์ในวิชาชีพ โดยไม่แบ่งว่า จะเป็นเพศใด หรืออายุเท่าไรและวุฒิการ ศึกษาในระดับใดก็ตาม

2. การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ ทำให้เป็นการพัฒนาถึงความเป็นมืออาชีพจาก การได้รับความรู้ใหม่ๆ

DeAngelo, H.L. (1981) ได้ศึกษา เรื่อง ขนาดของกิจการของผู้สอบบัญชีและคุณภาพ ของงานสอบบัญชี ได้พบว่าผู้ตรวจสอบบัญชีที่มี ความสามารถในการจัดการเกี่ยวกับเทคนิคและ การวางแผนการสอบบัญชีที่ดี จะต้องมีการอบรม อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพและมีประสบการณ์ ที่ยาวนานจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้สอบ

บัญชีสามารถตรวจพบข้อผิดพลาดในงบการ เงินได้

สำหรับในประเทศไทย มีงานวิจัยที่ได้ ทำการศึกษาในเรื่องดังกล่าว เช่น บัวจันทร์ อินธิโส และคณะ (2552) ได้วิจัยเรื่อง ความ สัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาตนเองกับความเป็น มืออาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า

1. การพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทาง วิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในด้านการ เรียนรู้ ด้านการสื่อสารรวมถึงการมีมนุษย สัมพันธ์ที่ดี ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้าน ภาวะการณเป็นผู้นำมีผลต่อความเป็นมืออาชีพ ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ยังก่อให้เกิดความ เชี่ยวชาญ ในวิชาชีพและมีความเชื่อมั่นใน ตนเองมากขึ้นในการประกอบบัญชีวิชาชีพ

2. การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้ เป็นการดำรงไว้ถึงขีดความสามารถซึ่งแสดง ออกถึงสมรรถนะที่เป็นอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อม ทางวิชาชีพนั้นๆ

3. การพัฒนาตนเองเป็นอีกทางหนึ่งที นำมาซึ่งการเพิ่มความสามารถในการปฏิบัติงาน การสอบบัญชีที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น และการ ศึกษาของสงกรานต์ โกยวงษ์ (2552) ได้ทำ การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อทักษะความเป็น มืออาชีพของนักบัญชีในประเทศไทยมีผลการ ศึกษาพบว่า การศึกษาความสำคัญของการเข้า ร่วมอบรม สัมมนาที่เกี่ยวกับวิชาชีพอย่าง ต่อเนื่อง โดยพบว่านักบัญชีวิชาชีพให้ความสำคัญ ในการอบรมในหัวข้อการเรียนรู้ใน เทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวกับการสอบบัญชี และ หัวข้อการเข้าร่วมการอบรมในประเด็นใหม่ๆ รวมถึงหัวข้ออื่นๆ ซึ่งความรู้เหล่านี้มีผลต่อ ทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชี อย่าง

มีนัยสำคัญ จากผลการศึกษาเหล่านี้เป็นหลัก
ฐานสำคัญในการสนับสนุนความสำคัญของการ
พัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพหลังจบ
การศึกษามาฉบับแล้ว

ประเด็นที่ 3 การจัดหลักสูตรในการ
อบรมพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพ

สถาบันที่ทำการอบรมพัฒนาความรู้
อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพในประเทศไทยนั้น
ปัจจุบันดำเนินการโดยหน่วยงานกำกับดูแล
ทั้ง 3 หน่วยงานข้างต้น รวมทั้งสถาบันการ
ศึกษาและสถาบันอบรมที่ได้รับความเห็นชอบ
จากหน่วยงานกำกับดูแล ดังนั้นอาจก่อให้เกิด
ความสงสัยในมาตรฐานและคุณภาพของ
สถาบันที่จัดอบรมได้ นอกจากนี้การขออนุมัติ
หลักสูตรเพื่อการจัดการอบรม ที่ต้องผ่านการ
อนุมัติจากหน่วยงานกำกับดูแลทั้ง 3 นั้นมี
ความแตกต่างกัน แต่ละหน่วยงานมีวิธีการ
อนุมัติและวิธีการนับชั่วโมงที่แตกต่างกัน ผู้
เขียนซึ่งมีประสบการณ์ตรงในฐานะที่รับผิดชอบ
สถาบันอบรม และประสบปัญหาความยุ่งยาก
ในการติดต่อหน่วยงานกำกับดูแลทั้ง 3 หน่วยงาน
จึงเสนอความเห็นว่าการอนุมัติและการจัด
หลักสูตรควรจะต้องจัดให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
มีจำนวนชั่วโมงอันเดียวกันและรวมเป็นหน่วย
งานเดียวกันดูแลการนับชั่วโมงการพัฒนาความรู้
ต่อเนื่องทั้งหมด หลักสูตรที่อนุมัติในการจัด
อบรมทุกวันนี้มักจะเป็นหลักสูตรระยะสั้นเรียน
จบในวันเดียวหรือสองวันเท่านั้น หน่วยงาน
กำกับดูแลควรจะต้องมองถึงหลักสูตรระยะยาวแล้ว
เทียบนับชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องให้เป็น
ระยะยาวเช่นเดียวกัน เพราะในปัจจุบันการศึกษา
ต่อในระดับปริญญาโท และประกาศนียบัตร
ทางวิชาชีพ ถือว่ามีส่วนสำคัญที่จะทำให้นักบัญชี
วิชาชีพต้องการจะพัฒนาตนเองให้มีระดับการ

ศึกษาสูงขึ้นซึ่งจะบ่งบอกถึงความเป็นมืออาชีพ
ได้มากขึ้น ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับแนวคิด
ของ Beverley Jack ling. (2007) ได้ศึกษา
เรื่อง หลักสูตรการศึกษาทางด้านการบัญชี
กำหนดการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพให้
ตรงกับความต้องการของนายจ้าง ซึ่งมีผลการ
ศึกษาพบว่าผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านการบัญชี
ในประเทศออสเตรเลียต้องการที่จะเห็นการ
จัดการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพให้เป็น
ดังนี้

1. ต้องการให้องค์กรบัญชีวิชาชีพเน้น
การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ ตั้งแต่
เรียนในหลักสูตรบัญชีวิชาชีพในมหาวิทยาลัย
โดยหลักสูตรจะต้องตรงกับความต้องการของ
นายจ้างภาคธุรกิจ

2. บัณฑิตที่จบในหลักสูตรบัญชีวิชาชีพ
มีความกังวลว่าหลักสูตรที่ศึกษาจะไม่ตรงกับ
ความต้องการของธุรกิจ ดังนั้นต้องการให้จัด
การศึกษาจะต้องควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานจริง

3. การพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ
ในอนาคตควรจัดอยู่ในรูปของการศึกษาต่อใน
ระดับปริญญาโท หรือ การจัดการพัฒนาความรู้
ต่อเนื่องทางวิชาชีพที่มีคุณวุฒิวิชาชีพทางบัญชี
ผู้เขียนได้สอบถามและดูผลจากใบประเมินหลัง
การอบรมแต่ละหลักสูตรจากผู้เข้ารับการอบรม
และศิษย์เก่าประจำปี 2552 ผลการประเมิน
ในหัวข้อข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีจำนวน 14 ท่าน
จากผู้เข้าร่วมอบรมในหลักสูตรจำนวน 49 คน
อยากให้ทางสถาบันมีการจัดอบรมให้มีหลักสูตร
ระยะยาวที่สามารถเพิ่มทักษะทางวิชาชีพและมี
ใบประกาศรับรองหลักสูตรนั้น ๆ หรือจะเป็น
หลักสูตรที่มีวุฒิการศึกษาทางวิชาชีพสูงกว่าใน
ระดับปริญญาตรี

ประเด็นที่ 4 บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานกำกับดูแลให้นักบัญชีวิชาชีพมีการพัฒนาอบรมความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ

ปัจจุบันหน่วยงานกำกับดูแลทางวิชาชีพในประเทศไทยได้แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบโดย สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ จะกำกับดูแลการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (CPA) กรมพัฒนาธุรกิจการค้ากระทรวงพาณิชย์กำกับดูแลการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้ทำบัญชี และกรมสรรพากรเป็นหน่วยงานกำกับดูแลการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชีภาษีอากร (TA) ในการนับชั่วโมงของบัญชีวิชาชีพแต่ละด้านจะมีการนับชั่วโมงที่แตกต่างกันทำให้การเก็บชั่วโมงมีจำนวนมากและเสียค่าใช้จ่ายก็มากขึ้นตามไปด้วย ในประเด็นนี้ผู้เขียนได้สอบถามและดูจากผลการประเมินผู้เข้าร่วมอบรมทั้งปี 2552 ในหัวข้อเสนอแนะอื่น ซึ่งเป็นผู้ที่ไม่ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของหน่วยงานกำกับดูแล ผู้เข้ารับการอบรมซึ่งถูกปรับให้เข้ารับการอบรมโดยมีจำนวนชั่วโมงมากขึ้นเป็นหลายเท่าชั่วโมงและจะต้องไปรายงานกับทุก ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งทำให้เสียเวลาในการทำงาน เพราะเวลาส่วนใหญ่หมดไปกับการเดินทางเพื่อเข้ารับการอบรมและติดต่อหน่วยงานกำกับดูแลที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าหน่วยงานกำกับดูแลทางวิชาชีพเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ ควรเป็นหน่วยงานเดียวกันหรือทำงานร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว มีการจัดระบบการติดต่อสื่อสารงานโดยใช้ระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อการติดต่อสื่อสารที่สะดวกและรวดเร็วกว่าในปัจจุบัน นอกจากนี้การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการอบรมที่ค่อนข้างสูงทำให้ผู้เข้ารับ

การอบรมมักจะคาดหวังว่าจะได้รับผลประโยชน์จากการอบรมสูง แต่อย่างไรก็ตามพบว่านักบัญชีวิชาชีพจะเลือกเข้าอบรมในหลักสูตรที่มีค่าธรรมเนียมอบรมต่ำ ความคิดนี้สอดคล้องกับงานของ Beverley Jack ling. (2007) ได้ทำการศึกษาเรื่อง หลักสูตรการศึกษาทางด้านการบัญชีกำหนดการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ ให้ตรงกับความต้องการของนายจ้าง ซึ่งผลศึกษาพบว่าสถาบันการศึกษานิติที่จะจ่ายให้บุคลากรของสถาบันเข้าไปมีส่วนร่วมองค์กรวิชาชีพ และยังสนับสนุนให้เข้าร่วมอบรมสัมมนาเพื่อการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ ภาวีพัชร มณีนิล. (2552) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ทำบัญชีที่มีต่อการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ (CPD) ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า

1. ค่าธรรมเนียมในการอบรมแต่ละครั้งไม่แพงจนเกินไปจะทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในเกณฑ์สูง

2. ความคาดหวังของผู้เข้ารับการอบรมต่อหน่วยงานหรือสถาบันจัดอบรมที่มีมาตรฐานสูงก็จะคาดหวังสูงเช่นกันและถ้าหน่วยงานหรือสถาบันจัดอบรมที่มีมาตรฐานต่ำผู้เข้ารับการอบรมก็มีความคาดหวังต่ำ

3. หน่วยงานกำกับดูแลได้มีการข้อกำหนดให้เก็บชั่วโมงการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาการไว้จำนวนเท่าใด ผู้เข้ารับการอบรมก็จะเก็บชั่วโมงการอบรมตามที่หน่วยงานกำหนดมิได้เกิดจากความต้องการของตนเอง ดังนั้นนักบัญชีส่วนใหญ่มักจะเลือกค่าธรรมเนียมอบรมต่ำโดยไม่ได้อาศัยคาดหวังว่าจะได้รับความรู้เพิ่มเติมหรือไม่ จึงเป็นภาพสะท้อนว่าการเข้าอบรมการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพอาจไม่เกิดประโยชน์ตามที่คาดหวังไว้

ประเด็นที่ 5 การจัดหลักสูตรการอบรมของสถาบันจัดอบรม

ถึงแม้จะมีมาตรฐานการกำหนดให้สถาบันการจัดอบรมมีการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรส่วนใหญ่จะเป็นหลักสูตรระยะสั้น อยู่ในรูปแบบเชิงบรรยายเป็นส่วนใหญ่ สงกรานต์ ไกยวงษ์ (2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีในประเทศไทย พบว่านักบัญชีวิชาชีพต้องการหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติงานจริง มีการจัดทำเป็น Work shop มากกว่าที่จะเป็นการบรรยายอย่างเดียว หรือจะเป็นการศึกษาจากกรณีศึกษาที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเกี่ยวกับการทำงาน แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ภาวิพัชร มณีนิล. (2552) ได้ศึกษา เรื่อง ความพึงพอใจของผู้ทำบัญชีที่มีต่อการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ (Continuing Professional Development : CPD) พบว่าผู้เข้ารับการอบรมได้เสนอแนะในคำถามปลายเปิดว่า การจัดอบรมแบบ Work Shop ที่มีการปฏิบัติจริง มีการวิเคราะห์ ชี้แนะแนวทางการปฏิบัติ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแต่ละกรณี มีการจัดอบรมเป็นกรณีศึกษาที่เกิดขึ้นจริงให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงการจัดเนื้อหาโดยแยกออกตามกิจกรรมและควรคำนึงถึงเมื่ออบรมแล้วก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เข้ารับการอบรมมากที่สุด ควรจัดเตรียมเอกสาร สื่อการสอนที่เกี่ยวข้องกับการบรรยายให้สอดคล้องกับเนื้อหา และเป็นเอกสารที่ได้มาตรฐานที่ดี ผู้เขียนยังมิเสนอความคิดเห็นว่าหลักสูตรที่ให้ความรู้จะต้องมีหลากหลายไม่จำกัดเฉพาะเช่นหลักสูตร

ทางธรรมะ หลักสูตรพัฒนาบุคลิกภาพ หลักสูตรเป็นภาษาต่างประเทศ หรืออื่นๆที่จะได้เพิ่มทักษะแก่นักบัญชีวิชาชีพของประเทศไทย

สรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องทางวิชาชีพของนักบัญชีวิชาชีพดังนี้

1. หน่วยงานกำกับดูแลควรจัดให้นักบัญชีวิชาชีพในประเทศไทยมีการพัฒนาการศึกษาต่อเนื่องอย่างเข้มข้นมากกว่าที่เป็นอยู่ โดยหามาตรการในการวัดผลที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. หน่วยงานกำกับดูแลควรเข้มงวดกับสถาบันการฝึกอบรมที่ไม่ได้มาตรฐานเพราะปัจจุบันนี้มีการลดค่าธรรมเนียมในการเข้าร่วมอบรมลงต่ำเพื่อจะได้ลูกค้ามาอบรมมากขึ้น ไม่ได้สนใจที่จะพัฒนาเนื้อหาการอบรมให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เข้ารับการอบรมสูงสุด

3. หน่วยงานกำกับดูแลควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบวิชาชีพและผู้บริหารของกิจการเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของนักบัญชีวิชาชีพ อย่างน้อยก็จะได้ช่วยในการออกค่าธรรมเนียมให้ในนามของกิจการ

4. หน่วยงานกำกับดูแลหาวิธีการที่จะให้นักบัญชีมีการศึกษาความรู้ต่อเนื่องด้วยตนเองให้มากขึ้น เพราะมาตรฐานมีการปรับปรุงมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงสภาพของธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงด้านกฎหมายมากขึ้น ดังนั้นการพัฒนาความรู้จึงต้องมีมากขึ้นเพื่อให้นักบัญชีมีความรู้ และมีความสามารถทันต่อการเปลี่ยนแปลงของธุรกิจในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. “ประกาศกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์
วิธีการและระยะเวลาในการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพ พ.ศ.2547”
“พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.dbd.go.th>
สืบค้น 28 ธ.ค. 2552
- กรมสรรพากร. “การพัฒนาผู้ตรวจสอบและรับรองบัญชีตามมาตรา 3 สัตต แห่ง
ประมวลรัษฎากร. มิถุนายน 2551” “พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์”. (ออนไลน์).
เข้าถึงได้จาก <http://www.rd.go.th> สืบค้น 20 ต.ค. 2551
- ภาวิพัชร มณีนิล. 2550. “ความพึงพอใจของผู้ทำบัญชีที่มีต่อการพัฒนาความรู้ต่อ
เนื่องทางวิชาชีพ(CPD)” สารานุกรมปริญญามหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
คณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บัวจันทร์ อธิธิโส และคณะ. 2552. “ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาตนเองกับความ
เป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย”. มหาสารคาม :
คณะกรรมการบัญชีและการจัดการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สงกรานต์ ไกวงษ์. 2553 “ปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะความเป็นมืออาชีพของนักบัญชี
วิชาชีพในบริบทของผู้สอบบัญชีภาษีอากรและผู้ตรวจสอบบัญชีรับอนุญาต”
กรุงเทพฯ : คณะการบัญชีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. “ข้อบังคับสภาวิชาชีพ (ฉบับที่ ๑๕)
เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการเข้ารับการฝึกอบรม หรือเข้าร่วม
ประชุมสัมมนา เพื่อพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพของผู้สอบบัญชี
รับอนุญาตพ.ศ. ๒๕๕๐” “พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์”.
_____(ออนไลน์). เข้าถึงได้ จาก <http://www.fap.or.th> สืบค้น 8 ส.ค. 2551
- สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์. 2552. “The Road to Transparency”
กรุงเทพฯ. หนังสือที่ระลึกเนื่องในพิธีเปิดอาคารสภาวิชาชีพ ในพระบรม
ราชูปถัมภ์
- อุษณา ภัทรมนตรี (2545) “การศึกษาต่อเนื่องเพื่อพัฒนาวิชาชีพสำหรับประเทศ
ไทย” วารสารนักบัญชี ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ISSN 0125 6009
- Beverley Jack ling,Paul DE lange ,Joav Rav On. 2007. “Accounting
Graduate Employment Destinations and Commitment to CPD”
Accounting Education. A Study from Two Australian Universities

- DeAngelo, H.L. 1981. **"Auditor Size and Audit Quality"**. Journal of Accounting and Economics. 3, 3:183-199.
- International Federation of Accountants. "International Education Standards –IES7 "
- _____(Online). Can Be Found at its Web site, <http://www.ifac.org>
24 April 2009
- Roth well, Andrew, Herbert, Ian . (2007) **"Accounting Professionals and CPD"** attitudes and engagement- some survey evidence
- Zajkowki, Mary, Sampson, Vivienne, David. 2007. **"Continuing Professional Development"** Perceptions From New Zealand and Australian Accounting Academics

แนวคิดมูลค่ายุติธรรมของ
สินทรัพย์และหนี้สิน

The Concept of Fair Value
for Assets and Liabilities

อัมพร เทียงตระกุล*
Amporn Theingtrakul

* คณบดีคณะการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Dean Faculty of Accountancy, Dhurakij Pundit University.

บทคัดย่อ

การบันทึกบัญชีในปัจจุบันได้เปลี่ยนจากการใช้หลักราคาทุนเดิม (Historical Cost) มาใช้แนวคิดมูลค่ายุติธรรม (Fair Value) ของสินทรัพย์และหนี้สิน โดยสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์แห่งประเทศไทยได้นำแนว คตินี้มาจากคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีการเงิน (Financial Accounting Standards Board – FASB) และคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีนานาชาติ (International Accounting Standards Committee – IASC) มาทำการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีไทยเพื่อให้สอดคล้อง กับมาตรฐานนานาชาติและประกาศใช้ โดยมีมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินได้แก่ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 16 เรื่องที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 34 เดิม เรื่องการบัญชีสำหรับการปรับโครงสร้างหนี้ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 36 เรื่องการด้อยค่าของสินทรัพย์ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 40 เดิม เรื่องการบัญชีเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุน มาตรฐานการรายงานทางการเงิน ฉบับที่ 3 เรื่อง การรวมธุรกิจ มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 32 เรื่อง การแสดงรายการและสำหรับเครื่องมือทางการเงิน ซึ่งแต่ละฉบับมีแนวทางการกำหนดการใช้มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินโดยมูลค่ายุติธรรมที่นำมาใช้ในมาตรฐานการบัญชีแต่ละฉบับที่เกี่ยวข้องจะถูกกำหนดโดยราคาตลาดซื้อขายคล่องหรือตลาดรองรับ ราคาตลาดล่าสุดที่มีระดับของการ ซื้อขายคล่องรองลงมา ราคาตลาดของสินทรัพย์ อื่นที่คล้ายกัน ราคาเทียบเคียงที่สามารถเทียบกันได้ซึ่งเป็นราคาที่เป็นไปได้ และมูลค่าปัจจุบัน ของกระแสเงินสดสุทธิที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต สำหรับกรณีที่งบการเงินเริ่มมีการประมาณมูลค่า ยุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินหลายรายการมากขึ้นจะใช้มูลค่ายุติธรรมหรือการปรับค่าตามราคาตลาดที่มีความผันผวนทำให้งบการเงินได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินมากขึ้น ดังนั้นถ้ามูลค่ายุติธรรมไม่สามารถกำหนดได้อย่างเหมาะสม ก็สามารถนำแนวคิดของ ราคาสินทรัพย์ที่ได้มา มูลค่าที่ได้รับ และมูลค่าของการใช้ เพื่อมากำหนดมูลค่ายุติธรรมแทนได้ ซึ่งการใช้มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินในการบันทึกบัญชีและเปิดเผยข้อมูลจะมีผลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงินและสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงความเป็นจริงทางเศรษฐกิจ รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อกิจการในการพยากรณ์กำไรในอนาคตได้ดีกว่าราคาทุนเพราะมูลค่ายุติธรรมให้ข้อมูลที่ทันต่อเวลามากกว่าราคาทุนและสามารถตรวจสอบได้อย่างมี

เหตุผลในปัจจุบัน แม้ว่าการใช้มูลค่ายุติธรรมจะเป็นการประมาณการแต่ก็สามารถใช้ข้อมูลในงบการเงินเป็นสัญญาณบอกปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า แต่มีสินทรัพย์และหนี้สินบางรายการยังใช้ราคาทุนอันส่งผลให้งบดุลเป็นเพียงการนำเสนอมูลค่ายุติธรรมเป็นเพียงบางส่วนเท่านั้น สำหรับกรณีที่เป็นสินทรัพย์ที่มีการด้อยค่ากิจการจะต้องทำการทดสอบการด้อยค่าของสินทรัพย์โดยเปรียบเทียบมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตกับมูลค่าราคาตามบัญชี หรือมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนกับราคาตามบัญชี ถ้าราคาตามบัญชีสูงกว่ามูลค่าปัจจุบันกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้หรือสูงกว่ามูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนแสดงว่าสินทรัพย์นั้นเกิดการด้อยค่านั่นเอง.

คำสำคัญ : ราคาทุนเดิม มูลค่ายุติธรรม ราคาตลาดซื้อขายคล่อง มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต มูลค่าที่ได้มา มูลค่าที่ได้รับ มูลค่าจากการใช้ มูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน

Abstract

Currently, in order to standardize Thailand's accounting, the concept of accounting record is altered from using the Historical Cost concept to use the Fair Value concept by Federation of Accounting Professions Under the Royal Patronage of His Majesty the King. This concept has been adjusted by adopting the standard of Financial Accounting Standards Board (FASB) and International Accounting Standards Committee (IASC). Federation of Accounting Professions Under the Royal Patronage of His Majesty the King announced the accounting standards related to the fair value of assets and liabilities such as IAS No.16 - plant property and equipment, IAS No 34 (previous issue) - accounting for troubled debt restructurings, IAS No.36 - impairment of assets, IAS No.40(previous issue) - accounting for investment in debt securities and equity securities, IFRS No.3 - business combinations, IAS No.32 - financial instruments presentation, IAS No.38 - intangible assets, IAS No.41 - agriculture and IAS No.40 - investment property. These accounting standards contain the guideline to apply the fair value of assets and liabilities which are determined by liquidity market price, the latest market price of the followed level, similar assets or liabilities' market price, comparable price and present value of estimated future net cash flow. In case of many fair value of assets and liabilities in the financial statement are estimated, the fair value or adjusted market price which is very fluctuated maybe significantly effect to the change of assets and liabilities' value. So, if the fair value couldn't be approximated, the concept of entry value of assets, exit value and value-in-use price can be replaced. The result of using fair value in accounting and reporting impacts to financial users' decision and also reflects the real economic changes. In addition, it can help the firm to forecast the future profit than using the historical cost because the fair value is always updated

and can be reasonably audited. Although the fair value is the estimated value, financial users can utilize the financial data for forecasting the future problem. However, the using of historical cost for some assets and liabilities will make the balance sheet partly present some of fair value. In case of impairment of assets, it must prove the impairment of assets by comparing the book value with the present value of estimated future cash flows or comparing between net recoverable value and book value. If book value is more than the present value of estimated future cash flows or higher than net recoverable value, it means that the assets are impaired.

Keywords : Historical Cost, Fair Value, liquidity market price, Present Value of Estimated Future Cash Flows, Current Cost, Entry Value, Exit Value, Value-in-use, Net Recoverable Value.

ในปัจจุบันการใช้แนวคิดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินมีความสำคัญต่อผู้ใช้งบการเงินอย่างมาก ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีความรวดเร็วซึ่งเรียกได้ว่าต้องติดตามอย่างใกล้ชิดและให้ทันต่อเหตุการณ์ แม้กระทั่งผลจากทางด้านเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงต่อธุรกิจ ตลอดจนการใช้เครื่องมือทางการเงินใหม่ๆ กับตราสารทางการเงิน และด้วยเหตุจากการสืบเนื่องในการบันทึกบัญชีสินทรัพย์และหนี้สินในปัจจุบันได้เปลี่ยนจากการใช้หลักราคาทุนเดิม (Historical Cost) ในอดีตมาใช้แนวคิดมูลค่ายุติธรรม (Fair Value) ดังนั้นผู้ใช้งบการเงินจำเป็นต้องการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจจากงบการเงินที่ถูกต้อง เชื่อถือได้และทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อจะได้สะท้อนกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยเฉพาะในเรื่องของการรับรู้และการเปิดเผยของสินทรัพย์และหนี้สินด้วยมูลค่ายุติธรรม ซึ่งทั้งนี้มีหน่วยงานของต่างประเทศที่เป็นผู้กำหนดมาตรฐานการบัญชีในต่างประเทศได้มีการบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีแต่ละฉบับในการกำหนดให้กิจการมีการรับรู้และเปิดเผยมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สิน หน่วยงานดังกล่าวได้แก่ คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีการเงิน (Financial Accounting Standards Board - FASB) และคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชียานาชาติ (International Accounting Standard Committee - IASC)

สำหรับในประเทศไทยได้มีการบังคับใช้มาตรฐานการบัญชีหลายฉบับด้วยกันที่เกี่ยวกับการกำหนดมูลค่ายุติธรรมและการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์และหนี้สิน ด้วยเหตุที่มูลค่ายุติธรรมจะมีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

(Relevance) ของผู้ใช้งบการเงิน เช่น ผู้ถือหุ้น นักลงทุน เจ้าหนี้ และผู้สนใจทั่วไป อย่างไรก็ตามในการประเมินมูลค่าของกิจการและการใช้มูลค่ายุติธรรม ที่สำคัญคือ ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับกับต้นทุนที่เกิดขึ้นด้วย

ถ้าย้อนกลับไป เมื่อปี 2543 เป็นต้นมา ประเทศไทยโดยสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ได้มีการกำหนดมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับการแสดงมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินมาใช้เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานทางบัญชีเช่นมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 32 (ฉบับ 48 เดิม) เรื่องการแสดงรายการและการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน การใช้มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินที่มีการกำหนดในฉบับดังกล่าวยังมีความสับสน และเข้าใจยังไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะแสดงมูลค่ายุติธรรมตามข้อกำหนดได้ ต่อมาในปี 2550-2552 ประเทศไทยได้ทำการปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีหลายฉบับที่เกี่ยวกับการกำหนดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินให้สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีสากลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

สำหรับในบทความนี้เป็นบทความที่ต้องการให้เห็นถึงประเด็นสำคัญของแนวคิดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินที่มีต่อผู้ใช้งบการเงิน เมื่อกิจการไม่สามารถหาราคาตลาดซื้อขายคล่องของสินทรัพย์และหนี้สินได้ กิจการจึงต้องหันมาใช้มูลค่ายุติธรรมแทน นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอนะความคิดของผลกระทบจากมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินที่มีต่อผู้ใช้งบการเงินว่าทำอย่างไรจึงจะมั่นใจว่ามูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินที่ประมาณขึ้นมามีความเหมาะสมกับการที่จะนำ

ไปใช้ได้อย่างน่าเชื่อถือและสมเหตุสมผล เพราะผลกระทบจากการใช้มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินที่มีต่อผู้ใช้งบการเงิน อาจเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้บริหารของกิจการมีการตกแต่งตัวเลขกำไรในงบการเงินได้เช่นกัน ดังนั้นมาตรฐานการบัญชีที่จะกล่าวในบทความนี้จะเป็นเฉพาะเรื่องแนวทางการกำหนดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินของแต่ละฉบับ โดยผู้เขียนได้ศึกษาข้อมูลการใช้มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินจากงบการเงินของบริษัทที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทยจำนวน 10 บริษัทที่เป็นบริษัทมหาชนจำกัดมาเพื่อวิเคราะห์ ผลกระทบจากการใช้มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ที่มีต่อผู้ใช้งบการเงิน มาตรฐานการบัญชีที่กล่าวถึงมีดังต่อไปนี้

- มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 16 เรื่องที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ (ฉบับ 32 เดิม)
- มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 34 เดิม เรื่องการบัญชีสำหรับการปรับโครงสร้างหนี้
- มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 36 เรื่องการด้อยค่าของสินทรัพย์ (ฉบับ 36 เดิม)
- มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 40 เดิม เรื่องการบัญชีเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุน
- มาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 3 เรื่อง การรวมธุรกิจ (ฉบับ 43 เดิม)
- มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 32 เรื่องการแสดงรายการและสำหรับเครื่องมือทางการเงิน (ฉบับ 48 เดิม)
- มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 38 เรื่องสินทรัพย์ไม่มีตัวตน (ฉบับ 51 เดิม)
- มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 41 เรื่องการเกษียณ
- มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 40 เรื่องอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน

ก่อนที่จะกล่าวถึงแนวคิดจากการใช้มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินที่มีต่อผู้ใช้งบการเงินซึ่งกำหนดในมาตรฐานการบัญชีแต่ละฉบับที่เกี่ยวข้อง ให้มาทำความเข้าใจกับความหมายของคำศัพท์เฉพาะต่างๆที่อยู่ในมาตรฐานการบัญชีฉบับต่างๆได้แก่ มูลค่ายุติธรรม (Fair Value) ราคาตลาดซื้อขายคล่อง (Liquidity Market Price) มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต (Present Value of Estimated Future Cash Flows) ราคาทุนปัจจุบัน (Current Cost) มูลค่าที่ได้มา (Entry Value) มูลค่าที่ได้รับ (Exit Value) มูลค่าจากการใช้ (Value-in-use) มูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน (Net Recoverable Amount) ราคาขายสุทธิของสินทรัพย์ (Net Selling Price) ตราสารหนี้ (Debt Securities) ตราสารทุน (Equity Securities) หลักทรัพย์เพื่อค้า (Trading) หลักทรัพย์เผื่อขาย (Available – for – sale) สินทรัพย์ทางการเงิน (Financial assets) และหนี้สินทางการเงิน (Financial Liabilities)

มูลค่ายุติธรรม (Fair Value) ตามคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีการเงิน (Financial Accounting Standards Board - FASB) และคณะกรรมการมาตรฐานการบัญชียานานาชาติ (International Accounting Standard Committee - IASC) ได้ให้ความหมายว่ามูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สิน เป็นมูลค่าที่สามารถซื้อหรือขายสินทรัพย์นั้นหรือมูลค่าหนี้สินที่เกิดขึ้นหรือที่สามารถจ่ายชำระหนี้โดยทั้งสองฝ่าย มีความรู้ และเต็มใจในการดำเนินการ จากความหมายข้างต้น กล่าวโดยสรุปคือ มูลค่ายุติธรรมถือว่าเป็นจำนวนเงินที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงแลกเปลี่ยนสินทรัพย์กันในขณะที่ทั้งสองฝ่ายมีความรอบรู้และเต็มใจใน

การแลกเปลี่ยนและสามารถต่อรองราคากันได้อย่างเป็นอิสระในลักษณะที่มีความเกี่ยวข้องกันนั่นเอง

ราคาตลาดซื้อขายคล่อง (Liquidity Market Price) หมายถึงราคาที่มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนอย่างอิสระได้ ตลาดที่ต้องมีผู้เต็มใจซื้อและขายตลอดเวลาทำการ ปริมาณซื้อขายในตลาดมีมาก รายการที่ซื้อขายมีลักษณะเหมือนกันและต้องมีการเปิดเผยราคาต่อสาธารณชน

มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต (Present Value of Estimated Future Cash Flows) หมายถึงราคาที่มีการประมาณกระแสเงินสดรับและกระแสเงินสดจ่ายในอนาคตโดยใช้อัตราคิดลดที่เหมาะสม

ราคาทุนปัจจุบัน (Current Cost) หรือราคาเปลี่ยนแทนที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดค่าองค์ประกอบของงบการเงินในงบดุลและงบกำไรขาดทุน ซึ่งในการวัดค่าของทุนใช้หน่วยเงินตามอำนาจซื้อคงที่และตั้งอยู่บนฐานของหลักการเกิดขึ้นของรายได้โดยแบ่งกำไร (ขาดทุน) สุทธิ เป็นกำไร (ขาดทุน) จากการดำเนินงานปัจจุบัน และกำไร (ขาดทุน) จากการถือครอง ทั้งนี้ กำไร (ขาดทุน) จากการถือครองจะแบ่งออกเป็นกำไร (ขาดทุน) ที่เกิดขึ้นจริงและกำไร (ขาดทุน) ที่ยังไม่เกิดขึ้นจริงจากการถือครอง

ราคาทุนเดิม (Historical Cost) เป็นเกณฑ์ในการวัดค่าองค์ประกอบของงบการเงินในงบดุลและงบกำไรขาดทุน ซึ่งในการวัดค่าของทุนใช้หน่วยเงินตามอำนาจซื้อคงที่และตั้งอยู่บนฐานของหลักการเกิดขึ้นของรายได้ โดยถือว่ารายได้เกิดขึ้นเมื่อกระบวนการก่อให้เกิด

รายได้ได้สำเร็จแล้วหรือถือได้ว่าสำเร็จแล้ว และการแลกเปลี่ยนได้เกิดขึ้นแล้ว ทั้งนี้ให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการจับคู่ค่าใช้จ่ายกับรายได้ กล่าวคือจะมีการบันทึกรายได้ตามหลักการเกิดขึ้นของรายได้ก่อน ถัดจากนั้นจึงนำค่าใช้จ่ายไปจับคู่กับรายได้

มูลค่าที่ได้มา (Entry Value) หมายถึงราคาสินทรัพย์ที่ได้มา (Asset's Acquisition Price) หรือราคาเปลี่ยนแทนสินทรัพย์ (Asset's Replacement Cost) เช่น ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ ซึ่งราคาสินทรัพย์คือ ราคาซื้อสินทรัพย์นั้น หรือกรณีต้องการตีราคาโรงงานและอุปกรณ์ใหม่แต่ไม่สามารถหาราคาตลาดได้ การกำหนดมูลค่ายุติธรรมจึงใช้ราคาเปลี่ยนแทนหักค่าเสื่อมราคาสะสมเป็นราคาตีใหม่

มูลค่าที่ได้รับ (Exit Value) หมายถึงมูลค่าที่ได้รับจากการขายสินทรัพย์ เช่น ราคาขายสินทรัพย์

มูลค่าจากการใช้ (Value-in-use) หมายถึงมูลค่าของกิจการที่เพิ่มขึ้นจากการใช้สินทรัพย์ เช่น อาจพิจารณาถึงมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการใช้สินทรัพย์อย่างต่อเนื่อง และจากการจำหน่ายสินทรัพย์ ณ วันสิ้นสุดอายุการใช้งาน ซึ่งกิจการจะต้องมีการประมาณกระแสเงินสดรับและจ่ายในอนาคต และใช้อัตราคิดลด (Discounts Rate) ที่เหมาะสม

มูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน (Net Recoverable Amount) กำหนดโดยราคาสุทธิของสินทรัพย์หรือมูลค่าจากการใช้แล้วแต่อย่างใดจะสูงกว่า

ราคาขายสุทธิของสินทรัพย์ (Net Selling Price) กำหนดโดยราคาที่เกิดจากการต่อรองอย่างเป็นอิสระในขณะที่ยุ้ซื้อและผู้ขายมีความ

รอบรู้และเต็มใจในการแลกเปลี่ยน หักด้วยต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายสินทรัพย์ ทั้งนี้ราคาขายสุทธิต้องมีไม่เป็นการบังคับขาย

ตราสารหนี้ (Debt Securities) เป็นสัญญาที่แสดงว่าผู้ออกตราสารมีภาระผูกพันต้องจ่ายเงินสดหรือสินทรัพย์อื่นให้แก่ผู้ถือตราสารตามจำนวนหรือเงื่อนไขที่ได้ตกลงไว้

ตราสารทุน (Equity Securities) เป็นสัญญาที่แสดงว่าผู้ถือตราสารมีความเป็นเจ้าของในกิจการที่ลงทุนไป

หลักทรัพย์เพื่อค้า (Trading) เป็นเงินลงทุนในตราสารหนี้ทุกชนิดหรือตราสารทุนในความต้องการของตลาดที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อหากำไรจากการเปลี่ยนแปลงของราคาในช่วงเวลาสั้นๆ ทำให้หลักทรัพย์ในกลุ่มนี้มีการหมุนเวียนสูง

หลักทรัพย์เพื่อขาย (Available – for – sale) เป็นเงินลงทุนในตราสารหนี้ทุกชนิดหรือตราสารทุนในความต้องการของตลาดที่กิจการถือไว้เพื่อการค้า โดยไม่มีวัตถุประสงค์แน่นอนว่าจะถือไว้เพื่อค้า จะถือจนครบกำหนดหรือเพื่อวัตถุประสงค์ใดที่ชัดเจน

สินทรัพย์ทางการเงิน (Financial assets) หมายถึงเงินสด สิทธิตามสัญญาที่จะได้รับเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงินอื่น (เช่น เงินให้กู้ ลูกหนี้) สิทธิตามสัญญาที่จะแลกเปลี่ยนเครื่องมือทางการเงินของกิจการกับเครื่องมือทางการเงินของกิจการอื่นภายใต้เงื่อนไขที่จะเป็นประโยชน์ต่อกิจการ เช่น อนุพันธ์ทางการเงิน ได้แก่ Forward, Swap, Future, Option และตราสารทุนของกิจการอื่น

หนี้สินการเงิน (Financial Liabilities) หมายถึงสัญญาที่ทำให้กิจการเกิดภาระผูกพันที่จะต้องส่งมอบเงินสดหรือสินทรัพย์ทางการเงิน

อื่นให้แก่กิจการอื่น เช่น Exchangeable debt คือตราสารที่ให้สิทธิผู้ออกหุ้นกู้นำเงินลงทุนที่ตนถืออยู่ในกิจการอื่นมาขอใช้หนี้สินได้ หรือแลกเปลี่ยนเครื่องมือทางการเงินกับกิจการอื่นภายใต้เงื่อนไขที่อาจทำให้กิจการเสียประโยชน์

สำหรับแหล่งที่มาของมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สิน ที่ใช้ในการบันทึกบัญชียังเป็นที่ยกเถียงกันมาก ในกรณีที่กิจการไม่สามารถหาค่าตลาดซื้อขายคล่องของสินทรัพย์และหนี้สินทุกชนิดได้ ถ้าหากไม่มีราคาปัจจุบันในตลาดซื้อขายคล่องให้พิจารณาได้จาก ราคาปัจจุบันในตลาดซื้อขายคล่องของสินทรัพย์ที่มีสภาพหรือทำเลที่ตั้งแตกต่างกัน ทั้งนี้ได้มีการปรับปรุงสะท้อนให้เห็นถึงความแตกต่างนั้นแล้ว หรือพิจารณาจากราคาล่าสุดในตลาดที่มีระดับของการซื้อขายคล่องรองลงมา โดยปรับปรุงให้สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในสภาพเศรษฐกิจ หรือพิจารณาจากการประมาณการโดยคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต ซึ่งประเด็นต่อไปนี้เป็นประเด็นมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินในมาตรฐานการบัญชีแต่ละฉบับที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 16 เรื่องที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ได้กล่าวถึงการกำหนดให้มีการตีราคาที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ โดยใช้แนวทางเลือกปฏิบัติให้แสดงรายการที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ด้วยราคาที่ตีใหม่ ซึ่งราคาที่ตีใหม่หมายถึงมูลค่ายุติธรรม ณ วันที่มีการตีราคาใหม่ หักด้วยค่าเผื่อการด้อยค่าของสินทรัพย์ ทั้งนี้ได้มีการจำแนกราคาที่ใช้ในการบันทึกบัญชีการแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ ประเภท ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ ไว้เป็น 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 การแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ที่ไม่มีเนื้อหาเชิงพาณิชย์ ให้

บันทึกสินทรัพย์ที่ได้มาด้วยราคาตามบัญชี ส่วนกรณีที่ 2 การแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ที่มีเนื้อหาเชิงพาณิชย์ ให้บันทึกสินทรัพย์ที่ได้มาด้วยราคายุติธรรม

สำหรับแหล่งที่มาของมูลค่ายุติธรรมของที่ดิน อาคาร ได้จากราคาตลาดของสินทรัพย์นั้นซึ่งกำหนดโดยผู้ประเมินราคาอิสระ มูลค่ายุติธรรมของโรงงาน และอุปกรณ์ เป็นราคาตลาดที่ได้จากการประเมิน แต่ถ้าหากว่าไม่สามารถหาราคาตลาดได้ให้ใช้ราคาทุนปัจจุบัน (ราคาเปลี่ยนแทน) หักค่าเสื่อมราคาสะสมเป็นราคาตีใหม่ได้ ผู้เขียนขอยกตัวอย่างจากที่ได้ศึกษาข้อมูลในงบการเงินและการแสดงมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินของบริษัทที่เกิดขึ้นจริงในประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจ เพราะการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินสามารถสะท้อนให้เห็นถึงมูลค่าของกิจการได้ดีที่สุด ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน ตัวอย่าง บริษัท A จำกัด(มหาชน)และบริษัทย่อย แห่งหนึ่ง ได้มีการรับรู้มูลค่าที่ดิน โดยบริษัทรับรู้มูลค่าที่ดินเมื่อเริ่มแรกด้วยราคาทุน หลังจากนั้นก็ได้แสดงด้วยราคาประเมินตีราคาใหม่ ซึ่งบริษัทอิสระได้ทำการประเมินราคาทุกๆ 5 ปีโดยที่ดินมีนัยสำคัญบ่อยครั้ง ดังนั้นสิ่งที่บริษัทจะต้องคำนึงถึงคือการประเมินมูลค่าที่ดินบริษัทจะประเมินมูลค่าที่ดินได้ก็ต่อเมื่อมีข้อบ่งชี้ว่า ที่ดินอาจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญในมูลค่าที่ดินสำหรับในการบันทึกบัญชีที่ดินของบริษัทหากมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์สูงกว่าราคาบัญชีให้ตีราคาสินทรัพย์เพิ่มขึ้นและต้องบันทึกผลต่างของราคาทุนเดิม และราคาประเมินที่ตีราคาใหม่ในมูลค่าของที่ดินไว้ในบัญชี “ส่วนเกินทุนจากการตีราคาที่ดิน” แสดงการเปิดเผย ภายใต้อำนาจของ

ผู้ถือหุ้นในงบดุล หรือถ้าที่ดินนั้นเคยมีการตีราคาตลาดลงและรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายแล้วในปีก่อนให้นำมูลค่าที่ดินที่ตีราคาเพิ่มนั้นไปรับรู้เป็นรายได้ในปีปัจจุบันเป็นจำนวนไม่เกินส่วนที่เคยรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายปีก่อน แล้วจึงรับรู้ส่วนที่เหลือในบัญชีส่วนเกินทุนจากการตีราคาที่ดิน แต่ถ้าที่ดินนั้นเคยมีการตีราคาเพิ่มขึ้นและมียอดคงเหลือค้างในส่วนของผู้ถือหุ้นให้นำมูลค่าที่ดินที่ลดลงนั้นไปหักออกจากส่วนเกินทุนจากการตีราคาที่ดินก่อน แล้วจึงรับรู้ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่าย แต่ FASB ไม่ให้กิจการตีราคาที่ดินเพิ่มขึ้นได้ถ้าที่ดินนั้นมีมูลค่าลดลง ดังนั้นกิจการต้องมีการพิจารณาการด้อยค่าของที่ดินตามข้อบ่งชี้สำหรับสินทรัพย์ที่มีอายุมากกว่า 1 ปี เช่น อาคารและอุปกรณ์ก็ต้องใช้หลักการเดียวกัน และแสดงรายการในงบดุลด้วยราคาทุนเดิม หักค่าเสื่อมราคาสะสม และจะต้องมีการพิจารณาการด้อยค่าของสินทรัพย์ ด้วยไม่ใช่แสดงด้วยราคาตีราคาใหม่หักค่าเสื่อมราคาสะสมสินทรัพย์ ทั้งนี้การตีราคาสินทรัพย์ใหม่จะเพิ่มขึ้นบ่อยครั้งเพียงใดขึ้นอยู่กับความเคลื่อนไหวของมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ที่จะตีใหม่นั้น แต่ถ้ามูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ที่มีการตีราคาใหม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญบ่อยครั้ง กิจการก็ต้องตีราคาใหม่ทุกปี แต่ถ้าบริษัทดังกล่าวไม่ได้ทำตามข้อบ่งชี้ซึ่งทำให้การตีราคาที่ดินของบริษัทจะมีผลกระทบต่อผู้ใช้งบการเงิน

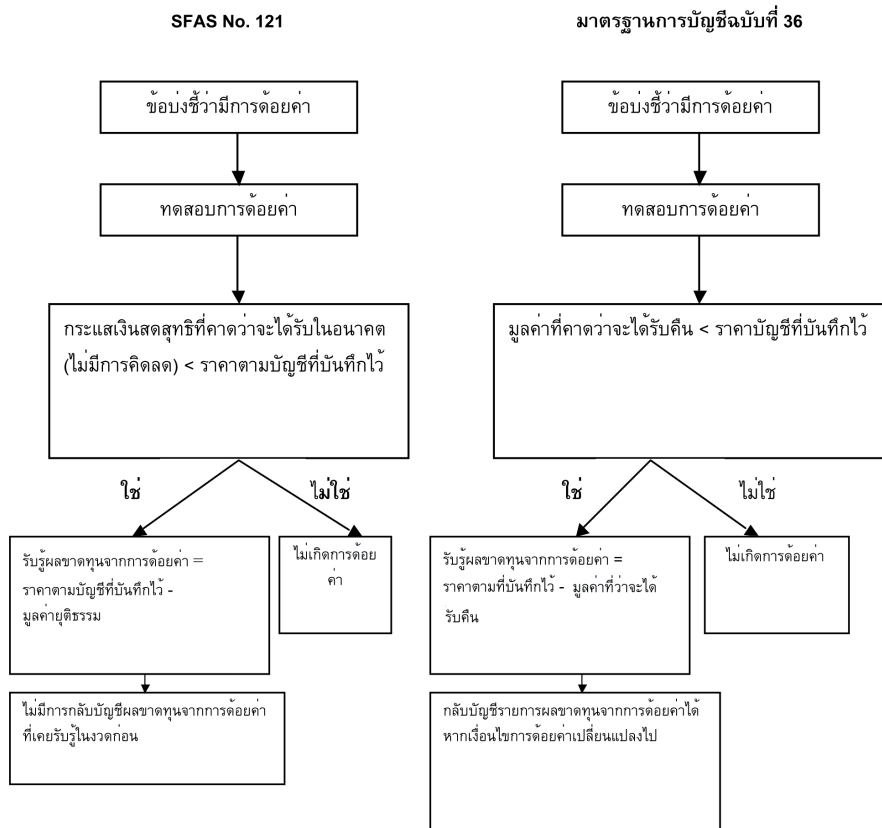
มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 34 เดิม
เรื่องการบัญชีสำหรับปรับโครงสร้างหนี้ มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ได้กำหนดการตีราคามูลค่ายุติธรรมระหว่างลูกหนี้และเจ้าหนี้ โดยกำหนดข้อบ่งชี้ว่า ลูกหนี้โอนอสังหาริมทรัพย์ สินทรัพย์อื่น หรือลูกหนี้บุคคลที่สาม ให้เจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้ทั้งหมด เจ้าหนี้ต้องบันทึกสินทรัพย์ที่รับโอน

ด้วยมูลค่ายุติธรรม แต่หากเจ้าหนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะนำสินทรัพย์ออกขายให้บันทึกสินทรัพย์เหล่านั้นด้วยมูลค่ายุติธรรมหักด้วยการประมาณค่าใช้จ่ายในการขาย และเจ้าหนี้ต้องบันทึกส่วนของเจ้าของที่ถูกหนี้โอนมาให้เพื่อชำระหนี้ทั้งหมดด้วยมูลค่ายุติธรรม ในกรณีที่เจ้าหนี้ยินยอมให้เปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการชำระหนี้เพียงอย่างเดียว ณ วันที่ปรับโครงสร้างหนี้ เจ้าหนี้จะต้องวัดมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนของหนี้ที่มีการปรับโครงสร้าง โดยอาจใช้มูลค่าใดต่อไปนี้ มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต คิดลดด้วยอัตราต้นทุนทางการเงินของเจ้าหนี้ หรือมูลค่ายุติธรรมของหนี้ หรือมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต คิดลดด้วยอัตราดอกเบี้ยที่แท้จริงตามสัญญาเดิม และหรือมูลค่ายุติธรรมของหลักประกัน จากการศึกษาของบริษัท B จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย บริษัทได้รับโอนสินทรัพย์ด้วยราคาประเมินของผู้ประเมินอิสระ จากการปรับโครงสร้างหนี้จากบริษัท C จำกัด(มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทย่อย และรับชำระหนี้เป็นเช็คลงวันที่ล่วงหน้า บริษัท B จำกัด (มหาชน)ได้ทำการบันทึกที่รับเช็คจากบริษัทย่อยด้วยมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต คิดลดด้วยอัตราต้นทุนทางการเงินของบริษัทที่จะต้องจ่ายเจ้าหนี้ตามสัญญาปรับโครงสร้างหนี้ ประเด็นจากบริษัท B (มหาชน จำกัด) ดังกล่าว มูลค่ายุติธรรมทั้งหมดมีจำนวนน้อยกว่าจำนวนหนี้ตามบัญชีก่อนปรับโครงสร้างหนี้ ดังนั้นบริษัท B (มหาชน จำกัด) จะต้องนำ

ผลขาดทุนจากการปรับโครงสร้างหนี้กับบริษัทย่อยไปบันทึกในงบกำไรขาดทุน และบริษัท B (มหาชน จำกัด) ต้องมีการรับรู้กำไรจากการปรับโครงสร้างหนี้ของบริษัทย่อยรวมในส่วนแบ่งกำไรจากเงินลงทุนตามวิธีส่วนได้เสียของบริษัทย่อยในงบการเงินเฉพาะบริษัท รวมทั้งบริษัทต้องตัดรายการบัญชีกับบริษัทย่อยในงบการเงินรวมด้วย แต่บริษัท B (มหาชน จำกัด) ไม่ได้นำผลขาดทุนจากการปรับโครงสร้างหนี้ไปแสดงในงบกำไรขาดทุน ไม่รับรู้กำไรจากการปรับโครงสร้างหนี้ และไม่มีการตัดบัญชีในรายการดังกล่าว ซึ่งทำให้งบการเงินไม่เป็นตามข้อบ่งชี้ ถือเป็นการตกแต่งงบและมีผลกระทบต่อผู้ใช้งบการเงินได้

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 36 เรื่องการด้อยค่าของสินทรัพย์ ในมาตรฐานการบัญชีได้กำหนดให้ตีราคาการด้อยค่าของสินทรัพย์ด้วยมูลค่ายุติธรรม โดยมีข้อบ่งชี้ว่า การเกิดการด้อยค่าให้ประมาณมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนของสินทรัพย์เมื่อมีข้อบ่งชี้ว่ารายการขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์อาจเกิดขึ้น ซึ่งกิจการจะต้องมีการทดสอบการด้อยค่าของสินทรัพย์ว่ามีการด้อยค่าจริงหรือไม่จากภาพข้างล่างเป็นการเปรียบเทียบแสดงให้เห็นถึงข้อบ่งชี้ของการด้อยค่าของสินทรัพย์ในมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 36 เรื่องการด้อยค่าของสินทรัพย์ ตาม IAS 36, (Impairment of Assets) กับ เรื่องการด้อยค่าของสินทรัพย์ตาม SFAS No.121 (Statement of Financial Accounting Standard)

ภาพการเปรียบเทียบแสดงข้อบ่งชี้ของการด้อยค่าของสินทรัพย์

จากภาพแสดงการเปรียบเทียบข้อบ่งชี้การด้อยค่าของสินทรัพย์ จะเห็นได้ว่า **SFAS No.121** เรื่องการด้อยค่าของสินทรัพย์ ระบุข้อบ่งชี้โดยทำการทดสอบการด้อยค่า กรณีที่มีการด้อยค่า เมื่อกระแสเงินสดสุทธิที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต (ไม่มีการคิดลด) ของสินทรัพย์ที่บันทึกต่ำกว่าราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ให้รับรู้รายการผลขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์ ซึ่งคำนวณได้จากมูลค่าราคาตามบัญชีที่บันทึกไว้หักด้วยมูลค่ายุติธรรม (มูลค่ายุติธรรมกำหนดโดย ราคาตลาด (ถ้ามี) หรือมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต) ให้รับรู้รายการขาดทุนจากการด้อยค่าเป็นค่าใช้จ่าย

จ่ายในงบกำไรขาดทุนทันที โดยไม่มีการกลับรายการบัญชีผลขาดทุนจากการด้อยค่าที่เคยรับรู้มาก่อน หรือถ้าสินทรัพย์นั้นได้เคยตีราคาเพิ่มให้หักรายการขาดทุนจากการด้อยค่าออกจากส่วนเกินทุนจากการตีราคาสินทรัพย์ก่อน สำหรับ **มาตรฐานการบัญชีการด้อยค่าของสินทรัพย์ฉบับที่ 36** ระบุข้อบ่งชี้โดยทำการทดสอบการด้อยค่า กรณีที่มีการด้อยค่าเมื่อมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืน (มูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนกำหนดโดยราคาขายสุทธิของสินทรัพย์หรือมูลค่าจากการใช้ แล้วแต่อย่างใดจะสูงกว่า) ต่ำกว่าราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ที่บันทึกไว้ให้รับรู้ผลขาดทุนจากการด้อยค่าซึ่งคำนวณได้จากราคาตาม

บัญชีที่บันทึกไว้ หักด้วยมูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนให้รับรู้รายการขาดทุนจากการด้อยค่าเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนทันที โดยมีการกลับรายการบัญชีผลขาดทุนจากการด้อยค่าที่เคยรับรู้มาก่อน หากเงื่อนไขการด้อยค่าเปลี่ยนแปลงไป จากการเปรียบเทียบข้อบ่งชี้ของการด้อยค่าของสินทรัพย์ในมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 36 เรื่อง การด้อยค่าของสินทรัพย์ ตาม IAS 36, (Impairment of Assets) กับเรื่องการด้อยค่าของสินทรัพย์ตาม SFAS No.121 (Statement of Financial Accounting Standard) จะมีความใกล้เคียงกัน ยกเว้นเรื่องเงื่อนไขการกลับรายการผลขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์ และโอกาสที่สินทรัพย์จะเกิดการด้อยค่ามีน้อยกว่าการปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 36 กล่าวคือ ถ้ามูลค่าที่คาดว่าจะได้รับคืนใช้มูลค่าจากการใช้ของสินทรัพย์ กิจการต้องประมาณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับและกระแสเงินสดจ่ายในอนาคตโดยใช้อัตราคิดลดที่เหมาะสม

สำหรับแหล่งที่มาของมูลค่ายุติธรรมจากการด้อยค่าของสินทรัพย์ ได้จากราคาขายสุทธิของสินทรัพย์ ให้ใช้ราคาที่เกิดจากการต่อรองอย่างเป็นอิสระ ในขณะที่ผู้ซื้อและผู้ขายมีความรอบรู้และเต็มใจในการแลกเปลี่ยน หักด้วยต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการจำหน่ายสินทรัพย์และมูลค่าจากการใช้ให้ประมาณจากมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับและกระแสเงินสดจ่ายในอนาคตที่เกิดจากการใช้สินทรัพย์อย่างต่อเนื่อง และจากการจำหน่ายสินทรัพย์ ณ วันสิ้นอายุใช้งาน โดยใช้อัตราคิดลดที่เหมาะสม ตัวอย่างจากการศึกษาบริษัท D จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย ในระหว่างปีอาคารของบริษัท E จำกัด(มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทในเครือ อาคาร

เกิดการด้อยค่าเนื่องจากบริษัทได้หยุดการประกอบกิจการเย็บผ้าและเตาแก๊ส เพราะต้นทุนการประกอบสินค้าดังกล่าวสูงกว่าต้นทุนที่สั่งจากผู้ผลิตโดยตรงจากในประเทศและต่างประเทศ จากประเด็นดังกล่าวบริษัทได้นำราคายุติธรรมหรือราคาตลาดมาใช้พิจารณาประกอบการขายและจำหน่ายที่อยู่ระหว่างดำเนินการ และบริษัทมีการตั้งค่าเผื่อจากการด้อยค่าของสินทรัพย์ที่เป็นเงินสด ในกรณีเช่นนี้อาคารที่ด้อยค่าไม่ควรนำไปรวมอยู่ในอาคารของหน่วยสินทรัพย์ทั้งหมดที่เป็นเงินสด แต่บริษัทได้นำอาคารที่ด้อยค่าไปรวมอยู่ในอาคารรวมของหน่วยสินทรัพย์ทั้งหมดที่เป็นเงินสด จึงทำให้การเปิดเผยมูลค่ายุติธรรมมีความไม่ชัดเจนและมีความคลุมเครือซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจในการใช้งบการเงิน

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 40 (เดิม)
เรื่อง การบัญชีสำหรับเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุน มาตรฐานได้มีการกำหนดแนวทางการตีราคาเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุน ณ วันสิ้นงวด ด้วยมูลค่ายุติธรรม โดยกิจการต้องแสดงหลักทรัพย์เพื่อค่าและหลักทรัพย์เผื่อขายในงบดุลด้วยมูลค่ายุติธรรมและการโอนเปลี่ยนประเภทของเงินลงทุน ให้ใช้มูลค่ายุติธรรมในการบันทึกบัญชี สำหรับแหล่งที่มาของมูลค่ายุติธรรมได้จากราคาตลาดที่เผยแพร่ต่อบุคคลทั่วไปเป็นมูลค่ายุติธรรม แต่ถ้าหากไม่มีตลาดซื้อขายคล่องรองรับให้ใช้อ้างอิงจากราคาตลาดของตราสารอื่นที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับตราสารที่กำลังพิจารณา หรือใช้วิธีประมาณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ตัวอย่าง บริษัท F จำกัด (มหาชน) และบริษัทย่อย บริษัทที่มีเงินลงทุนระยะยาวในตราสารหนี้ ในความต้องการของ

ตลาดและหน่วยลงทุนที่ไม่ใช่หลักทรัพย์จดทะเบียนถือเป็นหลักทรัพย์เฉื่อยขาย บริษัทได้แสดงตามมูลค่ายุติธรรมของหลักทรัพย์จดทะเบียน จากประเด็นมูลค่ายุติธรรมของหลักทรัพย์จดทะเบียนของบริษัท บริษัทจะต้องคำนวณจากราคาเสนอซื้อครั้งสุดท้าย ณ วันสิ้นทำการสุดท้ายของปีของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือมูลค่าสินทรัพย์สุทธิของหน่วยลงทุนตามลำดับ และบริษัทควรรับรู้มูลค่าเปลี่ยนแปลงเป็นรายการแยกต่างหากในส่วนของผู้ถือหุ้นภายใต้หัวข้อขาดทุนที่ยังไม่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงมูลค่าเงินลงทุน

มาตรฐานการรายงานทางการเงินฉบับที่ 3 เรื่อง การรวมธุรกิจ มาตรฐานการบัญชีฉบับนี้ได้กำหนดให้ตีราคาการรวมธุรกิจด้วยมูลค่ายุติธรรม โดยการรวมธุรกิจด้วยวิธีการซื้อธุรกิจต้องมีการปรับมูลค่าสินทรัพย์และหนี้สินของกิจการที่ถูกซื้อให้เป็นมูลค่ายุติธรรมเสียก่อน แล้วจึงรับรู้ผลต่างระหว่างมูลค่าต้นทุนในการซื้อธุรกิจที่บริษัทผู้ซื้อจ่ายไปกับมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ที่ได้มาเป็นค่าความนิยมจากการซื้อธุรกิจ และให้ประเมินการด้อยค่าของค่าความนิยมโดยไม่ให้มีการตัดจำหน่ายค่าความนิยมเนื่องจากค่าความนิยมจากการซื้อธุรกิจไม่ใช่สินทรัพย์ที่จะมีการใช้ประโยชน์หมดไปเท่าๆ กันทุกปี และไม่ใช่สินทรัพย์ที่มีการเสื่อมสภาพไปตามเวลา แต่เป็นสินทรัพย์ที่มีอายุการใช้งานไม่จำกัดและอาจมีมูลค่าสูงขึ้น

สำหรับแหล่งที่มาของมูลค่ายุติธรรมได้จากหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดในราคาเสนอซื้อปัจจุบันและหลักทรัพย์ที่ไม่อยู่ในความต้องการของตลาด โดยประมาณมูลค่าพิจารณาถึงอัตราส่วนของราคาตลาดต่อกำไร อัตราผลตอบแทนจากเงินปันผล อัตราการ

เจริญเติบโตที่คาดไว้ของหลักทรัพย์ที่เปรียบเทียบกันได้ของกิจการที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จากลูกหนี้ซึ่งพิจารณาจากมูลค่าปัจจุบันของจำนวนที่ได้รับสุทธิจากค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ค่าใช้จ่ายในการเก็บหนี้ และพิจารณาได้จากสินค้าคงเหลือซึ่งประกอบด้วย สินค้าสำเร็จรูปและสินค้าที่มีไว้เพื่อขายให้พิจารณาจากราคาขายหักผลรวมของค่าใช้จ่ายในการขายกับจำนวนกำไรที่ผู้ขายควรได้รับ สินค้าระหว่างทำให้พิจารณาจากราคาขายของสินค้าสำเร็จรูปหักด้วยต้นทุนการผลิตต่อจนเสร็จหักค่าใช้จ่ายในการขายหักกำไรที่ผู้ขายควรได้รับ ส่วนวัตถุดิบให้พิจารณาจากราคาเปลี่ยนแทนปัจจุบัน ที่ดินและอาคารให้พิจารณาจากราคาตลาด โรงงานและอุปกรณ์ให้พิจารณาราคาตลาดปกติ ซึ่งกำหนดโดยการประเมินราคาหากไม่สามารถหาราคาตลาดได้ให้ใช้ราคาเปลี่ยนแทนหักค่าเสื่อมราคาสะสม ส่วนเจ้าหนี้การค้า ตัว เงินจ่าย เงินกู้ระยะยาว หนี้สิน ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย และหนี้สินอื่น พิจารณาจากมูลค่าปัจจุบันของจำนวนที่ต้องจ่ายตามเงื่อนไข ตัวอย่าง ธนาคาร G จำกัด(มหาชน) และบริษัทย่อย มีประเด็นที่สำคัญคือธนาคาร G จำกัด(มหาชน) ได้สัญญาการโอนกิจการกับธนาคาร H จำกัด(มหาชน) ต่อมาธนาคาร G จำกัด(มหาชน) ได้รับโอนสินทรัพย์จำนวน 189,224.35 ล้านบาท และหนี้สินจำนวน 181,930.60 ล้านบาท จากธนาคาร H จำกัด(มหาชน) โดยถือเอาตามมูลค่าตามบัญชี ณ วันที่ได้ทำสัญญาการโอนกิจการทำให้มีส่วนต่างเกิดขึ้น กรณีเช่นนี้ ส่วนต่างจากการรับโอนกิจการจะสูงกว่าหนี้สินจำนวน 7,293.75 ล้านบาท ซึ่งในการรับโอนสินทรัพย์และหนี้สินต้องเป็นมูลค่ายุติธรรมเท่านั้น และจะต้องใช้แนวคิดเป็นไปตามมาตรฐานการรวมธุรกิจและ

ธนาคาร G จำกัด(มหาชน)ได้จ่ายชำระเพื่อซื้อธนาคาร H จำกัด(มหาชน) 5,293.75 ล้านบาท เกิดค่าความนิยมจำนวน 2,000 ล้านบาท ธนาคาร G จำกัด(มหาชน) ได้ทำการตัดค่าความนิยมระยะเวลาไม่เกิน 20 ปี โดยตัดค่าความนิยมเท่าๆ กันทุกปี ซึ่งไม่ได้ทำการทดสอบการด้อยค่า และบันทึกการรวมธุรกิจตามวิธีรวมส่วนได้เสีย ในกรณีเช่นนี้ถือว่า เป็นการตกแต่งตัวเลขทางการเงินบัญชี ซึ่งจะมีผลกระทบต่อผู้ใช้งบการเงินได้

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 32 เรื่อง การแสดงรายการสำหรับเครื่องมือทางการเงิน ได้กำหนดให้ตีราคาด้วยมูลค่ายุติธรรมโดยกิจการต้องเปิดเผยมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ทางการเงินและหนี้สินทางการเงินแต่ละประเภททั้งที่รับรู้และไม่รับรู้ในงบดุล สำหรับแหล่งที่มาของมูลค่ายุติธรรมได้จากเครื่องมือทางการเงินที่ซื้อขายกันในตลาดซื้อขายคล่อง ให้ใช้ราคาตลาดปัจจุบันนั้น แต่ถ้าหากไม่มีตลาดซื้อขายคล่อง ให้ประมาณมูลค่ายุติธรรมโดยใช้วิธีวัดมูลค่าซึ่งให้ผลการประมาณที่น่าเชื่อถือ ตัวอย่างประเด็นของบริษัท การบิน จำกัด(มหาชน) และบริษัท ย่อย บริษัทที่มีมูลค่ายุติธรรมของเครื่องมือทางการเงินคือ จำนวนเงินที่ใช้แลกเปลี่ยนทรัพย์สินและชำระหนี้สินระหว่างบุคคลที่มีความรู้และเต็มใจที่จะแลกเปลี่ยน โดยมีการต่อรองที่เป็นอิสระและไม่เกี่ยวข้องกัน ทั้งนี้การประมาณมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงินของบริษัท การบิน จำกัด(มหาชน) ประกอบไปด้วย เงินสดและเงินฝากธนาคาร เงินลงทุนระยะสั้น เจ้าหนี้การค้า เงินกู้ยืมเงินค้างจ่าย บริษัทได้แสดงมูลค่ายุติธรรมโดยประมาณตามจำนวนเงินที่แสดงในงบดุลได้แก่ เงินลงทุนชั่วคราวแสดงมูลค่ายุติธรรมตามราคา

ตลาด เงินลงทุนทั่วไปแสดงมูลค่ายุติธรรมโดยประมาณจากราคาตามบัญชีสุทธิจากค่าเผื่อการด้อยค่า สำหรับเงินลงทุนในตราสารทุนที่มีราคาตลาดแสดงมูลค่ายุติธรรมตามราคาตลาด และลูกหนี้การค้าแสดงมูลค่ายุติธรรมจากยอดลูกหนี้การค้าสุทธิจากค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญตามบัญชี ซึ่งการแสดงผลมูลค่ายุติธรรมดังกล่าวเป็นไปตามแนวทางของมาตรฐานการบัญชี แต่ทั้งนี้ควรนำมาตราฐาน International Financial Reporting Standard (IFRS) ฉบับที่ 7 เรื่องการเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน และฉบับที่ 39 เรื่องการรับรู้และการวัดมูลค่าเครื่องมือทางการเงินมาประกอบด้วยกันเมื่อการจัดทำงบการเงินของธุรกิจ

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 38 เรื่อง สินทรัพย์ไม่มีตัวตน มาตรฐานฉบับนี้ได้มีการกำหนดแนวทางในการตีราคาสินทรัพย์ไม่มีตัวตนด้วยมูลค่ายุติธรรม โดยกำหนดว่าสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่ได้มาพร้อมกับการรวมธุรกิจต้องกำหนดราคาทุนของสินทรัพย์ไม่มีตัวตนขึ้นตามเกณฑ์มูลค่ายุติธรรม โดยมีแนวทางที่อาจเลือกปฏิบัติหลังจากที่รับรู้เมื่อเริ่มแรก กิจการต้องแสดงสินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนด้วยราคาตีใหม่ ซึ่งเท่ากับมูลค่ายุติธรรม ณ วันที่ตีราคาใหม่หักด้วยค่าตัดจำหน่ายสะสมและค่าเผื่อการด้อยค่า สำหรับแหล่งที่มาของมูลค่ายุติธรรมกรณีที่ได้สินทรัพย์ไม่มีตัวตนมาพร้อมกับการรวมธุรกิจ มูลค่ายุติธรรมได้จากราคาที่เผยแพร่ต่อสาธารณชนของตลาดซื้อขายคล่องและจากแหล่งการตีราคาสินทรัพย์ไม่มีตัวตนใหม่ ราคาที่ได้เป็นราคาที่ได้จากตลาดซื้อขายคล่อง ตัวอย่าง บริษัท J จำกัด(มหาชน) และบริษัทย่อย ประเด็นเกี่ยวกับสิทธิการเช่าอาคารบริษัทแสดงตามราคาทุนหลังหักค่าตัดจำหน่ายสะสม และค่าตัดจำหน่ายใช้วิธีเส้น

ตรงตามอายุสัญญาเช่า เครื่องหมายการค้าและค่าความนิยม บริษัทย่อยในต่างประเทศ ซึ่งทำให้เครื่องหมายการค้าและค่าความนิยมไม่มีกำหนดหมดอายุและไม่มีกำหนดจำหน่ายอีกต่อไป ทั้งนี้ให้มีการประเมินการด้อยค่าอย่างน้อยปีละครั้งแทน ส่วนเครื่องหมายการค้าและค่าความนิยมของบริษัท J จำกัด(มหาชน) และบริษัทย่อย ตัดจำหน่ายเป็นค่าใช้จ่ายโดยวิธีเส้นตรงในระยะเวลา 5 ถึง 20 ปี ในกรณีเช่นนี้สินทรัพย์ไม่มีตัวตนต้องมีการทดสอบการด้อยค่าก่อนที่จะทำการตัดจำหน่ายเป็นค่าใช้จ่าย ถ้าไม่เกิดการด้อยค่าจริงก็สามารถตัดเป็นค่าใช้จ่ายได้ แต่ถ้าทดสอบแล้วมีการด้อยค่าจะตัดเป็นค่าใช้จ่ายไม่ได้ ให้แสดงเป็นผลขาดทุนจากการด้อยค่าของสินทรัพย์นั้น

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 41 เรื่อง การเกษตร มาตรฐานฉบับนี้ได้ กำหนดแนวทางให้ตีราคามูลค่ายุติธรรม โดยสินทรัพย์ชีวสาร (สัตว์หรือพืชที่มีชีวิตเช่น แกะ โค นม สุกร ต้นไม้ในป่าปลูก ต้นอ้อย เกาฮุ่น เป็นต้น) ต้องวัดมูลค่า ณ ทุกวันที่ในงบดุลด้วยมูลค่ายุติธรรมหักด้วยประมาณการค่าใช้จ่าย ณ จุดขาย สำหรับผลผลิตทางการเกษตร (ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้จากสินทรัพย์ชีวสาร) ที่เกิดจากสินทรัพย์ชีวสารของกิจการต้องวัดมูลค่ายุติธรรม ณ จุดเก็บเกี่ยวหักด้วยประมาณการค่าใช้จ่าย ณ จุดขาย สำหรับแหล่งที่มาของมูลค่ายุติธรรมให้ใช้ราคาที่อ้างอิงในตลาดซื้อขายคล่อง หากไม่มีราคาตลาดซื้อขายคล่องให้ใช้ราคาของรายการธุรกรรมล่าสุดที่เกิดขึ้นในตลาด หรือราคาตลาดของสินทรัพย์อื่นที่คล้ายคลึงกัน หรือราคาเทียบเคียง แต่ถ้ายังไม่สามารถหาราคาตลาดได้อีกให้ใช้มูลค่าปัจจุบัน

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 40 เรื่อง

อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน มาตรฐานฉบับนี้กำหนดให้ตีราคาด้วยมูลค่ายุติธรรม โดยในการวัดมูลค่าภายหลังการรับรู้มูลค่าเริ่มแรกของอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุนสามารถเลือกใช้วิธีมูลค่ายุติธรรมหรือวิธีราคาทุน หากเลือกวิธีใดแล้วควรใช้นโยบายการบัญชีนั้นสำหรับอสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุนทั้งหมดของกิจการ ส่วนแหล่งที่มาของมูลค่ายุติธรรมได้จากการประเมินมูลค่าจากผู้ประเมินราคาอิสระราคาตลาดของสินทรัพย์ แต่ถ้าหากไม่มีราคาปัจจุบันในตลาดซื้อขายคล่องให้ใช้ราคาปัจจุบันในตลาดซื้อขายคล่องของอสังหาริมทรัพย์ที่มีลักษณะสภาพหรือทำเลที่ตั้งที่แตกต่างกันได้หรือราคาล่าสุดในตลาดที่มีระดับการซื้อขายคล่องรองลงมา หรือการประมาณการโดยคำนวณมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต

สำหรับประเด็นที่สำคัญจากผลของการใช้แนวคิดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินที่มีผลกระทบต่อผู้ใช้งบการเงินมีหลายประเด็นด้วยกันคือ

ประเด็นที่ 1 จากการใช้มูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินดังกล่าวทำให้ผู้ใช้งบการเงินอาจรู้สึกว่าการเงินขึ้นอยู่กับการดุลยพินิจของกิจการและมีความซับซ้อนยากต่อการเข้าใจ ซึ่งการได้รับประโยชน์จากข้อมูลบัญชีและการเงินที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงมีน้อยลง

ประเด็นที่ 2 ผู้ใช้งบการเงินเริ่มย้อนมาตั้งข้อสังเกตว่างบการเงินนั้นจะสะท้อนมูลค่าเศรษฐกิจที่แท้จริงของกิจการหรือไม่

ประเด็นที่ 3 จากการวิจัย ของ Hermann and Thomas, (Oregon State University, 2002) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้มูลค่ายุติธรรมในการประเมินค่า ที่ดิน อาคาร และ

อุปกรณ์ พบว่า การใช้มูลค่ายุติธรรมในการประเมินค่าที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์จะมีความสัมพันธ์ต่อราคาหุ้นในกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพยากรณ์กำไรในอนาคตที่ดีกว่าราคาหุ้น (Historical Cost) เนื่องจากมูลค่ายุติธรรมให้ข้อมูลที่ทันต่อเวลามากกว่าราคาหุ้นและสามารถตรวจสอบได้อย่างมีเหตุผลในปัจจุบัน แม้ว่าการใช้มูลค่ายุติธรรมจะเป็นการประมาณการณแต่ก็สามารถใช้ข้อมูลในงบการเงินเป็นสัญญาณเพื่อบอกปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ล่วงหน้า ดังนั้นการหามูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ที่ไม่มีตลาดรองรับจึงต้องใช้วิธีอื่นเพื่อหามูลค่ายุติธรรม นอกจากนั้นยังพบอีกว่าบางรายการมีจำนวนเงินสูงเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวม เช่น งบการเงินของธนาคารที่มีรายการเงินลงทุนในลูกหนี้อยู่จำนวนมากถึงร้อยละ 60 ที่ไม่มีตลาดซื้อขายคล่องรองรับ ทำให้ธุรกิจธนาคารต่อต้านแนวคิดมูลค่ายุติธรรม ทั้งนี้การที่ธนาคารใช้วิธี mark-to-market ทำให้เกิดความผันผวนของมูลค่าเงินให้สินเชื่อที่ปรับโครงสร้างหนี้ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยจะมีผลกระทบต่อเงินกองทุนของธนาคารและการจัดอันดับความน่าเชื่อถือของธนาคาร นอกจากนั้นทำให้การรายงานผลการดำเนินงานมีความผันผวนตามราคาตลาดหรือมูลค่ายุติธรรม ส่วนการคิดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ในแต่ละบริษัทมีความแตกต่างกัน ถึงแม้ว่าจะเป็นสินทรัพย์รายการเดียวกันทำให้ได้มูลค่ายุติธรรมที่แตกต่างกันและเปรียบเทียบกันได้น้อยลง

ประเด็นที่ 4 งบการเงินแสดงด้วยมูลค่ายุติธรรมเป็นเพียงข้อมูลหนึ่งที่นำมาใช้ในการตัดสินใจ แต่ยังมีปัจจัยอื่นที่ไม่ปรากฏในงบการเงิน ซึ่งต้องถูกนำมาพิจารณาประกอบการ

ตัดสินใจ เช่นการรับรู้รายได้ของการดำเนินงานในอนาคต (Future Earnings)

ประเด็นที่ 5 การใช้มูลค่ายุติธรรมเป็นการประมาณโดยไม่ได้ใช้จากหลักพื้นฐานของการรับรู้รายได้ของการดำเนินในกิจการหลัก (Core Earnings) แต่รวมถึงกำไรหรือขาดทุนจากการปรับมูลค่ายุติธรรมซึ่งไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้หลักที่เป็นข้อมูลเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ ซึ่งการใช้มูลค่ายุติธรรมบางรายการกระทบต่อส่วนของผู้ถือหุ้นโดยตรงและไม่ผ่านงบกำไรขาดทุน ดังนั้นมูลค่ายุติธรรมหรือราคาตลาดไม่ได้หมายความว่าสินทรัพย์นั้นจะสามารถขายได้ในราคานั้นๆ ทั้งในตลาดที่ดำเนินการอยู่(c)ในตลาดที่ซื้อขายคล่อง(Organizes and Liquid Market)

ประเด็นที่ 6 การประมาณมูลค่ายุติธรรมของหนี้สินของกิจการที่สถานะทางการเงินแยกลงจะส่งผลให้มูลค่าของหนี้สินลดลงและเกิดการรับรู้รายได้จากมูลค่าของหนี้สินที่ลดลงจึงเปรียบเสมือนการโอนความมั่งคั่ง (Wealth) จากเจ้าหนี้ไปสู่ผู้ถือหุ้น (Equity Holders) จึงไม่เป็นการสะท้อนถึงเศรษฐกิจที่แท้จริงของกิจการ

ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

ตามที่ผู้เขียนได้ทำการศึกษาและรวบรวมแนวคิดมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินในมาตรฐานการบัญชีจะเห็นว่า การนำมูลค่ายุติธรรมมาใช้กับสินทรัพย์และหนี้สินจะสะท้อนถึงมูลค่าที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเมื่อมีตลาดที่สมบูรณ์และมีความเท่าเทียมกันในทางเศรษฐกิจ แม้กระทั่งสินทรัพย์ไม่มีตัวตนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความชำนาญในการจัดการสินทรัพย์ที่เพิ่ม Synergies หรือ Option ก็สะท้อน

มูลค่าทั้งหมดในงบการเงิน และการใช้มูลค่า ยุติธรรมของสินทรัพย์และหนี้สินในการบันทึกบัญชีในปัจจุบันมาใช้กับสินทรัพย์หนี้สินบาง ชนิดเท่านั้น บางรายการยังใช้ราคาทุน ซึ่งจะเป็น การส่งผลให้งบดุลเป็นเพียงการนำเสนอมูลค่า ยุติธรรมเพียงบางส่วนเท่านั้น

จะเห็นได้ว่าการจัดทำงบการเงินแบบเดิม รายการสินทรัพย์ในงบดุลจะแสดงรายการมูลค่า ทางบัญชีด้วยราคาทุน (Historical Cost) ทักค่า เสื่อมราคาสะสมหรือรายการตัดบัญชี สำหรับ รายได้จะแสดงถึงรายได้จากการดำเนินงาน หลักของกิจการและจะเกิดกำไรหรือขาดทุน จากสินทรัพย์เมื่อมีการจำหน่ายไปจริงเท่านั้น และเมื่องบการเงินเริ่มมีการประมาณมูลค่า สินทรัพย์หลายรายการมากขึ้น โดยใช้มูลค่า ยุติธรรมหรือการปรับค่าตามราคาตลาดที่มี

ความผันผวนทำให้งบการเงินได้รับผลกระทบ จากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของสินทรัพย์ มากขึ้น ถ้ามูลค่ายุติธรรมไม่สามารถกำหนดได้ อย่างเหมาะสม (is not well defined) ก็ สามารถนำแนวคิดของ Entry Value, Exit Value, และ Value-in-use เพื่อมากำหนด มูลค่ายุติธรรมแทนได้ กล่าวโดยสรุปแล้วมูลค่า ยุติธรรมที่นำมาใช้ในมาตรฐานการบัญชีแต่ละ ฉบับที่เกี่ยวข้องจะถูกกำหนดโดยราคาตลาดซื้อ ขายคล่องหรือตลาดรองรับ ราคาตลาดล่าสุดที่ มีระดับของการซื้อขายคล่องรองลงมา ราคา ตลาดของสินทรัพย์อื่นที่คล้ายกัน ราคาเทียบ เคียงที่สามารถเทียบกันได้ซึ่งเป็นราคาที่เป็น ไปได้ และมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิ ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคตนั่นเอง

บรรณานุกรม

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 4.

“การรวมธุรกิจ”. พานิชย์อิเล็กทรอนิกส์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :

<http://www.dbd.go.th> สืบค้น 11 ก.ค. 2552

____ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 16. “ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์”. พานิชย์อิเล็กทรอนิกส์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.dbd.go.th> สืบค้น 22 ก.ค. 2552

____ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 27. “งบการเงินรวมและงบการเงินเฉพาะ”. พานิชย์อิเล็กทรอนิกส์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.dbd.go.th> สืบค้น 22 ก.ค. 2552

____ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 32. “การแสดงรายการสำหรับเครื่องมือทางการเงิน”. พานิชย์อิเล็กทรอนิกส์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.dbd.go.th> สืบค้น 25 ก.ค. 2552

____ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 36. “การด้อยค่าของสินทรัพย์”. พานิชย์อิเล็กทรอนิกส์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.dbd.go.th> สืบค้น 10 ก.ค. 2552

____ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 38. “สินทรัพย์ไม่มีตัวตน”. พานิชย์อิเล็กทรอนิกส์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.dbd.go.th> สืบค้น 11 ก.ค. 2552

____ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 40. “อสังหาริมทรัพย์เพื่อการลงทุน”. พานิชย์อิเล็กทรอนิกส์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.dbd.go.th> สืบค้น 10 ก.ค. 2552

____ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 40(เดิม). “การบัญชีสำหรับเงินลงทุนในตราสารหนี้และตราสารทุน”. พานิชย์อิเล็กทรอนิกส์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.dbd.go.th> สืบค้น 22 ก.ค. 2552

____ มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 41. “การเกษตร”. พานิชย์อิเล็กทรอนิกส์. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://www.dbd.go.th> สืบค้น 12 ก.ค. 2552

AICPA, Accounting for Derivative Instruments and Hedging Activities,
Statement of Financial Accounting Standard No. 133, Norwalk,
Conn : 1998

AICPA, Accounting for Business Combinations, *Statement of Financial
Accounting Standard No. 141*, Norwalk, Conn : 2001

AICPA, Accounting for Goodwill and Intangible Assets, *Statement of
Financial Accounting Standard No. 142*, Norwalk, Conn : 2001

Hermann and Thomas, *"The Use of Fair Value for Assets and Liabilities."*
Oregon State University , 2002

IASC, Business Combinations, *International Accounting Standard No.22*,
1998

การใช้เขตอำนาจของรัฐต่อผู้กระทำความผิด
โดยวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

State Jurisdiction over a Criminal
through an Extradition

อภิญญา เลื่อนฉวี*

Apinya Luernshavee

* รองศาสตราจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Associate Professor, Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University.

บทคัดย่อ

บทความนี้กล่าวถึงหลักเกณฑ์สำคัญของกฎหมายระหว่างประเทศในเรื่องเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เนื่องจากรัฐแต่ละรัฐไม่สามารถดำเนินการจับกุมบุคคลผู้กระทำความผิดตามกฎหมายอาญาของรัฐหนึ่งแต่อยู่ในรัฐต่างประเทศได้ เพราะรัฐแต่ละรัฐย่อมมีอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐเหนือประชากรของรัฐภายในอาณาเขตดินแดนของรัฐตนเท่านั้น การส่งผู้ร้ายข้ามแดนจึงเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะป้องกันไม่ให้อาชญากรข้ามชาติใช้ข้อได้เปรียบจากข้อจำกัดของการบังคับใช้กฎหมาย หรือช่องว่างอันเกิดจากความแตกต่างของกฎหมายและแนวปฏิบัติระหว่างประเทศเพื่อหลบหนีจากกระบวนการยุติธรรม

คำสำคัญ : การส่งผู้ร้ายข้ามแดน

Abstract

The article analyses the main principles of the International Law relating to the extradition. The consensus in international law is that a state does not have any obligation to surrender an alleged criminal to a foreign state as one principle of sovereignty is that every state has legal authority over the people within its borders. Extradition should be regarded as a tool to prevent the fleeing away of transnational criminals who usually snatch the advantages from the limits of law enforcement, which often end at the border, as well as loopholes arising from the different laws and practices among nations to escape from justice.

Keywords : Extradition

เขตอำนาจของรัฐ (State Jurisdiction) เป็นความสามารถในการออกและบังคับการตามกฎหมายภายในรัฐ ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐไม่เพียงแต่ใช้ความสามารถดังกล่าวเพื่อการจัดการบริหารและการปกครองภายในดินแดนของตนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการใช้อำนาจเพื่อกำหนดสิทธิและหน้าที่ของตนในสังคมระหว่างประเทศ หรือเพื่อปกป้องและคุ้มครองผลประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของตนจากการละเมิดอธิปไตยของรัฐอื่นด้วย อาจกล่าวได้ว่า เขตอำนาจของรัฐเป็นเงื่อนไขสำคัญที่กำหนดบทบาทของรัฐในการมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน รัฐอธิปไตยทั้งหลายย่อมใช้ความสามารถดังกล่าวเหนือบุคคล ทรัพย์สิน หรือเหตุการณ์ โดยอาศัยจุดเกาะเกี่ยวบางประการที่กฎหมายระหว่างประเทศรับรอง โดยไม่ต้องคำนึงว่าบุคคลนั้นจะมีสัญชาติใดหรือทรัพย์สินนั้นจะเป็นของผู้ใด เว้นแต่จะมีความตกลงระหว่างประเทศกำหนดไว้เป็นประการอื่น หรือมีกฎหมายระหว่างประเทศกำหนดเป็นข้อยกเว้นไว้ เช่น บุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตและกงสุล เป็นต้น

รัฐอธิปไตยอาจใช้เขตอำนาจในการบัญญัติกฎหมาย (Prescriptive Power) โดยผ่านกระบวนการของฝ่ายนิติบัญญัติ และเขตอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย (Enforcement Power) โดยฝ่ายบริหาร และเขตอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี (Judicial Power) โดยฝ่ายตุลาการ ดังนั้น รัฐอาจตรากฎหมายที่มี

ผลกระทบต่อบุคคล ทรัพย์สิน หรือเหตุการณ์ต่างๆ ส่วนฝ่ายบริหารก็อาจบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยการจับกุมบุคคล ยึดทรัพย์สิน หรือกระทำการบางอย่างเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น ในขณะที่ฝ่ายตุลาการก็จะพิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวกับบุคคล ทรัพย์สิน หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น คำว่า “เขตอำนาจของรัฐ” จึงมีความหมายกว้างกว่า “เขตอำนาจของศาล” ที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในของรัฐ ทั้งนี้เพราะเขตอำนาจของศาลเป็นเพียงแขนงหนึ่งของการใช้เขตอำนาจของรัฐนั่นเอง²

กฎหมายระหว่างประเทศได้กำหนดหลักการเกี่ยวกับการใช้เขตอำนาจของรัฐต่อผู้กระทำความผิดไว้ดังนี้

1. กรณีที่ผู้กระทำความผิดมีตัวตนอยู่ในรัฐ ถ้าปรากฏว่าผู้กระทำความผิดปรากฏตัวในดินแดนอาณาเขตของรัฐ ไม่ว่าจะมีสัญชาติของรัฐนั้นหรือไม่ก็ตาม รัฐดังกล่าวย่อมมีอำนาจอธิปไตยโดยสมบูรณ์ที่จะดำเนินการจับกุมสอบสวน และดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดนั้นได้เต็มที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ของรัฐนั้น

2. กรณีที่ผู้กระทำความผิดมีตัวตนอยู่นอกรัฐ ถ้าปรากฏว่าผู้กระทำความผิดอยู่นอกดินแดนอาณาเขตของรัฐ หากรัฐดังกล่าวประสงค์จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีในศาลของตน จะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายระหว่างประเทศกำหนดไว้ซึ่งมีอยู่ 2 แนวทางคือ

² ศ.ดร.จุมพต สายสุนทร กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยเขตอำนาจของรัฐและความคุ้มกันจากเขตอำนาจของรัฐ

ก. การจับกุมผู้กระทำความผิดเอง การที่รัฐจะใช้อำนาจของรัฐไปจับกุมบุคคลซึ่งปรากฏตัวในดินแดนของรัฐอื่นนั้น การกระทำดังกล่าวย่อมถือว่าเป็นการล่วงละเมิดอธิปไตยของรัฐอื่น ดังนั้น การที่รัฐหนึ่งรัฐใดจะมีอำนาจเข้าไปดำเนินการจับกุมบุคคลในดินแดนของรัฐอื่นได้จะต้องมีข้อตกลงระหว่างกันล่วงหน้าโดยการยินยอมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งสองปฏิบัติการจับกุมได้ เช่น ข้อตกลงระหว่างประเทศที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ศุลกากรของทั้งสองประเทศในการติดตามจับกุมผู้ลักลอบขนสินค้าหนีภาษีเข้าประเทศ เป็นต้น

ข. การส่งผู้ร้ายข้ามแดน (Extradition) ในบางครั้งผู้กระทำความผิดเมื่อได้ก่อให้เกิดความผิดสำเร็จขึ้นในดินแดนของรัฐหนึ่งแล้วอาจหลบหนีออกจากดินแดนของรัฐดังกล่าวเพื่อให้พ้นจากอำนาจอธิปไตยของรัฐนั้น และเข้าไปอาศัยหรือหลบอยู่ในดินแดนของอีกรัฐหนึ่ง ซึ่งหากรัฐที่ความผิดได้เกิดขึ้นจะเดินทางเข้าไปอีกรัฐหนึ่งเพื่อจับกุมบุคคลที่ได้กระทำความผิดและนำตัวมารับโทษตามกฎหมายในดินแดนของตน ก็จะเป็นการละเมิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ เพราะถือเป็นการละเมิดต่อกิจการภายในของรัฐอื่น แต่เนื่องจากนานาประเทศได้มองเห็นความจำเป็นในการป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดอาญาหลบพ้นความผิดโดยหนีไปยังรัฐอื่นได้ ดังนั้น เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงได้เริ่มมีแนวคิดในความร่วมมือระหว่างประเทศโดยการทำข้อตกลงระหว่างกัน ในการส่งผู้กระทำความผิดอาญาที่หลบหนีการดำเนินคดีตามกฎหมาย

กลับมาลงโทษในดินแดนที่ความผิดเกิดขึ้น ซึ่งรัฐที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีไปอาศัยอยู่นั้น ยินยอมส่งตัวบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญาหรือถูกศาลพิพากษาว่าได้กระทำความผิดอาญาในรัฐที่ความผิดเกิดเพื่อนำตัวไปดำเนินคดีหรือรับโทษในรัฐนั้น การดำเนินการดังกล่าวนี้เรียกว่า “การส่งผู้ร้ายข้ามแดน”

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนจึงเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศที่แต่ละรัฐมีให้กัน ปัจจุบันบางประเทศมีหลักการว่าอาจส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่รัฐอื่นได้ แม้ไม่มีสนธิสัญญาระหว่างกัน ทั้งนี้เป็นไปตามหลักไมตรีระหว่างประเทศ (Comity) และหลักปฏิบัติต่างตอบแทน (Reciprocity) ³

ประเทศไทยได้มีสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (Extradition Treaty) กับประเทศต่างๆ แล้ว 14 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสหราชอาณาจักร (สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสยามกับอังกฤษ ร.ศ.129) ประเทศเบลเยียม (สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างสยามกับเบลเยียม ค.ศ. 1937) ประเทศสหรัฐอเมริกา (สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ.1983) ⁴ และกับประเทศแคนาดา ออสเตรเลีย มาเลเซีย ฟิจิ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ จีน เกาหลีใต้ ลาว บังกลาเทศ และกัมพูชา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญา (Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters) กับ

³ รศ.ดร.อภิญญา เลื่อนฉวี กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2551 หน้า 94

⁴ คมกริช ดุลยพิทักษ์ “การส่งผู้ร้ายข้ามแดน” สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการสูงสุด

ประเทศต่างๆ อีก 6 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ ฝรั่งเศส นอร์เวย์ และอินเดีย และเสร็จสิ้นการเจรจาทำความตกลงในเรื่องนี้กับประเทศจีน เกาหลี ไปแลนด์ ศรีลังกา ออสเตรเลีย และเบลเยียม⁵ อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะยังไม่มี ความตกลงว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนและความตกลงว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญากับทุกประเทศ แต่ประเทศไทยก็อาจให้ความร่วมมือในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญากับต่างประเทศได้ หากต่างประเทศพร้อมจะให้ความร่วมมือกับประเทศไทยเป็นการตอบแทน (reciprocity) ทั้งนี้ เพื่อเป็นการประกันว่าผู้กระทำความผิดจะต้องไม่สามารถหลบหนีจากกระบวนการยุติธรรมและใช้ประเทศใดๆ เป็นแหล่งหลบภัยได้

การส่งผู้ร้ายข้ามแดน

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นกระบวนการความร่วมมือทางกฎหมายอย่างหนึ่งซึ่งจะทำให้ประเทศต่างๆ ร่วมมือกันในการปราบปรามผู้ประกอบอาชญากรรมในประเทศหนึ่ง แล้วหลบหนีไปอยู่ในอีกประเทศหนึ่ง รวมถึงการประกอบอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติ ให้สามารถที่จะส่งตัวไปดำเนินคดีในความผิดที่เขาได้กระทำความผิดไป ความร่วมมือนี้จึงเป็นการรักษาระบบของกระบวนการยุติธรรม และการบังคับใช้กฎหมายให้สัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ หากไม่มีความร่วมมือกันในการส่งตัวผู้ร้าย

ข้ามแดน เพื่อให้ผู้ประกอบอาชญากรรมได้ถูกส่งตัวไปลงโทษในความผิดที่เขาได้ก่อไว้แล้ว ก็อาจทำให้ผู้กระทำความผิดสามารถที่จะหลบหนีจากการถูกลงโทษได้ ซึ่งจะทำให้กระบวนการบังคับใช้กฎหมายต้องเสียไปและย่อมส่งผลกระทบต่อความสงบสุขของสังคมส่วนรวม

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเริ่มมีขึ้นอย่างเป็นทางการในคริสต์วรรษ ที่ 18 โดยมีการทำสนธิสัญญาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน ซึ่งในเวลานั้นความผิดสองประเภทที่ไม่มีนิยามส่งตัวให้แก่กันคือ ความผิดทางการเมืองและความผิดฐานหลบหนีราชการ เมื่อการคมนาคมระหว่างประเทศได้พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ ปัญหาการที่ผู้ร้ายข้ามแดนหลบหนีก็มีเพิ่มมากขึ้นด้วย ประเทศเบลเยียมเป็นประเทศแรกที่ได้บัญญัติกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนขึ้นมาบังคับใช้ เมื่อปี ค.ศ.1833 และต่อมาประเทศอังกฤษก็บัญญัติกฎหมายการส่งผู้ร้ายข้ามแดนขึ้นใช้เช่นเดียวกัน จึงทำให้ประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรปเริ่มต้นตัวในปัญหาดังกล่าว

ผู้ที่อาจถูกส่งเป็นผู้ร้ายข้ามแดนได้

1. ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลในสัญชาติของประเทศผู้ร้องขอ กรณีนี้ถือเป็นหลักสากลที่ทั่วโลกยอมรับให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันได้เสมอ เช่น คนสัญชาติไทยทำความผิดอาญาในประเทศไทยแล้วหลบหนีไปอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศไทยสามารถร้องขอให้สหรัฐอเมริกาส่งตัวคนไทยผู้นี้ข้ามแดนมาเพื่อพิจารณาคดีหรือเพื่อรับโทษ

⁵ <http://www.mfa.go.th>

ตามคำพิพากษาของศาลในประเทศไทยได้ การที่ประเทศผู้ร้องขอต้องการบุคคลสัญชาติ ของตนเอง ประเทศผู้รับคำขอก็จะอนุญาตให้ ส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามคำขอเสมอ

2. ผู้กระทำผิดเป็นบุคคลสัญชาติของ ประเทศผู้รับคำขอ กรณีนี้เป็นกรณีที่บุคคลใน สัญชาติของประเทศหนึ่งกระทำความผิดแล้ว หลบหนีไปยังประเทศของตน โดยทั่วไปประเทศ เจ้าของสัญชาติของผู้กระทำความผิดมักจะไม ยอมส่งตัวผู้กระทำความผิดนั้นไปให้ประเทศอื่น พิจารณาพิพากษาคดี

3. ผู้กระทำความผิดเป็นบุคคลในสัญชาติ ของประเทศที่สาม ในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้าม แดนนี้ไม่จำกัดเพียงว่า ประเทศผู้ร้องขอให้ มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะสามารถกระทำ ได้ เฉพาะกับพลเมืองของประเทศตน หากมีมุล ความผิดเกิดขึ้นในดินแดนของตนโดยชาวต่าง ชาติเป็นผู้ก่อ ก็สามารถร้องขอให้มีการส่งผู้ร้าย ข้ามแดนให้แก่กันได้ ในกรณีนี้ตามธรรมเนียม ปฏิบัติระหว่างประเทศ ประเทศผู้รับคำร้องขอ จะต้องแจ้งให้ประเทศที่สามที่เป็นเจ้าของสัญชาติ ผู้กระทำผิดทราบก่อนที่จะดำเนินการขั้นต่อไป เพื่อรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประเทศ ซึ่ง ในทางปฏิบัติประเทศเจ้าของสัญชาติผู้กระทำ ความผิดก็จะสอบถามข้อเท็จจริงแห่งคดี แต่ไม่ อาจห้ามมิให้ประเทศผู้รับคำขอส่งตัวผู้กระทำผิด ข้ามแดนได้

หลักการทั่วไปในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

เมื่อรัฐทั้งหลายต่างมีความจำเป็นที่จะ ต้องให้ความร่วมมือกันในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน นั้น จึงได้มีการวางหลักการพื้นฐานเป็นแบบพิธี และขั้นตอนในการดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เพื่อให้เป็นหลักปฏิบัติระหว่างกัน โดยแต่ละรัฐ

อาจมีการทำเป็นสนธิสัญญาหรืออนุสัญญาเรื่อง การส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างรัฐต่อรัฐ นอกจากนี้ การส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็อาจกระทำโดยหลัก ถ้อยทีถ้อยปฏิบัติต่างตอบแทนกัน กล่าวคือ หากรัฐหนึ่งยอมส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่อีกรัฐ หนึ่งที่ร้องขอแล้ว รัฐที่ร้องขอย่อมมีพันธกรณีที่ จะต้องส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนไปให้รัฐที่ได้รับการ ร้องขอเมื่อต้องการเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ดี แม้จะมีสนธิสัญญาส่งผู้ร้าย ข้ามแดนก็ตามก็มิได้หมายความว่า เมื่อมีการ ร้องขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแล้ว รัฐที่ได้รับ การร้องขอจะต้องส่งให้ตามคำร้องเสมอ โดย ปกติแล้ว ตามสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้าย ข้ามแดนหรือกฎหมายภายในเกี่ยวกับการส่ง ผู้ร้ายข้ามแดน จะระบุเงื่อนไขหรือเกณฑ์ที่ใช้ พิจารณารวมถึงข้อยกเว้นบางประการด้วย หลักเกณฑ์ในการพิจารณาของรัฐผู้ได้รับการ ร้องขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนโดยทั่วไปมีดังนี้

1. ต้องเป็นความผิดที่อาจมีการส่งผู้ร้าย ข้ามแดนได้ (Extradition Offences) ซึ่งหมาย ถึง ความผิดที่สนธิสัญญาระหว่างประเทศได้ ระบุฐานความผิดไว้โดยเฉพาะเจาะจงในสนธิ สัญญาระหว่างกัน กล่าวคือ ระบุให้มีการส่ง ผู้ร้ายข้ามแดนได้เฉพาะกรณีบุคคลที่ถูก ต้องการตัว ถูกกล่าวหา หรือถูกพิพากษา ลงโทษในประเทศที่ร้องขอ ในประเภทของการ กระทำความผิดในฐานความผิดซึ่งได้ระบุไว้โดย เฉพาะในสนธิสัญญา

2. หลักต่างตอบแทน (Reciprocity)

หลักการนี้จะใช้บังคับในกรณีที่ประเทศที่ผู้ร้าย ได้หลบหนีไปหลบอาศัยอยู่นั้น ไม่มีสนธิสัญญา หรือข้อตกลงในเรื่องความร่วมมือทางอาญา ระหว่างกัน แต่ประเทศผู้ร้องขอและประเทศผู้รับ คำร้องได้พิจารณาแล้วว่า จะดำเนินการให้ความ

ช่วยเหลือการดำเนินคดีทางอาญาแก่กัน และเป็นการตอบแทนในลักษณะเดียวกัน

3. ต้องเป็นความผิดที่สามารถลงโทษได้ ทั้งตามกฎหมายของรัฐผู้ร้องขอและรัฐผู้รับคำขอ (**Double Criminality**) ความผิดอาญาที่รัฐผู้รับคำร้องขอจะดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้จะเป็นกรณีความผิดอาญาที่ปรากฏในกฎหมายของประเทศผู้ร้องขอและประเทศผู้ส่งตัว ซึ่งตรงกับภาคิกกฎหมายที่ว่า “ไม่มีความผิด ถ้าไม่มีกฎหมาย” (*nulla poena sine lege*) เนื่องจากการดำเนินการในทางอาญาเป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนสิทธิเสรีภาพของบุคคล ดังนั้น การกระทำที่จะเป็นความผิดอาญาที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ จึงต้องเป็นมูลความผิดตามกฎหมายทั้งในประเทศที่ร้องขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนและประเทศที่รับคำร้องขอเช่นเดียวกัน

4. การไม่ลงโทษซ้ำในความผิดเดียวกัน (**Double Jeopardy**) หลักเกณฑ์นี้ตรงกับหลักกฎหมายทั่วไปที่ว่า “การไม่พิจารณาหรือลงโทษซ้ำในคดีเดียวกัน” (*non bis in idem*) ซึ่งหมายความว่า จะไม่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนถ้าบุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวได้รับการพิจารณาคดีและถูกพิพากษาลงโทษหรือถูกปล่อยตัวในรัฐที่รับคำร้องขอแล้ว ซึ่งเป็นความผิดเดียวกันกับความผิดที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน ทั้งนี้ บางสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนอาจรวมไปถึงการที่บุคคลที่ถูกขอให้ส่งตัวกำลังถูกดำเนินคดีในรัฐที่ได้รับการร้องขอสำหรับความผิดที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนด้วย

5. รัฐผู้ร้องขอจะดำเนินคดีได้เฉพาะความผิดที่ได้ระบุในคำร้องขอ (**Rule of speciality**) รัฐผู้ร้องขอไม่อาจดำเนินคดีในความ

ผิดอื่นแก่บุคคลผู้ถูกต้องการตัวได้ หากไม่ใช่ความผิดที่ได้กล่าวอ้างไว้ในคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน นอกจากนี้ ยังห้ามมิให้รัฐที่ร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนต่อไปยังรัฐที่สามอีกด้วย หากรัฐที่ได้รับคำร้องขอไม่ยินยอม

6. การไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนในคดีเล็กน้อย เนื่องจากการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศ ซึ่งมีพิธีการและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ดังนั้น ความผิดเพียงเล็กน้อยจึงมักไม่มีการขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน ดังนั้น คดีที่จะดำเนินการขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นจึงพิจารณาจากความผิดที่มีความร้ายแรงและก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐหรือเอกชนมากพอสมควร หรือมีอัตราโทษของความผิดคือ โทษจำคุกหรือกักขังเกินกว่า 1 ปี

7. ต้องเป็นคดีที่ไม่ขาดอายุความ สำหรับอายุความนั้นให้ถือเอาอายุความในฐานะความผิดของทั้งสองประเทศทั้งในประเทศผู้ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนและในประเทศของผู้ถูกร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน เช่น อายุความในคดีหนึ่ง หากความผิดฐานดังกล่าว กฎหมายของประเทศ A ผู้ร้องขอ มีอายุความ 10 ปี ส่วนกฎหมายของประเทศ B มีอายุความ 7 ปี หากมีการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่อายุความล่วงมาแล้ว 7 ปี ประเทศ B ก็อาจใช้ดุลพินิจไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้

8. บุคคลต้องปรากฏตัวอยู่ในรัฐที่ถูกร้องขอ การที่รัฐใดจะร้องขอต่ออีกรัฐหนึ่งในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น ต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่าบุคคลผู้ซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดนั้นข้ามแดนไปนั้นได้ไปปรากฏตัวอยู่ในรัฐที่ถูกร้องขอดังกล่าว

ข้อยกเว้นของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น มีข้อยกเว้นของการกระทำความผิดที่ไม่อาจมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ คือ

1. ความผิดทางการเมือง (**Political Offences**) เพราะถือว่าไม่เป็นอาชญากรรมที่แท้จริง แต่เป็นเพียงการกระทำความผิดเพราะมีแนวคิดไม่ตรงกับผู้มีอำนาจบริหารประเทศในเวลานั้น อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติยังไม่มีคำจำกัดความที่ชัดเจนของคำว่าความผิดทางการเมือง โดยปกติแล้ว การพิจารณาว่าความผิดใดเป็นความผิดอาชญากรรมหรือความผิดทางการเมืองนั้น เป็นดุลพินิจหรือเป็นปัญหาการตีความขององค์กรตุลาการของรัฐ ที่ได้รับการร้องขอให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ไม่เกี่ยวกับรัฐที่ร้องขอแต่อย่างใด การกระทำบางอย่างอาจมองว่าเป็นความผิดทางการเมืองอย่างเข้มงวด เช่น การประท้วงทางการเมือง การก่อกบฏ การต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจทางการเมืองหรือต่อสู้เรียกร้องเอกราช การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง เป็นต้น

ในการพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีการเมืองหรือไม่ มีหลักในการพิจารณาอยู่ 4 ประการด้วยกัน คือ

ก. หลักมูลเหตุจูงใจทางการเมือง (**Political Motive**) การจะพิจารณาว่าความผิดใดเป็นความผิดทางการเมืองหรือไม่นั้น โดยหลักนี้จะพิจารณาจากมูลเหตุจูงใจในการก่อคดีว่ามาจากเรื่องของการเมืองหรือไม่

ข. หลักมูลเหตุจูงใจทางการเมืองและวัตถุประสงค์ทางการเมือง (**Political Motive and Political Purpose**) โดยหลักนี้มีว่า การพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีทางการเมืองหรือไม่นั้น นอกจากจะต้องมีมูลเหตุจูงใจทางการเมืองแล้ว

ยังต้องมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองประกอบด้วย ตัวอย่างเช่น คดีที่เกิดขึ้นในปี ค.ศ.1921 รัฐบาลเยอรมันยอมส่งตัวผู้ต้องหาสองคนที่ลอบสังหารนายกรัฐมนตรีของสเปน โดยให้เหตุผลว่าคดีนี้อาจมีมูลสืบเนื่องมาจากการเมืองจนทำให้เกิดมูลเหตุจูงใจ แต่การกระทำดังกล่าวก็ทำให้มีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองด้วย แต่เป็นเพียงเรื่องส่วนตัว ศาลเยอรมันพิจารณาแล้วจึงเห็นว่าเป็นการฆ่าคนตายอย่างธรรมดา จึงส่งตัวให้แก่รัฐบาลสเปน

ค. หลักการกระทบต่ออำนาจอธิปไตยของประเทศ ประเทศฝรั่งเศสได้วางรากฐานและใช้หลักการที่ว่าด้วยการกระทบต่ออำนาจอธิปไตยของประเทศนี้ในการพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีทางการเมืองหรือไม่ โดยยึดหลักว่าความผิดใดที่กระทำเพื่อเปลี่ยนแปลงอำนาจปกครองของประเทศ ไม่ว่าจะเป็น อำนาจอธิปไตย อำนาจอธิปไตย อำนาจตุลาการ หากความผิดเกิดขึ้นเพราะต้องการเปลี่ยนแปลงยกเลิก อำนาจดังกล่าว ก็จะเป็นคดีการเมือง

ง. หลักกฎหมายอังกฤษ ประเทศอังกฤษได้วางหลักในการพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีการเมืองหรือไม่ ให้พิจารณาจากองค์ประกอบความผิด 3 ประการ คือ

- การกระทำความผิดเกิดขึ้นในขณะที่ไม่มีความสงบทางการเมือง

- เป็นการกระทำของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 ฝ่ายขึ้นไป

- ต่างฝ่ายต่างพยายามที่จะบังคับให้อีกฝ่ายยอมรับระบอบการปกครองตามที่ฝ่ายตนต้องการ

ทั้งนี้ ประเทศอังกฤษถือว่า การจะพิจารณาว่าคดีใดเป็นคดีทางการเมืองหรือไม่

นั้นจำต้องครบองค์ประกอบทั้ง 3 อย่างดังกล่าวข้างต้น ส่วนการก่อวินาศกรรมหรือการก่อการร้ายในรูปแบบต่างๆ ตามหลักการพิจารณาของประเทศอังกฤษแล้วจะไม่ถือว่าเป็นคดีทางการเมือง เพราะถือว่าไม่ได้มีเป้าหมายในการปกครอง ต่อมาหลักการพิจารณาของอังกฤษได้ขยายเพิ่มมากขึ้นโดยพิจารณาและถือว่าคดีการเมือง

นอกจากนี้ บางประเทศอาจวิเคราะห์กว้างรวมถึงเจตนาของผู้กระทำความผิด (motive of the offender) วัตถุประสงค์ของการกระทำความผิด (purpose of the offence) ผลของการกระทำความผิด (effect of the offence)เหยื่อหรือผู้ได้รับผลกระทบของการกระทำความผิด (identity of the victim) หรือแม้แต่เรื่องสิทธิมนุษยชนหรือเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย รวมถึงเรื่องความขัดแย้งทางการเมืองระหว่างประเทศแต่ละประเทศ การปฏิบัติต่อผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม (Fair Trial) หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า สิทธิของจำเลยหรือผู้ถูกกล่าวหาจะถูกละเมิด ศาลก็อาจปฏิเสธที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยจะต้องแสดงให้เห็นว่า สิทธิการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรมหรือสิทธิมนุษยชนอื่นๆ ของตนจะถูกละเมิดได้

ดังนั้น เพื่อป้องกันปัญหาของการตีความดังกล่าว นานาประเทศทั้งหลายจึงได้ลงนามในอนุสัญญาระหว่างประเทศหลายฉบับซึ่งกำหนดประเภทของการกระทำความผิดไว้อย่างชัดเจน

ว่าความผิดในลักษณะใดไม่ถือว่าเป็นความผิดทางการเมือง เช่น สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2533 ข้อ 3 (2) กำหนดไว้ว่า การปลงชีวิตหรือการกระทำความผิดโดยเจตนาต่อชีวิตหรือต่อร่างกายของประมุขแห่งรัฐ มิให้ถือว่าเป็นความผิดทางการเมือง เป็นต้น⁶ หรือแม้แต่ประเทศสมาชิกของสหภาพยุโรป ก็ได้มีการลงนามในสนธิสัญญาสหภาพยุโรปว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ.1995 (European Union Convention on Simplified Extradition 1995) โดยกำหนดไว้เป็นหลักทั่วไปว่า ห้ามมิให้รัฐภาคีอ้างข้อยกเว้นเรื่องความผิดทางการเมืองเป็นเหตุเพื่อไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนในระหว่างประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปด้วยกัน

2. ความผิดต่อกฎหมายพิเศษ นอกจากความผิดทางการเมืองที่ไม่นิยมส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่กันแล้วยังมีความผิดฐานอื่นที่มักจะไม่นิยมส่งตัวให้แก่กันอีก เช่น ความผิดที่มีลักษณะเป็นความผิดต่อกฎหมายพิเศษในทางปกครอง ได้แก่ ความผิดกฎหมายการล่าสัตว์กฎหมายป่าไม้ ความผิดเหล่านี้ถือว่าไม่ใช่ความผิดทางอาญาโดยตรง ดังนั้น ในฐานะความผิดดังกล่าวจึงมักไม่นิยมส่งตัวให้แก่กัน รวมถึงความผิดต่อกฎหมายการพิมพ์ ความผิดต่อศาสนา ความผิดฐานหลบหนีราชการทหาร ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายทหาร เป็นต้น

3. การไม่ส่งคนชาติข้ามแดน (Non-extradition of Nationals) ในประเทศกลุ่ม Civil Law จะไม่ส่งคนชาติของตนข้ามแดนไป

⁶ ปรีวิทย์ มะกรวัฒน์ สำนักงานต่างประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด

ดำเนินคดีในรัฐต่างประเทศ เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐในการปกป้องคนชาติของตน ขณะเดียวกันก็ไม่มั่นใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของรัฐต่างประเทศด้วย แต่ในกลุ่มประเทศ Common Law จะไม่มีการห้ามการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแม้เป็นคนสัญชาติของรัฐ เพราะประเทศเหล่านี้ถือหลักว่า ผู้กระทำความผิด ณ ที่ใด จะต้องถูกพิจารณาคดี ณ ที่ที่กระทำความผิด เพราะกระบวนการยุติธรรมจะดำเนินไปได้ดีในรัฐที่ความผิดเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในด้านพยานหลักฐาน พยานบุคคล และผู้เสียหาย

สำหรับประเทศไทย หลักข้อยกเว้นเรื่องการส่งคนชาติข้ามแดนปรากฏให้เห็นในสนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา ว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2534 ข้อ 8 ซึ่งกำหนดว่า รัฐบาลคู่สัญญาแต่ละฝ่ายไม่ผูกพันที่จะส่งคนชาติของตนข้ามแดน หรือสนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย ว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2523 ข้อ 4 (1) กำหนดไว้ว่า รัฐบาลคู่สัญญาแต่ละฝ่ายมีสิทธิที่จะปฏิเสธการส่งคนชาติของตนข้ามแดน เป็นต้น

4. ความผิดโทษประหารชีวิต (Death penalty) สนธิสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (United Nations Model Treaty on Extradition) มาตรา 4 (d) เป็นแม่แบบในข้อยกเว้นเรื่องความผิดโทษประหารชีวิตโดยการยกเว้นในกรณีที่ประเทศผู้ร้องขอตกลงว่าจะไม่ตัดสินลงโทษประหารชีวิต หรือไม่จัดให้มีการประหารชีวิตบุคคลที่ร้องขอให้ส่งข้ามแดน อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรปจะปฏิเสธไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

หากว่าบุคคลที่ต้องถูกส่งข้ามแดน (fugitive) นั้นต้องเสี่ยงกับการรับโทษประหารชีวิตในประเทศผู้ร้องขอ เนื่องจากระบบกฎหมายของประเทศเหล่านี้ได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตตามกฎหมายภายในประเทศแล้วเป็นส่วนใหญ่ เช่น รัฐบาลสหราชอาณาจักรได้เคยปฏิเสธการส่งมอบตัวผู้ต้องหาสองคนซึ่งถูกกล่าวหาว่าฆ่าผู้อื่นให้แก่ประเทศยูกันดา ซึ่งหากผู้ต้องหาทั้งสองถูกตัดสินในประเทศยูกันดาแล้ว ก็จะต้องรับโทษประหารชีวิตตามกฎหมายภายในของประเทศยูกันดาแน่นอน รัฐบาลสหราชอาณาจักรได้ให้เหตุผลแห่งการปฏิเสธนั้นว่า เนื่องจากกฎหมายภายในของประเทศอังกฤษได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตไปแล้ว

5. พยานหลักฐานไม่เพียงพอ (Insufficiency of Evidence) หลักข้อยกเว้นดังกล่าวนี้มีที่มาจากอนุสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสหประชาชาติ (The United Nations Model Treaty on Extradition) ข้อ 3 ซึ่งกำหนดข้อยกเว้นให้ประเทศภาคีสมาชิกสามารถปฏิเสธไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ หากพยานหลักฐานไม่เพียงพอตามมาตรฐานกฎหมายลักษณะพยานของประเทศผู้ถูกร้องขอ (requested state) ทั้งนี้ มาตรฐานของพยานหลักฐานดังกล่าวนี้ อนุสัญญาฯ เองก็ไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจน ดังนั้น จึงเป็นการยากที่ผู้ปฏิบัติจะกำหนดว่าพยานหลักฐานเพียงพอได้จึงจะเพียงพอในคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน จึงเท่ากับว่าในปัจจุบันยังไม่มีมาตรฐานสากลในเรื่องนี้แต่อย่างใด

อนึ่ง การส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นเป็นคนละกรณีกับการลี้ภัยทางการเมือง (Political Asylum) ซึ่งการลี้ภัยทางการเมืองของบุคคลจะได้รับการรับรองไว้ในตราสารระหว่างประเทศ

คือ ปฏิญญาสากลแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ.1948 (The Universal Declaration of Human Rights) มาตรา 14 (1) ที่กำหนดไว้ว่า “ทุกคนมีสิทธิที่จะแสวงหาและลี้ภัยในประเทศอื่นจากการถูกกดขี่ข่มเหงประหัตประหาร”⁷ อย่างไรก็ตาม สิทธิในการลี้ภัยทางการเมืองดังกล่าวจะถูกนำมาใช้กล่าวอ้างในกรณีของความผิดที่ไม่ใช่ความผิดทางการเมืองไม่ได้ ดังข้อความในมาตรา 14 (2) ที่ว่า “สิทธินี้จะยกขึ้นกล่าวอ้างไม่ได้กับกรณีที่มีการดำเนินคดีที่เกิดขึ้นโดยแท้จากความผิดที่มีไปทางการเมือง หรือจากการกระทำอันขัดต่อวัตถุประสงค์และหลักการของสหประชาชาติ”⁸

การลี้ภัยทางการเมืองเป็นนิติสัมพันธ์สองฝ่าย ระหว่างบุคคลที่ขอสิทธิลี้ภัย กับประเทศที่รับคำร้องการขอลี้ภัย ซึ่งต่างฝ่ายต่างมีสิทธิด้วยกันทั้งคู่ กล่าวคือ บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะร้องขอการลี้ภัย (Right to seek asylum) ในขณะที่เดียวกัน รัฐที่ได้รับการร้องขอก็มีสิทธิที่จะให้หรือไม่ให้การลี้ภัยแก่บุคคลนั้น (The right of State to grant asylum) การให้ที่ลี้ภัยทางการเมืองเป็นดุลพินิจของแต่ละรัฐ ไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศใดที่กำหนดว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะให้ที่ลี้ภัยทางการเมืองแก่บุคคล ดังนั้น การที่บุคคลใดจะได้รับสิทธิลี้ภัยทางการเมืองหรือไม่ ย่อมเป็นไปตามกฎหมายและกฎระเบียบภายในรัฐ ตลอดจนดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นๆ

เงื่อนไขที่ว่าบุคคลใดจะอยู่ในข่ายที่จะได้รับสิทธิลี้ภัยนั้น กฎหมายภายในของแต่ละประเทศจะอ้างอิงหรืออาศัยค่านิยมจากอนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ.1951 (The United Nations Convention Relating to the Status of Refugees 1951) รวมทั้งพิธีสาร ค.ศ.1967 (Protocol Relating to the Status of Refugees 1967) เป็นแนวทางในการพิจารณา ส่วนขั้นตอนและระเบียบวิธีการขอจะเป็นไปตามกฎหมายภายในของแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขประการสำคัญที่ผู้ร้องขอลี้ภัยทางการเมืองและจะได้รับสิทธิการลี้ภัยก็คือ ความเกรงกลัวว่าจะถูกประหัตประหาร (Persecute) โดยมีการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุผลทางชาติพันธุ์ (race) ศาสนา (religion) สัญชาติ (Nationality) การเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และความคิดเห็นทางการเมือง (Political opinion)

กฎหมายการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทย

กฎหมายเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของประเทศไทยฉบับแรกคือ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2472 ต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงจัดทำขึ้นเป็นฉบับใหม่ในปี พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้บัญญัติหลักการทั่วไปในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ โดยให้ถือว่ากฎหมายฉบับนี้เป็นเสมือนกฎหมายกลาง และใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดกับบรรดาสนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับ

⁷ Article 14. The Universal Declaration of Human Rights 1948

(1) Everyone has the right to seek and to enjoy in other countries asylum from persecution.

⁸ Article 14. The Universal Declaration of Human Rights 1948

(2) This right may not be invoked in the case of prosecutions genuinely arising from non-political crimes or from acts contrary to the purposes and principles of the United Nations.

ประเทศอื่นๆ หรือกับองค์กระหว่างประเทศ
ต่างๆ

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ให้
ใช้บังคับแก่บรรดาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเท่าที่
ไม่ขัดหรือแย้งกับข้อความตามสนธิสัญญาเกี่ยว
กับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างรัฐบาลไทยกับ
รัฐบาลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ
กล่าวคือ หากประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญาการ
ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้กับประเทศใด และเกิดกรณี
ที่ต้องส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่กันแล้ว ก็ต้อง
ปฏิบัติตามสนธิสัญญาที่ได้กระทำไว้ แต่ถ้า
เป็นการขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันโดย
ทั้งสองประเทศไม่มีการทำสนธิสัญญาการส่ง
ผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกันไว้ ก็ต้องปฏิบัติตาม
หลักทั่วไปในเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

อนึ่ง สารสำคัญของพระราชบัญญัติ
การส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2551^๑ พอสรุปได้
ดังนี้

1. หลักการต้องเป็นความผิดของทั้งสอง
ประเทศ มาตรา 7 ได้กำหนดไว้ว่า ความผิด
ที่ได้รับการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น จะ
ต้องเป็นความผิดทางอาญาของทั้งสองประเทศ
(Double Criminality) กล่าวคือ ประเทศ
ผู้ร้องขอและประเทศผู้รับคำร้องขอ โดยจะต้อง
มีอัตราโทษที่จำกัดเสรีภาพหรือโทษจำคุกตั้งแต่
1 ปีขึ้นไป

2. หลักการไม่เข้าข้อต้องห้ามในการ
ส่งผู้ร้ายข้ามแดน มาตรา 9 กำหนดไว้ว่า จะ
ต้องไม่เป็นความผิดทางการเมือง หรือเป็น
ความผิดที่กำหนดไว้ในกฎหมายอาญาทหาร
ซึ่งไม่รวมถึงกรณีความผิดในฐานะการปลง

พระชนม์ ประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพ
ของพระมหากษัตริย์ พระราชินี หรือรัชทายาท
รวมถึงการฆ่าหรือประทุษร้ายร่างกายหรือ
เสรีภาพของประมุขแห่งรัฐ ผู้นำรัฐบาล หรือ
สมาชิกโดยตรงในครอบครัวของบุคคลนั้น

การขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นความจริง
มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะเอาตัวไปลงโทษในความ
ผิดอื่นที่ไม่มีลักษณะทางการเมือง สนธิสัญญา
ทวิภาคีซึ่งประเทศไทยได้ทำไว้กับรัฐบาลต่าง
ประเทศ เช่น สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่ง
ราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกา
ว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ข้อ 3 (1) ก็ได้
กำหนดไว้ว่า จะไม่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนหาก
เป็นความผิดทางการเมือง หรือเป็นที่ประจักษ์
ชัดว่าการร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนมีความมุ่ง
ประสงค์ทางการเมือง ทั้งนี้ ข้อยกเว้นดังกล่าว
นี้มีที่มาจากอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการ
ส่งผู้ร้ายข้ามแดน (United Nations Model
Treaty on Extradition) มาตรา 3 ซึ่งกำหนด
ห้ามมิให้มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนหากข้อหาใน
การร้องขอเป็นข้อหาโดยเนื้อแท้เกี่ยวกับการ
เมือง (an offence of a political
nature) ตามกฎหมายของประเทศที่ถูกร้องขอ
(requested State)

3. หลักไม่พิจารณาดีชั่ว จะต้องไม่ใช่
คดีที่ศาลของประเทศไทยหรือของประเทศผู้
ร้องขอได้พิจารณาในการกระทำอย่างเดียวกัน
กับที่ร้องขอให้ส่งข้ามแดน และได้มีคำพิพากษา
ถึงที่สุดให้ปล่อยตัว หรือให้ลงโทษ และผู้นั้นได้
รับโทษและพ้นโทษ หรือได้รับอภัยโทษ หรือ
นิรโทษกรรม หรือคดีขาดอายุความในความผิด

^๑ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2551 ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๒๕ ตอนที่ ๓๒ ก ลงวันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑

ที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นมาแล้ว ห้ามมิให้ส่งบุคคลนั้นเป็นผู้ร้ายข้ามแดนเนื่องจากการกระทำเดียวกันนั้นอีก (มาตรา 10) ซึ่งมาจากการหลักการที่ว่าจะต้องไม่พิจารณาพิพากษาลงโทษบุคคลเดียวกันในความผิดที่กระทำในครั้งเดียวกันเป็นซ้ำสอง (Double Jeopardy)

4. หลักการความยินยอมหรือการปฏิบัติ
ต่างตอบแทน การดำเนินการตามคำร้องขอให้ส่งบุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดน อาจกระทำได้ในกรณีที่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศที่ร้องขอ หรือผู้นั้นยินยอมให้ส่งข้ามแดน หรือเป็นการส่งผู้ร้ายข้ามแดนภายใต้เงื่อนไขต่างตอบแทน (Reciprocity) กับประเทศผู้ร้องขอ (มาตรา 12)

5. การดำเนินการร้องขอ มาตรา 8 กำหนดไว้ว่า ในกรณีที่ประเทศผู้ร้องขอมีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทย ให้จัดส่งคำร้องขอไปยังผู้ประสานงานกลาง ซึ่งปัจจุบันคืออัยการสูงสุด แต่ในกรณีที่ประเทศผู้ร้องขอไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทย ก็ให้จัดส่งคำร้องขอจากรัฐบาลต่างประเทศมายังรัฐบาลไทยทางกระทรวงการต่างประเทศ โดยผ่านวิธิการทูต และจะต้องมีหลักฐานประกอบคำร้อง เช่น สำเนาคำพิพากษาของศาลที่ได้พิจารณาคดีนั้น ในกรณีขอให้ส่งบุคคลซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด จะต้องมีความหมายหรือสำเนาหมายสั่งจับของเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ในประเทศที่ร้องขอด้วย รัฐบาลไทยจะพิจารณาว่าการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นจะมีผลกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือไม่ (มาตรา 13) หากไม่มีผลกระทบหรือกรณีคณะรัฐมนตรีเห็นควรให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน คำร้องขอก็จะถูกส่งไปยังผู้ประสานงาน

กลาง ซึ่งจะแจ้งให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลขอให้ออกหมายจับ และจัดส่งหมายจับให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเพื่อดำเนินการต่อไป (มาตรา 14) หรือกรณีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ประเทศผู้ร้องขออาจมีคำร้องขอให้จับกุมหรือคุมขังบุคคลที่ต้องการไว้ชั่วคราวก่อนก็ได้ (มาตรา 15)

6. ระยะเวลา เมื่อมีการจับกุมผู้ใดตามคำร้องขอได้ ให้นำส่งพนักงานอัยการเพื่อร้องขอให้ศาลส่งขังผู้นั้นไว้ และหากไม่ได้มีกระบวนการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ถูกร้องขอให้จับตามมาตรา 15 หรือภายในเวลาที่ศาลกำหนด แต่ต้องไม่เกิน 90 วัน นับแต่วันที่ถูกจับ ก็ให้ส่งปล่อยตัวผู้นั้นไป และห้ามประเทศผู้ร้องขอร้องขอให้มีการจับกุมบุคคลนั้นใหม่ด้วยเหตุผลเดียวกันอีก แต่ไม่ตัดสิทธิที่จะดำเนินการตามวิธิการทูตปกติ ตามมาตรา 13 และมาตรา 14

7. กระบวนการพิจารณาคดี ผู้พิพากษาจะต้องพิจารณาคดีอย่างต่อเนื่อง และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาใช้โดยอนุโลม (มาตรา 18)

8. สำคัญในการพิจารณา สำคัญที่ศาลจะต้องพิจารณา ได้แก่ (มาตรา 19)

8.1 บุคคลนั้นไม่มีสัญชาติไทย หรือเป็นบุคคลที่มีสัญชาติไทย แต่อาจส่งตัวไปยังประเทศที่ร้องขอได้ ตามหลักการที่กล่าวมาแล้วในข้อ 3.

8.2 คดีนั้นมีมูลที่จะรับฟ้องไว้พิจารณาได้ หากว่าเป็นความผิดที่กระทำลงในประเทศไทย หรือ ให้ถือว่ากระทำลงในประเทศไทย

8.3 คดีนั้นเป็นความผิดที่อาจจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ อันไม่ใช่ความผิดทางการเมือง หรือ ความผิดต่อกฎหมายอาญาทหาร เป็นการเฉพาะ

9. ประเทศไทยผู้ร้องขอ กรณีที่ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ร้องขอให้ประเทศอื่นส่งผู้ร้ายข้ามแดนมายังไทย ให้ปฏิบัติดังนี้ (มาตรา 29)

9.1 พิจารณาว่า กรณีความผิดที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น ตรงตามหลักการเป็นความผิดอาญาของทั้งสองประเทศ หรือไม่

9.2 หากเป็นความผิดของทั้งสองประเทศ จะต้องเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป และประเทศไทยจะต้องทำหนังสือรับรองว่าจะไม่มีการประหารชีวิตบุคคลนั้น และในกรณีที่ศาลพิพากษาประหารชีวิต ก็ให้รัฐบาลไทยดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อให้มีการบังคับตามคำพิพากษาโดยวิธีการจำคุกตลอดชีวิตแทนการประหารชีวิต และห้ามลดหย่อนผ่อนโทษ เว้นแต่จะเป็นกรณี พระราชทานอภัยโทษ

กรณีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่เกิดขึ้นในประเทศไทยนั้น ได้แก่ คดีของ นายปิ่น จักกะพาก¹⁰ ซึ่งเกิดและโตในประเทศสหรัฐอเมริกา มีอาชีพเป็นที่ปรึกษาทางการเงินให้แก่ นักลงทุนในอสังหาริมทรัพย์และสินทรัพย์ต่างๆ ในประเทศอังกฤษและประเทศต่างๆ ในทวีปยุโรป ได้เดินทางกลับมาประเทศไทยในปี พ.ศ.2516 และได้บริหารบริษัทเงินทุนยิบอินซอย จนกลายมาเป็นบริษัทเงินทุนเอกชนกิจ

ซึ่งเป็นบริษัทการเงินที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย แต่ก็ต้องล้มสลายลง ซึ่งนายปิ่น จักกะพาก ได้หลบหนีออกจากประเทศไทยไปตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2541

วันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ.2542 ตำรวจประเทศอังกฤษได้จับกุมนายปิ่น จักกะพาก ในคดีความผิดตามพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิต ฟองซิเอร์ พ.ศ. 2522 วงเงินค่าเสียหาย 2,127 ล้านบาท และถูกนำตัวขึ้นดำเนินคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ศาลแขวง Bow Street Magistrates Court

นายปิ่นได้ต่อสู้คดี และได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีประกัน ศาลแขวงได้ไต่สวนพยานหลักฐานทั้งสองฝ่ายแล้วได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ.2544 ว่านายปิ่นมีความผิด 7 คดี จึงพิพากษาให้ส่งตัวนายปิ่นเป็นผู้ร้ายข้ามแดนมายังประเทศไทย นายปิ่นได้อุทธรณ์คำพิพากษาต่อศาลสูง (High Court of Justice, Queens Bench Division) โดยศาลสูงได้วินิจฉัยคดีทั้งเจ็ด โดยพิจารณาว่าโจทก์มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะรับฟังได้หรือไม่ว่า จำเลยได้กระทำความผิดตามข้อกล่าวหาของรัฐบาลไทย ในที่สุดศาลสูงของอังกฤษได้มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2544 กลับคำพิพากษาของศาลแขวง ยกฟ้องคดีทุกข้อหาและปล่อยตัวนายปิ่น จักกะพาก โดยศาลได้วินิจฉัยในประเด็นสำคัญว่าโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานใดๆ บ่งชี้หรือสนับสนุนข้อพิสูจน์ได้ว่านายปิ่นกระทำการโดยมีเจตนา

¹⁰ ดูใน <http://usinus.blogspot.com/> และ www.nidambe11.net

ทุจริตตามข้อกล่าวหา และยังไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่คณะผู้พิพากษาจะวินิจฉัยลงโทษนายปิ่นได้

จะเห็นได้ว่ากรณีของนายปิ่น จักกะพาก นั้น ไม่ถือเป็นความผิดตามกฎหมายอังกฤษ เพราะสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทยกับอังกฤษนั้น จะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าข้อกล่าวหาในความผิดของนายปิ่นตามที่รัฐบาลไทยกล่าวอ้างนั้น หากเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษจะเป็นความผิดตามกฎหมายอังกฤษด้วย (Double Criminality)¹¹

อีกคดีหนึ่งที่สำคัญคือคดีของ นายราเกช สักเสนา เจ้าของฉายา “พ่อมดการเงิน” ซึ่งก้าวเข้ามามีบทบาทอย่างสูงในวงการเมืองและเศรษฐกิจ เมื่อมีโอกาสเป็นทีปรึกษาให้แก่ นายเกริกเกียรติ ชาลีจันทร์ กรรมการผู้จัดการธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยการ และถูกรัฐบาลไทยยื่นฟ้องเมื่อปี พ.ศ.2539 ฐานความผิดร่วมกันยักยอกทรัพย์สินของธนาคารกรุงเทพฯ พาณิชยการ ประมาณ 75 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือ 3,000 ล้านบาท อันเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ธนาคารเก่าแก่ของไทยแห่งนี้ตกอยู่ในภาวะล้มละลายในปี พ.ศ.2538 ตามมาด้วยการปิดตัวของสถาบันการเงินกว่า 50 แห่งจนเป็นชนวนสำคัญให้เกิดการขาดความเชื่อมั่นในระบบธนาคารไทย และนำไปสู่วิกฤติเศรษฐกิจการเงินในเอเชียหรือที่เรียกว่า “โรคต้มยำกุ้ง” ในปี พ.ศ.2540

วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2548 ศาลอาญากรุงเทพใต้พิพากษาคัดสินจำคุกนายเกริกเกียรติ

ชาลีจันทร์ รวมทั้งสิ้น 3 คดี คดีละ 10 ปี รวม 30 ปี และปรับรวมเงินทั้งสิ้น 3,330 ล้านบาท ส่วนนายราเกช สักเสนา ได้หลบหนีไปประเทศแคนาดาตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 รัฐบาลไทยได้ออกหมายจับเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ.2539 ซึ่งตำรวจประเทศแคนาดาได้จับกุมตัวได้ในปีเดียวกัน นายราเกชได้ยื่นรณต่อผู้คดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนนี้ เพื่อไม่ให้ถูกส่งตัวกลับมาประเทศไทย โดยอ้างว่าถูกใส่ร้ายจากกลุ่มผู้บริหารของธนาคาร และผู้กำกับดูแลระบบการเงินของไทย จนกระทั่งในปี พ.ศ.2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมประเทศแคนาดาตัดสินใจส่งนายราเกช สักเสนา กลับมายังประเทศไทย แต่นายราเกชต่อสู้ในศาลอุทธรณ์ เพื่อที่จะไม่ต้องถูกส่งตัวกลับ โดยอ้างว่าถ้าถูกส่งกลับประเทศไทยอาจถูกสังหารหรือถูกขังในคุกอย่างโหดร้ายทารุณ แต่ศาลอุทธรณ์ประเทศแคนาดาพิพากษายืน

นอกเหนือจากการดำเนินการให้คดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศแคนาดาดังกล่าวแล้ว

สำนักงานอัยการสูงสุด โดยสำนักงานต่างประเทศ ยังได้ร้องขอความช่วยเหลือต่อพนักงานอัยการประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ.2535 ซึ่งอัยการสูงสุดเป็น ผู้ประสานงานกลางให้อาัยดทรัพย์สินของนายราเกช สักเสนา และผู้เกี่ยวข้องในประเทศสวิตเซอร์แลนด์อีกด้วย และต่อมาพนักงานอัยการสวิตเซอร์แลนด์ได้ร้องขอต่อศาลสวิตเซอร์แลนด์ จนศาลได้มีคำสั่งอายัด

¹¹ โปรดดู สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทยกับอังกฤษ ร.ศ.129 จากราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๒๘ ลงวันที่ ๑๓ สิงหาคม

ทรัพย์สินของนายราเกซ ลักเสนา และผู้ที่เกี่ยวข้อง มีมูลค่ารวมประมาณ 45 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา (ประมาณ 1,800 ล้านบาท)¹²

การประสานขอตัวนายราเกซมาดำเนินคดีในประเทศไทยนั้นเป็นไปตาม พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2551 ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา มีอัยการสูงสุดเป็นผู้ประสานงานกลางรับตัวนายราเกซ กลับมาดำเนินคดีในประเทศไทย

ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร ได้เคยให้ความเห็นว่า¹³ อันที่จริงกระบวนการยุติธรรมของไทยได้รับความเชื่อถือไม่แพ้ประเทศใดในโลก กรณีระหว่างประเทศไม่ใช่เป็นเรื่องที่จะปฏิเสธกันได้ง่ายๆ โดยเฉพาะประเทศที่มีการทำสนธิสัญญาต่อกันมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ของสองราชวงศ์ประเทศไทยและประเทศอังกฤษก็สนิทสนมแนบแน่นมาโดยตลอด คดีทุกคดีไม่มีคำว่าแช่คดี ผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ ก็สามารถสอบสวนคดีได้ และเมื่อสอบสวนแล้ว กระบวนการก็ดำเนินต่อไป ซึ่งอาจไม่สั่งฟ้อง คดีก็จบ หรือถ้าสั่งฟ้องคดี ก็ต้องนำตัวมาสอบสวนและดำเนินคดีในศาล ถ้าไม่สามารถนำตัวมาศาลได้ ก็ต้องดำเนินการขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

การส่งผู้ร้ายข้ามแดน จึงเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศในทางอาญา และเป็นมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญของรัฐในการให้ความช่วยเหลือ ในคดีที่เกิดขึ้นและเกี่ยว

พันกันระหว่างประเทศ ปัจจุบันนานาประเทศได้ตระหนักถึงความร้ายแรงและความซับซ้อนของคดีอาชญากรรมเศรษฐกิจข้ามชาติ (Transnational Economic Crime) มากขึ้น และให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมดังกล่าว โดยเฉพาะการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดในประเทศหนึ่งแต่หลบหนีมาพำนักอาศัยหรือมาทำธุรกิจในอีกประเทศหนึ่ง

นอกจากนี้ ยังมีกติกาความร่วมมือระหว่างประเทศระหว่าง 143 ประเทศทั่วโลก คือ อนุสัญญาแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการคอร์รัปชัน ค.ศ.2003 (United Nations Convention Against Corruption 2003) ซึ่งประเทศไทยได้ร่วมลงนามรับรองเมื่อวันที่ 9 ธันวาคม ค.ศ.2003 แต่ยังไม่ได้ให้สัตยาบัน อนุสัญญานี้ได้บัญญัติถึงประเภทของความผิดที่มีลักษณะการคอร์รัปชันไว้ในภาค 3 ได้แก่ การยักยอก การจัดสรรโดยมิชอบ หรือการเบี่ยงเบนทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่รัฐ (ข้อ 17) การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ (ข้อ 19) การมีส่วนร่วมและการพยายามกระทำความผิด (ข้อ 27) การรู้ข้อเท็จจริง เจตนา และความมุ่งหมายในฐานะเป็นองค์ประกอบของความผิด (ข้อ 28) และนอกจากบทบัญญัติที่ระบุถึงความผิดแล้ว ภาค 4 ที่ว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศยังกำหนดเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ในข้อ 44 การติดตามเอาทรัพย์สินที่เกิดจากการกระทำความผิดกลับคืนมา และในภาค 5

¹² การยึดทรัพย์สินนายราเกซ ลักเสนาในสวิตเซอร์แลนด์ www.inter.ago.go.th/kadee_1.htm 1 สิงหาคม 2547

¹³ ศ.ดร.คณิต ณ นคร “กระบวนการยุติธรรมเราไม่แพ้ประเทศใดในโลก” ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา 72 ปี ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร กรุงเทพฯ : วิทยุชน 2552 หน้า 40

ข้อ 55 เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อวัตถุประสงค์ในการบริบท และข้อ 57 เกี่ยวกับการส่งกลับและการจัดซื้อซึ่งทรัพย์สินอีกด้วย

สรุป

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและอำนาจอธิปไตยของแต่ละรัฐ ซึ่งโดยปกติรัฐแต่ละรัฐย่อมไม่มีพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศที่จะต้องส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่รัฐ

อื่น แต่การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นกระบวนการความร่วมมือทางกฎหมาย

ของประเทศต่างๆในการปราบปรามผู้ประกอบอาชญากรรมในประเทศหนึ่ง แล้วหลบหนีไปอยู่ในอีกประเทศหนึ่ง รวมถึงการประกอบอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติ ให้สามารถที่จะส่งตัวไปดำเนินคดีในความผิดที่เขาได้กระทำความผิดไป ความร่วมมือนี้เป็นไปเพื่อรักษาระบบกระบวนการยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายให้สัมฤทธิ์ผล ซึ่งเป็นเป้าหมายร่วมกันของประชาคมโลก

บรรณานุกรม

คมกริช ดุลยพิทักษ์ “การส่งผู้ร้ายข้ามแดน” สถาบันกฎหมายอาญา สำนักงานอัยการ
สูงสุด

คณิต ณ นคร, ศ.ดร. “กระบวนการยุติธรรมเราไม่แพ้ประเทศใดในโลก” ปฏิรูป
กระบวนการยุติธรรมทางอาญา 72 ปี ศาสตราจารย์ ดร.คณิต ณ นคร
กรุงเทพ : วิทยุชน 2552

จุมพต สายสุนทร, ศ.ดร. กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยเขตอำนาจของรัฐและ
ความคุ้มกันจากเขตอำนาจของรัฐ กรุงเทพ : วิทยุชน 2538

ปรีวิทย์ มะกรวัฒน์ สำนักงานต่างประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด

พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2551

สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างไทยกับอังกฤษ จากราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๒๘
ลงวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๑๓๐

สำนักงานต่างประเทศ “การยึดทรัพย์นายราเกช สักเสนาในสวิสเซอร์แลนด์”

www.inter.ago.go.th/kadee/kadee_1.htm 1 สค. 2547

อภิญญา เลื่อนฉวี รศ.ดร. กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง กรุงเทพฯ :

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2551

<http://www.mfa.go.th>

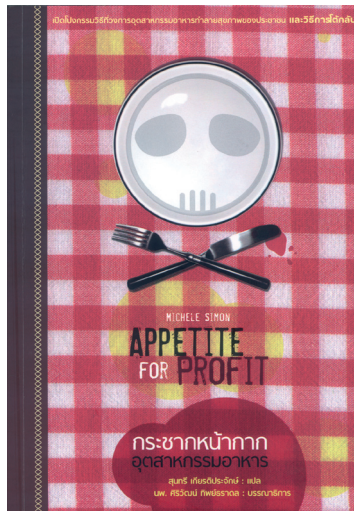
<http://usinus.blogspot.com/>และ www.nidambell.net

The Universal Declaration of Human Rights 1948

หนังสืออ่าน : Book review”
“กระหายหน้าผากอุตสาหกรรมอาหาร”
Appetite for Profit

กุลทิพย์ ศาสตระรุจิ*
Kullatip Satararuji

* ผู้อำนวยการหลักสูตรนิเทศศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมาภิบาล
Director of Doctor of Philosophy in Communication Arts Program, Dhurakit Pundit University.

หนังสือ "กระชากหน้ากากอุตสาหกรรมอาหาร" เป็นหนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับกลยุทธ์ของบริษัทอุตสาหกรรมอาหารในอเมริกา ที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นต้นกำเนิดของการบ่อนทำลายสุขภาพของคนในยุคปัจจุบัน หนังสือเล่มนี้แปลมาจากหนังสือเรื่อง "Appetite for Profit : How the food industry undermines our health and how to fight back" ของ Michelle Simon ได้รับการแปลเป็นภาษาไทยโดย คุณสุนทรี เกียรติประจักษ์ และนพ.ศิริวัฒน์ ทิพย์ธราดล รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข (สธ) ทำหน้าที่บรรณาธิการ

หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วย 13 บทย่อยเริ่มตั้งแต่บทแรกเป็นการกล่าวถึงภาพรวมของโครงสร้างอุตสาหกรรมอาหารในสหรัฐ ที่ประกอบด้วยกลุ่มผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่มของสหรัฐ อันได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมภัตตาคาร กลุ่มผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป สมาคมอาหารขบเคี้ยว (Snack Food Association) สมาคมการค้าสมาคมผู้ผลิตของชำและกลุ่มยักษ์ใหญ่ในวงการอาหารอเมริกันและอาหารโลก อาทิ บริษัท โคคา - โคล่า (Coca - Cola) บริษัทเป๊ปซี่-โค

(PepsiCo) บริษัทคราฟต์ ฟู้ดส์ (Kraft foods) บริษัทเจเนอรัลมิลล์ (General Mills) และบริษัทแมคโดแนลด์ส์ (McDonald's) ซึ่งสินค้าจากบริษัท ยักษ์ใหญ่เหล่านี้ล้วนจะปรากฏอยู่ในทุกครัวเรือนของครอบครัวชาวอเมริกัน

ด้วยชื่อเรื่อง "กระชากหน้ากากอุตสาหกรรมอาหาร" ดังนั้นการนำเสนอของหนังสือเล่มนี้จึงเป็นการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริงจากมุมมองของนักวิชาการและนักบรรณคดีด้านสุขภาพที่อ้างอิงข้อมูลเชิงวิชาการทางโภชนาการ และหลักแนวคิดทางการตลาดมากล่าวโต้แย้งกับข้อมูลจากกลุ่มบริษัทอุตสาหกรรมอาหารที่ใช้วิธีการต่างๆทั้งทางตรงและทางอ้อมในการวางแผนและสร้างความชอบธรรมในการทำตลาดกับผู้บริโภค การใช้กลยุทธ์การตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์ในการสร้างกระแส การบริโภคยุคใหม่ที่สร้างรูปแบบการดำเนินชีวิตที่ดีมีสุขภาพดี การใช้ตัวแทนคนดังหรือผู้มีชื่อเสียงในการเจาะตลาดกลุ่มเป้าหมายหรือที่เรียกว่า (Celebrity halos and target marketing) กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารเหล่านี้ต่างได้รับการกล่าวหาจากสังคมอเมริกันว่าเป็นผู้มีส่วนส่งเสริมให้คนอเมริกันเกิดภัย

คุณภาพทางสุขภาพโดยเฉพาะการบริโภคอาหารสำเร็จรูป และอาหารจานด่วนอันเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดโรคอ้วน อาทิ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง เป็นต้น

นอกจากนี้หนังสือเล่มนี้ยังนำเสนอข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่มบริษัทอาหารในการสร้างมายาคติกับผู้บริโภคไว้ในหลายบท เช่น บทที่ 4 เรื่อง ร้านอาหารจานด่วน - ของฉันทิสุภาพ บทที่ 5 ร้านอาหารสำเร็จรูป - ของฉันทิเพื่อสุขภาพ เป็นการชี้ให้เห็นถึงการสร้างภาพโดยใช้แนวคิดเรื่องของผลของความรู้สึกดี ๆ (Halo Effect) เป็นแรงจูงใจในการซื้อ เช่น เมนูอาหารแฮมเบอร์เกอร์ ของบริษัท แมคโดแนลด์ส นั้นประกอบด้วยเมนูสลัดผักที่หลากหลาย ซึ่งก็คือ เป็นการเน้นความมีสุขภาพดีให้กับผู้บริโภคในการรับประทานอาหาร จานด่วนที่ผสมผสาน เมนูอาหารสุขภาพ ทั้งๆที่ปริมาณคุณภาพอาหารและแคลอรีของแฮมเบอร์เกอร์ บริษัทแมคโดแนลด์สแท้จริงนั้นสูงกว่าปริมาณอาหารปกติทั่วไป

หนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้จุดประเด็นให้แก่ผู้อ่านได้ทราบถึงเล่ห์กล เทคนิคต่างๆของกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารที่ได้ใช้แนวทางการบิดเบือนข้อเท็จจริงอย่างแยบยลหรือ (Misleading marketing tactics) เพื่อให้ผู้บริโภคในยุคทุนนิยมเสรีที่การตลาดเป็นตัวกำหนดได้รู้เท่าทันเทคนิคการตลาดและการโฆษณาชวนเชื่อผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มในหลายรูปแบบ ข้อมูลเชิงประจักษ์จากหนังสือเล่มนี้ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอุตสาหกรรมอาหารข้ามชาติที่ทรงอิทธิพลในเวทีโลก

ภาพรวมของหนังสือเล่มนี้ถือได้ว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภคให้เท่าทันกลยุทธ์ของบริษัทอาหารต่างๆในยุคโลกาภิวัตน์ ระบบเศรษฐกิจ

ที่ถือผลกำไรเป็นตัวตั้ง อีกทั้งโลกยุคใหม่มีความสลับซับซ้อนมาก วิถีชีวิตของคนในสังคมโดยเฉพาะสังคมเมืองที่การบริโภคอาหารจานด่วนหรืออาหารสำเร็จรูปในปัจจุบันมีให้เห็นอยู่ทั่วไปสามารถหยิบจับได้ง่ายนั้นเพราะถือได้ว่าเป็นวิถีชีวิตประจำวันของคนในสังคมเมืองตามปกติอยู่แล้ว ทำให้เกิดการบริโภคเกินความพอดี ซึ่งการใช้แนวคิดเชิงการตลาดเพื่อสุขภาพนั้นแท้จริงคือเป็นการบ่อนทำลายสุขภาพโดยที่ผู้บริโภคไม่รู้ตัวนั่นเอง

หนังสือเล่มนี้ แม้จะเป็นหนังสือแปล แต่ด้วยข้อมูล เทคนิคและวิธีการนำเสนอเหมาะสมสำหรับนักวิชาการ นักทรงความรู้ทางการสื่อสารสุขภาพ ครูอาจารย์ พ่อแม่ผู้ปกครองที่สนใจการดูแลสุขภาพของบุตร ที่จะได้รู้เท่าทันข้อมูลที่กลุ่มอุตสาหกรรมอาหารในการทำตลาดกับผู้บริโภคยุคใหม่ แม้เนื้อหาส่วนใหญ่ในหนังสือเล่มนี้ จะอ้างอิงข้อมูลที่เกิดขึ้นในอเมริกา แต่อ่านในประเทศไทยสามารถจะนำข้อมูลเทคนิคที่ได้รับจากหนังสือประยุกต์ได้กับสังคมไทย เนื่องจากปัจจุบันกลยุทธ์ของบริษัทอาหารต่างๆในประเทศไทยต่างใช้วิธีการในแบบที่คล้ายคลึงกัน ผลจากการอ่านหนังสือเล่มนี้ทำให้ทราบว่าคุณค่าอาหารตามหลักโภชนาการ ที่ถูกต้องตามหลักทางวิทยาศาสตร์กับคุณค่าอาหารผ่านสุนทรีย์ในการบริโภคอาหารจากกลุ่มผู้ผลิตของกลุ่มอุตสาหกรรมอาหารนำเสนอขึ้นในสวนทางกัน

หนังสือเล่มนี้จัดพิมพ์และเผยแพร่โดยแผนงานคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ (คคส) คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนับสนุนการพิมพ์โดย สำนักงานกองทุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

แนวทางการจัดเตรียมบทความ (Manuscript) สำหรับขอตีพิมพ์ในวารสารสุทธิปริทัศน์

วารสารสุทธิปริทัศน์เป็นวารสารวิชาการของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตซึ่งตีพิมพ์บทความวิชาการและบทความวิจัยจากบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จัดพิมพ์ราย 4 เดือน ปีละ 3 ฉบับ ประจำเดือน เมษายน สิงหาคม และธันวาคม ของทุกปี

นโยบายการจัดพิมพ์

- วารสารสุทธิปริทัศน์มุ่งเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่บทความวิชาการและผลงานวิจัยที่มีคุณภาพในสาขาวิชาต่างๆ
- บทความวิชาการหรือบทความวิจัยที่ส่งมาขอตีพิมพ์ต้องไม่อยู่ในระหว่างขอตีพิมพ์หรือเคยได้รับการตีพิมพ์ เผยแพร่มาก่อนในวารสารอื่นๆ
- บทความวิชาการ มุ่งเน้นบทความที่เสนอแนวความคิดทฤษฎีใหม่หรือบทความที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจหรือกระตุ้นการวิจัยต่อเนื่องในหัวข้อวิชาการที่สำคัญต่างๆ
- บทความวิจัย มุ่งเน้นงานวิจัยที่ช่วยทดสอบทฤษฎีหรือผลงานวิจัยที่ช่วยขยายความในแง่มุมสำคัญต่างๆ ของทฤษฎีเหล่านั้นเพื่อทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ หรือสามารถนำไปทำวิจัยต่อเนื่องได้
- วารสารยินดีตีพิมพ์งานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยหรือวิธีทดลองทดสอบในหลากหลายรูปแบบที่ช่วยสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญหรือที่มีผลกระทบต่อการสังคมวิชาการในวงกว้าง

ข้อกำหนดในการส่งบทความสำหรับผู้เขียน

- บทความสามารถจัดทำเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ ในกรณีที่เป็นภาษาอังกฤษ บทความดังกล่าวต้องผ่านการตรวจการใช้ไวยากรณ์อย่างถูกต้องมาแล้ว
- ในการจัดทำบทความผู้เขียนจะต้องจัดทำบทความในรูปแบบที่ทาง วารสารสุทธิปริทัศน์ กำหนดไว้ โดยที่ท่านสามารถดาวน์โหลดรูปแบบและส่งบทความได้ทางเว็บไซต์ของวารสาร www.dpu.ac.th
- การส่งบทความทางไปรษณีย์ ขอให้ท่านส่งต้นฉบับในรูปแบบของ Microsoft Word จำนวนไม่เกิน 20 หน้า (พร้อมรูปตารางที่เกี่ยวข้องและเอกสารอ้างอิง) จำนวน 3 ชุด และบันทึกลงแผ่นดิสก์ 1 ชุด ส่งมาที่

กองบรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์ 110/1-4 ถ.ประชาชื่น เขตหลักสี่

กรุงเทพมหานคร 10210 โทรศัพท์ 02-9547300 ต่อ 445 หรือ 690

- หากผู้เขียนต้องการส่งบทความทางอีเมลสามารถส่งได้ที่ dpujournal@hotmail.com โดยแนบไฟล์บทความที่ระบุ หัวเรื่อง ชื่อผู้แต่ง และที่อยู่ติดต่อได้ซึ่งรวมถึงอีเมล เบอร์โทรศัพท์และบทความย่อ (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) คำสำคัญ (ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) และประวัติของผู้เขียน โดยสังเขป รวมถึงบทความ ข้อความ ตาราง รูปภาพ แผนภูมิและเอกสารอ้างอิง
- เมื่อบทความได้รับการตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับวารสารฉบับที่บทความนั้นตีพิมพ์ 1 ฉบับ

* สามารถติดตามรายละเอียดและดาวน์โหลดรูปแบบต่างๆ ได้ที่ www.dpu.ac.th

ใบสมัครสมาชิกวารสาร “สุทธิปริทัศน์”

ชื่อ-นามสกุล

สถานที่ทำงาน

ประสงค์จะสมัครเป็นสมาชิกวารสาร “สุทธิปริทัศน์” ☐ 1 ปี ☐ 2 ปี ☐ 3 ปี

สถานที่ส่งวารสาร

สถานที่ติดต่อ

โทรศัพท์

สถานภาพสมาชิก ☐ สมาชิกใหม่
☐ สมาชิกเก่า หมายเลข.....

อัตราค่าสมาชิก ☐ 1 ปี จำนวน 3 ฉบับ เป็นเงิน 200 บาท
☐ 2 ปี จำนวน 6 ฉบับ เป็นเงิน 400 บาท
☐ 3 ปี จำนวน 9 ฉบับ เป็นเงิน 600 บาท

ชำระค่าสมาชิกโดย ☐ ธนาคาร
☐ เช็คธนาคาร.....
เลขที่.....
☐ อื่นๆ (ระบุ).....จำนวน.....บาท

ลงชื่อ.....ผู้สมัคร

()

ธนาคารที่ส่งจ่าย “มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต” (ปทจ.หลักสี่)

เจ้าหน้าที่ของ

บรรณาธิการวารสารสุทธิปริทัศน์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
110/1-4 ถนนประชาชื่น เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
โทร. 0-2954-7300 www.dpu.ac.th